

Bakalářská práce
RUSKÉ A NĚMECKÉ ZOONYMNÍ
FRAZEOLOGISMY

Vypracovala: Lenka Hrušková

Vedoucí práce: doc. Ludmila Stěpanova, CSc.

Olomouc 2010

Prohlašuji, že jsem svou bakalářskou práci vypracovala samostatně a veškerou použitou literaturu, kterou jsem při práci využila, jsem uvedla v seznamu.

V Olomouci dne 16.12.2010

Lenka Hrušková

Děkuji doc. Ludmile Stěpanové, CSc. za konzultace, cenné rady a připomínky, které mi během psaní bakalářské práce poskytla.

Lenka Hrušková

OBSAH

1. ÚVOD	6
2. TEORETICKÁ ČÁST	7
2.1 Frazeologie	7
2.1.1 Předmět frazeologie	7
2.1.2 Příznaky frazeologismu	7
2.1.3 Klasifikace frazeologismů	9
2.1.4 Teoretické a praktické problémy ekvivalentnosti frazeologismů	18
2.2 Vliv germánských a románských jazyků na vývoj ruštiny	21
3. PRAKTICKÁ ČÁST	26
3.1 Frazeologismy obsahující zoonyma	26
3.1.1 Ruské a německé frazeologismy obsahující komponent <i>pes</i> (<i>Hund - собака</i>)	27
3.1.1.1 Úplné ekvivalenty	36
3.1.1.2 Částečné ekvivalenty	36
3.1.1.3 Relativní ekvivalenty	39
3.1.1.4 Frazeologické analogy	40
3.1.1.5 Neekvivalentní frazeologismy obsahující komponent <i>pes</i> (<i>Hund</i> <i>/ собака</i>)	41
3.1.2 Ruské a německé frazeologismy obsahující různé zoonymní komponenty	42
3.1.2.1 Úplné ekvivalenty	43
3.1.2.2 Částečné ekvivalenty	45
3.1.2.3 Relativní ekvivalenty	49
3.1.2.4 Frazeologické analogy	47
3.1.2.5 Neekvivalentní frazeologismy	50
3.1.3 Lidské vlastnosti vyjádřené frazeologismy se zoonymním komponentem	56
ZÁVĚR	60

RESUMÉ	63
POUŽITÁ LITERATURA	64
SLOVNÍKY	65
INTERNETOVÉ ZDROJE	69
SEZNAM ZKRATEK	70
SEZNAM PŘÍLOH	74
Příloha 1: Ruské a německé frazeologismy obsahující komponent <i>pes</i> (<i>Hund / собака</i>)	74
Příloha 2: Ruské a německé frazeologismy obsahující různé zoonymické komponenty	84
ANOTACE	136

1. ÚVOD

Ve své bakalářské práci se zabývám srovnáváním ruských a německých frazeologismů obsahujících zoonymní komponenty. Toto téma jsem si zvolila nejen kvůli všeobecnému zájmu o frazeologismy, ale i s domněnkou, že jde o téma zajímavé a neotřelé. Hned po úvodních kapitolách praktické části jsem se přesvědčila, jak je toto téma obsáhlé a že na podrobné prozkoumání všech daných frazeologismů by jedna bakalářská práce určitě nestačila.

Cílem této práce je srovnávací popis ruských a německých frazeologismů se zoonymním komponentem.

Materiál k této práci jsem čerpala ze slovníků: *Rusko-český frazeologický slovník* (Stěpanova 2007), *Deutsch-tschechisches Wörterbuch der Phraseologismen und festgeprägten Wendungen* (Heřman, Blažejová, Goldhahn 2010), *Немецко-русский фразеологический словарь* (Бинович, 1956), *Russisch-deutsches Wörterbuch* (Daum, Schenk 1966), *Česko-německý slovník* (Siebenschein 1968, 1983, 1986), *Redewendungen und sprichwörtliche Redensarten: Wörterbuch der deutschen Idiomatik* (Drosdowski, Scholze-Schubenrecht 1998) a dále z ruských slovníků *Толковый словарь ненормативной лексики русского языка* (Квеселевич 2003) a *Фразеологический словарь русского языка: Свыше 4000 словарных статей* (Войнова, Жуков, Молотков, Федоров 1986). Díky těmto pramenům se mi podařilo shromáždit celkem 2385 (1116 ruských a 1269 německých) frazeologismů se zoonymním komponentem.

V teoretické části jsem se opírala především o práce: *Фразеология современного русского языка* (Шанский 1996), *Русская фразеология для чехов* (Мокиенко, Степанова 2008) a v nemalé míře i o *Очерки по истории русского литературного языка XVII – XIX вв.* (Виноградов 1938).

Celkově lze celou práci rozdělit na šest základních částí: úvod, teoretickou část, praktickou část, závěr a resumé v ruském jazyce, seznam použité literatury, internetových zdrojů a zkratk a přílohu.

2 TEORETICKÁ ČÁST

2.1 Frazeologie

2.1.1 Předmět frazeologie

Základem každého jazyka je gramatika, fonetika a lexika. Frazeologii nejčastěji považují za část lexikologie. Ale v dnešní době mnozí vědci jí uznávají status samostatné jazykovědné disciplíny (např. prof. V.M. Mokienka). Pojem frazeologie vznikl z řeckých *φράσις* (*phrasis*), což znamená „výraz“, „slovní obrat“, a *λόγος* (*logos*), který se překládá jako „slovo“, „řeč“.

Frazeologie je část jazykovědy, která se zabývá frazeologickým systémem jazyka v současném i historickém vývoji a jeho vztahy mezi lexikou, derivací a gramatikou (Шанский 1996: 4). Je to soubor ustálených, reprodukovatelných, expresivních slovních spojení, která obvykle disponují jednotným významem. Tento soubor v sobě zahrnuje frazeologické srostlice (srůstý) a frazeologické jednotky (podle terminologie V. V. Vinogradova) (Мокиенко, Степанова 2008: 24). Podle N. M. Šanského frazeologie zkoumá všechna ustálená slovní spojení: jednotky, které jsou ekvivalenty slov, i jednotky, které svou strukturou a sémantikou odpovídají větě.

Frazeologické obraty je třeba zkoumat komplexně, z mnoha stran. V současné době jsou frazeologické obraty nejlépe prozkoumány z hlediska sémantického a z hlediska jejich stylistického používání v umělecké literatuře a publicistice. Kromě těchto aspektů jsou dále frazeologismy zkoumány z hlediska jejich vlastností vzhledem k ostatním jazykovým jednotkám, z hlediska jejich lexikálního obsahu, struktury, významu, morfologické charakteristiky slov, která frazeologismus tvoří, a v neposlední řadě i z hlediska jejich vzniku a použití.

2.1.2 Příznaky frazeologismu

Podle Šanského je v současném spisovném jazyce je nutno rozlišovat mezi frazeologismem (neboli frazeologickým obratem), volným spojením slov a jednotlivými slovy. Z praxe je však jasné, že ne vždy je to tak snadné. Jako příklady lze uvést frazeologismy zmíněné v sedmnáctidílném *Slovníku současného spisovného ruského jazyka*: vedle výrazů typu *на душе кошки скребут*, *взять свои слова обратно*, *слава*

богу ve slovníku narazíme i na „frazelogismy“ typu: *до смерти, ни-ни, еле-эле*. Ve skutečnosti se však o frazeologismy nejedná, ale jde pouze o slovní spojení.

Ke správnému odlišení frazeologismů od ostatních jazykových jednotek je třeba vypracovat přesnou definici frazeologismu a stanovit jeho příznaky. Existuje několik různých pojetí frazeologismu. Podle N. M. Šanského je frazeologický obrat reprodukovatelná jazyková jednotka, která se skládá ze dvou a více přízvučných komponentů a která je charakteristická svým stálým významem, obsahem a strukturou (Шанский 1996: 22). Podle M. M. Kopylenka a Z. D. Popové je frazeologie tvořena souborem libovolných jednotek, které se pojí spolu navzájem. Podle A. V. Kunina je frazeologická jednotka ustálené spojení slov s úplně nebo částečně přeneseným významem. Taková vymezení frazeologismu jsou však neúplná. V současné době sice existuje bezpočet více či méně spleťtých definic frazeologismu, dá se však říci, že většina z nich se prakticky shoduje ve výčtu nejdůležitějších příznaků frazeologismu. K takovým nejzákladnějším a zároveň nejdůležitějším příznakům frazeologismu patří: **ustálenost, reprodukovatelnost, expresivnost a sémantická celistvost.**

Ustálenost: jde o důležitou vlastnost frazeologismu. Ustálenost frazeologického obratu znamená, že tento nelze rozložit na části, které by měly mezi sebou libovolné vztahy, ale reprodukuje se přesně v takové podobě, v jaké se kdysi ustálil (Шанский 1996: 23). Ne vždy však lze tento příznak zcela dodržet a může docházet i k jeho narušení.

Expresivnost: jde o schopnost hodnotit odpovídající subjekty, objekty a jevy a toto hodnocení stupňovat. K jednotlivým příznakům expresivnosti obvykle patří např. intenzivnost smyslového obsahu nebo vystupňování projevu příznaku. Existují tři typy expresivních významů:

- kvantitativní
- kvalitativní
- kvalitativně-kvantitativní.

Reprodukovatelnost: podle Šanského frazeologismy nevznikají v procesu komunikace, nýbrž se reprodukují jako hotové celistvé jednotky. Jako příklad uvádí srovnání volného spojení slov: *Все свои вещи она решила взять обратно*, které vzniká z jednotlivých slov v procesu komunikace, a frazeologismu: *взять свои слова обратно*, který se v paměti objevuje automaticky jako jeden celek. I v tomto případě se však můžeme setkat s možnými nepravidelnostmi v reprodukovatelnosti frazeologismů. Jako příklad uvádí doc. L. Stěpanová, CSc. spojení *сбросить со счета (что)*, které je

v dnešní době oblíbeno hlavně v oblasti publicistiky, a srovnává ho s původní formou *сбросить со счетов (что)* (Мокиенко, Степанова 2008: 15).

Sémantická celistvost je schopnost frazeologismu být díky svému významu ekvivalentem jiného slova (např.: *бить баклуши – бездельничать, слонов слонять – слоняться*) (Мокиенко, Степанова: 20). Tato vlastnost je mezi jednotlivými frazeology přijímána s rozdílnou vážností. Např. švýcarský vědec Charles Bally¹ ji považoval za nejdůležitější příznak frazeologismu. Tvrdil, že vlastností každého frazeologismu je, že ho lze nahradit obyčejným slovem, které podle toho nazýval „slovním identifikátorem“. Zároveň ale dodává, že slovní identifikátor nemůže být svým významem zcela roven původnímu frazeologismu, neboť řečová fakta nemohou být absolutními synonymy nikdy.

Nejen díky této teorii na sebe sémantická celistvost jako příznak frazeologismu přilákala nemalou pozornost. V souvislosti s tím je většinou lingvistů přijata klasifikace frazeologismů, kterou poprvé vytvořil V. V. Vinogradov a která je založena na dělení frazeologismů podle rozdílné úrovně sémantické soudržnosti jejich komponentů. Dle této klasifikace existují tři typy frazeologismů, a to: **frazeologické srůsty, frazeologické jednotky a frazeologická spojení.**

2.1.3 Klasifikace frazeologismů

2.1.3.1 Klasifikace frazeologismů podle sémantické celistvosti

V následující kapitole se budu zabývat dělením frazeologismů podle stupně jejich sémantické celistvosti. Tzn. podle vztahu mezi celkovým významem frazeologismu a konkrétními významy jeho jednotlivých komponentů.

Tato klasifikace se opírá o dělení frazeologismů podle V. V. Vinogradova, který původně přepracoval frazeologické schéma Ch. Balli. Ten frazeologismy rozdělil na tři typy:

¹ **Charles Bally** (1865 – 1947) – byl jedním z nejlepších lingvistů 20. stol., zakladatel Ženevského lingvistického kroužku, žák zakladatele současné lingvistiky Ferdinanda de Saussura. Ve svých pracích se zabýval historicko-srovnávací jazykovedou, stylistikou, zkoumal německý a francouzský jazyk. Jako příznivec Saussura vydává spolu s Albertem Sechehaye jeho slavný „*Kurs obecné lingvistiky*“.

- obyčejná slovní spojení - svoboda výboru je zde ohraničena jistými podmínkami
- frazeologické skupiny – vznikají tehdy, kdy se dva významy prakticky slévají do jednoho
- frazeologické jednotky – jde o jeden nedělitelný celek (Виноградов 1977).

Na základě přepracování tohoto původního dělení tedy vzniká současná klasifikace, kdy se rozlišuje mezi **frazeologickými srůsty**, **frazeologickými jednotkami** a **frazeologickými spojeními** (Мокиенко, Степанова 2008: 21). Kromě toho Šanskij ještě rozlišuje čtvrtou skupinu – tzv. **frazeologické výrazy**.

2.1.3.1.1 Frazeologické srůsty

Frazeologické srůsty jsou naprosto nedělitelná, nerozložitelná slovní spojení. Jejich význam je zcela nezávislý na lexikálním obsahu a i na významu jednotlivých komponentů frazeologismu (Мокиенко, Степанова 2008: 21). Jde o idiomy v úzkém slova smyslu, jejichž komponenty „srostly“, splynuly v jedno. Jako příklad lze uvést spojení *собаку съестъ (в чем)*, což se překládá jako „mít něco v malíčku“. V žádném případě proto nejde o výraz pro specifický gurmánský vkus.

V této kategorii však existují i spojení, která lze chápat jako homonyma. Šanskij tvrdil, že jde o frazeologismy, jejichž komponenty lze při správném kontextu ve větě užít i jako výrazy s vlastním významem. Např. frazeologismus *гонять собак* s významem „flákat se“. Na druhou stranu tento frazeologismu můžeme v určitém kontextu chápat i jako volné spojení slov (např. ve větě: *Дети соседа не любят зверей. На дворе они гонят куриц и собак.*).

Pro frazeologické srůsty je charakteristická nejvyšší úroveň sémantické celistvosti. To je podmíněno několika faktory:

- výskytem zastaralých, a proto mnohdy nesrozumitelných výrazů ve frazeologismu (např. *бить баклуши*, kde *баклуши* původně znamenalo „malé dřívko, špalíček“, ze kterého se dělaly různé drobné dřevěné výrobky)

- výskytem gramatických archaismů (např. *спустя рукава*, kde je užita zastaralá forma přechodníku)
- absencí syntaktických vazeb mezi komponenty frazeologismu (např. *была не была, хоть куда*).

2.1.3.1.2 Frazeologické jednotky

Frazeologické jednotky jsou také sémanticky nedělitelné a mají jediný celkový význam. Na rozdíl od frazeologických srůstů však jejich celkový význam vzniká spojením jednotlivých významů každého lexikálního komponentu frazeologismu (Мокиенко, Степанова 2008: 22). Každý z komponentů má svůj vlastní význam, který ve výsledku přispívá k celkovému významu celého frazeologismu, a proto je nemožné nahradit kterýkoli komponent synonymem. V opačném případě totiž může dojít k narušení obrazného nebo expresivního smyslu frazeologické jednotky. Příkladem takových frazeologických jednotek je: *делатъ из мухи слона* s významem „*dělat z komára velblouda, něco zveličovat*“ nebo *любить как собака палку*, což v češtině znamená „*mít něco rád jako koza nůž*“, jejichž význam je jasný a vyplývá přímo z významů jednotlivých komponentů, ze kterých se frazeologismus skládá.

Kromě toho i zde existují spojení, která lze chápat i jako frazeologismy i jako volná spojení slov, což ale vždy záleží od kontextu. Jde např. o *ослиная голова* s významem „*hlupák*“ (v případě frazeologismu) či s významem „*hlava osla*“ (jako volné spojení slov).

Z prací Šanského vyplývá, že frazeologické srůsty a frazeologické jednotky se někdy vyskytují i pod společným názvem: **idiomy** nebo **idiomatické výrazy**. Proti frazeologickým srostlicím (srůstům) a frazeologickým jednotkám stojí frazeologická spojení a frazeologické výrazy, které jsou sémanticky dělitelné.

2.1.3.1.3 Frazeologická spojení

Frazeologická spojení jsou obraty, ve kterých jsou obsažena slova jak s volným významem, tak i s frazeologicky podmíněným. K takovým frazeologickým spojením např. patří: *Валамова ослица* („*hloupy osel*“), kde se slovo *ослица* může pojít i s mnoha jinými slovy, zatímco výraz *Валамова* je vždy jakoby „přilepen“ ke slovu *ослица* a používá se pouze ve spojení s ním. Z toho vyplývá, že jeden lexikální komponent frazeologismu se vždy používá pouze ve spojení s daným frazeologickým významem, zatímco spojení druhého lexikální komponentu s jinými slovy je možné (Шанский 1996: 68).

2.1.3.1.4 Frazeologické výrazy

Definice Šanského tvrdí, že frazeologický výraz je obrat, který má dělitelný sémantický význam a skládá se pouze ze slov s volným významem, tj. nezávislým na frazeologismu, a tím se i odlišuje od frazeologických spojení. Příklad: *(кто-л.) у мертвых пчел меду захотел*. Od volných spojení slov se frazeologické výrazy odlišují tím, že se reprodukuje jako konečné jednotky s ustáleným významem a obsahem.

Frazeologické výrazy se dále dělí na výrazy s komunikativním charakterem a na výrazy s nominativním charakterem. Frazeologické výrazy komunikativního charakteru jsou typické tím, že svou strukturou připomínají větu (např.: *Он годится для этого, как осел для игры на лютне.*), zatímco výrazy nominativního charakteru svou strukturou připomínají pouze část věty (např.: *волк в овечьей шкуре*).

2.1.3.2 Klasifikace frazeologismů podle jejich původu

Podle Šanského lze frazeologismy rozdělit na čtyři skupiny:

- původem ruské frazeologismy
- frazeologismy přejaté
- frazeologické kalky
- frazeologické polokalky.

Největší skupinu frazeologismů užívaných v dnešní době tvoří původem ruské frazeologismy.

2.1.3.2.1 Původem ruské frazeologismy

Původem ruské frazeologismy jsou ustálená spojení slov, která se v jazyce vyskytují buď jako reprodukovatelné jednotky, nebo vznikly v ruském jazyce, a nebo mají původ ve starším východním jazyce. Tyto frazeologismy lze rozdělit na tři skupiny:

- všeslovanské frazeologismy
- východoslovanské frazeologismy
- ruské frazeologismy (Шанский 1996: 100).

Šanskij dále uvádí, že k **všeslovanským frazeologismům** patří ty, které mají svůj původ ve staroslověnském jazyce. Ve většině případů se tyto frazeologismy vyskytují ve všech slovanských jazycích. Např.: všeslovanské *бити в очи*:

rus. *бить в глаза*

ukr. *бити в очи*

pol. *bić w oczy*

bulh. *бия в очи*.

Mezi **východoslovanské frazeologismy** řadíme ty, které vznikly ze staroruského jazyka. Tyto frazeologismy se vyskytují ve všech východoslovanských jazycích. Např.:

rus. *под горячую руку*

ukr. *під горячу руку*

běl. *над гарачую руку* (Шанский 1996: 101).

Ruské frazeologismy vznikly v době, kdy ruský, ukrajinský a běloruský jazyk existovaly zvlášť (15. stol.). Šanskij tvrdí, že tyto frazeologismy jsou typické pouze pro ruský jazyk a nevyskytují se v žádném jiném východoslovanském jazyce. Při překladu do jiného jazyka se musí nahrazovat synonymy, která mají stejné stylistické zabarvení. Např.:

rus. *тише идешь - дальше будешь*

něm. *eile mit Weile*.

Většina ruských frazeologismů vznikla z volných spojení slov, která se časem z jistého důvodu stala frazeologismy.

2.1.3.2.2 Frazeologismy přejaté

Přejatý frazeologismus je takový slovní obrat, který se v jazyce objevil přisvojením z jiného jazyka a používá se ve stejné formě jako v původním jazyce.

Podle dělení Šanského lze přejaté frazeologismy rozdělit na:

- frazeologismy přejaté ze staroslověnského jazyka
- frazeologismy přejaté ze západoevropských jazyků bez překladu.

Největší skupinu tvoří frazeologismy přejaté ze staroslověnského jazyka. Druhá skupina je menší, neustále se zmenšuje a obsahuje knižní a neruské frazeologismy. Kromě toho jsou její frazeologismy vytěšňovány odpovídajícími frazeologickými kalky nebo se mění ve slova.

Frazeologismy přejaté ze staroslověnštiny vznikly v době, kdy bylo na Rus přivedeno křesťanství, které bylo šířeno ve staroslověnštině. Z toho důvodu se v ruštině uchytilo velké množství staroslověnských frazeologismů – citátů z Písma svatého. Některé jsou nyní v ruském jazyce tak zažitě, že jejich cizí původ není vůbec evidentní (např.: *дареному коню в зубы не смотрят*) (Шанский 1996: 110). Většina frazeologismů přejatých ze staroslověnštiny neobsahuje žádná slova ani gramatické formy, které by se nepoužívaly i v současném spisovném jazyce. Přesto však některé tyto frazeologismy v dnešní době působí jako archaismy nebo je tvoří zastaralá slova či archaické gramatické formy.

Pro **frazeologismy přejaté ze západoevropských jazyků bez překladu** je typické to, že se v písemné formě v ruském jazyce předávají v latině a zároveň s sebou nesou i vlastnosti charakteristické pro jazyk, ze kterého pochází (např.: lat. *honoris causa*, ang. *all right*). Šanskij zdůrazňuje, že cizojazyčnost těchto frazeologismů je ještě umocňována tím, že k nim často existující odpovídající ruské kalky (např.: lat. *o tempora, o mores* a rus. *О времена, о нравы!*). To je také jedním z důvodů, proč je těchto frazeologismů čím dál tím méně a k jednotlivým cizojazyčným frazeologismům vznikají odpovídající frazeologické kalky.

Výchozím jazykem pro většinu frazeologismů přejatých ze západoevropských jazyků je latina, dále angličtina, francouzština, italština.

2.1.3.2.3 Frazeologické kalky

Na základě definice Šanského lze konstatovat, že frazeologické kalky jsou ustálená spojení slov, která v ruském jazyce vznikla pomocí doslovného překladu cizího frazeologismu. Tento proces s sebou často nese fakt, že se v kalkách objevují takové syntaktické vazby a sémantické vztahy mezi slovy, které se v ruském jazyce vůbec nevyskytují.

Příkladem takového frazeologického kalku může být ruské *вот где собака зарыта*, které původně pochází z německého *da liegt der Hund begraben* a do ruštiny bylo přeloženo doslova: *вот где – да, собака – Hund, зарыта - begraben liegt*.

Původním jazykem frazeologických kalků byla ve většině případů francouzština (např.: *prendre le taureau par les cornes – взять быка за рога*), dále latina, angličtina, němčina a řečtina.

V některých případech frazeologických kalků jde o překlad tzv. „okřídlených slov“, tj. aforismů, jejichž autoři jsou mluvčím známí (např.: *Být či nebýt – W. Shakespeare*) (Шанский 1996: 119).

2.1.3.2.4 Frazeologické polokalky

Frazeologické polokalky jsou napůl přeložené a napůl přejaté cizojazyčné frazeologismy. Např.: fr. *fair la cour – стронуть куры* (Шанский 1996: 120).

2.1.3.3 Klasifikace frazeologismů z hlediska jejich lexikálního obsahu

Frazeologické obraty se ve většině případů nepřekládají doslova, nýbrž se při překladu zaměňují rovnocennými výrazy, které mají stejnou oblast využití a stejné stylistické zabarvení. Při zkoumání frazeologie současného spisovného jazyka je třeba brát v úvahu charakter lexikálního obsahu frazeologismů, tj. specifické vlastnosti slov, kterými jsou tvořeny. Na základě dělení Šanského lze rozlišovat mezi dvěma skupinami frazeologismů:

- frazeologismy, které jsou tvořeny plnovýznamovými **slovy** a které tvoří aktivní slovní zásobu spisovného jazyka (např.: rus. *продавать шкуру неубитого медведя*)
- frazeologismy s lexikálně-sémantickými zvláštnostmi, tzn. takové, ve kterých se vyskytují **slova s omezeným užitím, slova zastaralá nebo s dialektním významem** (např.: rus. *сапросой не объедешь*).

2.1.3.3.1 Frazeologismy tvořené slovy samostatného užití – s volnou spojitelností

Frazeologismy této skupiny jsou tvořeny slovy, která jsou známa i mimo frazeologické užití a která by mohla být užitá i ve volném spojení slov. Tyto frazeologismy od volných spojení slov odlišuje vlastnost reprodukovatelnosti (např.: *тащиться как черепаха*) (Шанский 1996: 73).

Slova užitá v těchto frazeologismech splňují normy současného spisovného jazyka. Do této skupiny lze zařadit většinu frazeologismů a počet takových frazeologismů se neustále zvětšuje.

2.1.3.3.2 Frazeologismy s lexikálně-sémantickými zvláštnostmi

Šanskij tvrdí, že frazeologismy této skupiny obsahují slova, která jsou známa pouze jako komponenty daného frazeologismu. Jde hlavně o slova zastaralá, nářeční nebo slova s určitým přesným užitím. Při zkoumání takových frazeologismů je třeba brát v úvahu nejen frazeologismus jako celek, ale i slova, která ho tvoří a jejich zastaralé významy.

Tyto frazeologismy lze rozdělit do dvou skupin:

- frazeologismy obsahující slova, která jsou **známá pouze v daném frazeologismu** (např.: *слонов слонять*),
- frazeologismy obsahující **slova zastaralého nebo nářečního významu** (např.: *чернильная крыса, мышинный жеребчик*).

2.1.3.4 Klasifikace frazeologismů z hlediska jejich expresivně-stylistických vlastností

Rozdělení frazeologismů podle stylistiky a expresivního zabarvení je založeno na tom, že každému jazykovému stylu náleží jisté jazykové prostředky, které mluvčí vybírá k vyjádření určitého obsahu. Podle této klasifikace lze frazeologismy rozdělit na: **mezistylové frazeologické obraty, hovorové frazeologismy, knižní frazeologismy a frazeologické archaismy a historismy.**

Mezistylové frazeologismy jsou podle definice Šanského ustálená spojení slov, která se používají ve všech stylech řeči. Nemají žádné expresivní zabarvení a z toho důvodu jsou i stylisticky neutrální. Např.: *от всего сердца, сдержать слово, во всяком случае*. Mezistylových frazeologismů je hodně a jejich počet neustále stoupá.

Dále Šanskij tvrdí, že **hovorové frazeologismy** jsou ustálená spojení slov, které se používají hlavně v ústní řeči (např.: *ни за понюшку табаку, может статься, шутки в сторону*). Od mezistylových frazeologismů se liší užší sférou užití a sníženým expresivně-stylistickým zabarvením. Díky jejich vlastnostem jsou hovorové frazeologismy hojně užívány v literárních dílech.

Knižní frazeologismy jsou ustálená spojení slov, která se používají převážně v písemné řeči (např.: *сложить оружие, женский пол, последний путь*). Od hovorových se liší jinou sférou užití a jiným expresivně-stylistickým zabarvením (Шанский 1996: 169). Tyto frazeologismy se vyskytují hlavně v přísně normované literatuře, publicistice a naučných publikacích a v umělecké literatuře.

Zvláštní místo mezi knižními frazeologismy zaujímají zastaralé frazeologismy: frazeologické historismy a archaismy.

Frazeologické historismy jsou frazeologismy, které se přestaly užívat v aktivní slovní zásobě (např.: *требовать удовлетворения*) (Шанский 1996: 170).

Frazeologické archaismy jsou frazeologismy, které byly vytěsněny jinými ustálenými spojeními slov nebo pouze jednotlivými slovy (např.: *Новый Свет, обладать собой*) (Шанский 1996: 170).

2.1.4 Teoretické a praktické problémy ekvivalentnosti frazeologismů

Při překladu textu musí překladatel řešit celou řadu problémů. Kromě mnoha dalších problémů a těžkostí překladu se musí často vyrovnat i s často velmi nesnadným překladem frazeologismů a ustálených spojení z jednoho jazyka do druhého tak, aby neztratili původní význam frazeologismu, ale přitom byl překlad pro uživatele daného jazyka srozumitelný a nedošlo k nedorozumění. Jedním takovým úsměvným příkladem překladatelského omylu, který vznikl v důsledku neznalosti frazeologismu překládaného jazyka, může být situace, kdy německý novinář, který psal článek o soutěži ve veslování na půdě Oxfordské univerzity, přeložil anglický výraz *to catch a crab* doslova a tím se v článku objevil odstavec o tom, jak se tým Oxfordské univerzity blížil k cíli jako vítěz, naneštěstí se však „vesla jednoho soutěžícího zachytil rak“, což tým zpozdilo a nakonec nevyhrál. Novinářův nedostatek ve znalostech anglických frazeologismů je v tomto případě více než jasný. Anglické *to catch a crab* totiž v přeneseném slova smyslu znamená „hluboko zabírat veslem“ (Мокиенко, Степанова 2008: 34).

S rozvojem objevování vesmíru na počátku 60. let minulého století je spojen i další podobný problém, a to překlad ruského spojení *космический корабль*, který někteří „pohotiví“ novináři překládali jako „kosmický koráb“, což už v dnešní době při pomýšlení na kosmickou loď vyvolává pouze úsměv na rtech. Při zpětném překladu pak v ruštině vzniká spojení *космический ковчег*, což spíš připomíná Noeho a jeho archu, na které podle biblického příběhu zachránil svět před vymřením při obrovské potopě.

V případě spojení *космический корабль* se sice nejedná o frazeologismus, nýbrž o termín, ale lze tím snadno poukázat na fakt, jak problémový může být překlad i obyčejného ruského slova *корабль*, aniž by nedošlo k nedorozumění (Мокиенко, Степанова 2008: 34-35). Nejen z těchto důvodů patří překladatelé a teoretici překladů mezi první, kteří se museli naučit řešit problém s překlady frazeologismů.

Jedním ze zádrhelů může být i překlad tzv. „falešných přátel“, tj. spojení, která jsou si podobná v obou jazycích, avšak liší se buď zcela nebo částečně významem. S tímto problémem se můžeme setkat při překladu neslovanského jazyka na slovanský. Příkladem takového „falešného přítele“ je např. překlad německého spojení *ein weißer Rabe* na české „bílá vrána“ či ruské „белая ворона“. V první řadě je nutné věnovat pozornost tomu, že na rozdíl od slovanských *ворон* („vrána“), se v německém případě jedná o *ein Rabe* („havran“). První odlišnost se tudíž týká rodu užitých podstatných jmen

(ženský x mužský). Druhým a mnohem významnějším rozdílem, ke kterému při podrobnějším porovnávání všech tří spojení dojdeme, je stylistický význam. Zatímco ve slovanských *bílá vrána* a *белая ворона* jde o spojení spíše s negativním významem, přičemž v češtině tato negativita není tak silná jako v ruštině. V němčině naopak jde o spojení mající pozitivní význam, druhým brány jako kompliment (Мокиенко, Степанова 2008: 35).

Jak již bylo řečeno, s problémem překladů frazeologismů se jako první museli přirozeně vypořádat překladatelé a lingvisté. První klasifikaci frazeologismů sestavil ruský literární vědec a lingvista V. V. Vinogradov. Na něho navázal se svou klasifikací významný teoretik překladu, prof. A. V. Fjodorov. Ten uvádí následující možnosti překladu frazeologismu do druhého jazyka:

- 1) **idiom se vyjádří idiomem** (např. ang.: *cat my dogs!* – něm.: *du heiliger Bimbam!* – rus.: *вот те на!; елки-палки!*)
- 2) frazeologická jednotka se vyjádří **ustáleným srovnáním** (např. ang.: *it rains cats and dogs* – rus.: *льет как из ведра*)
- 3) frazém se vyjádří **volným slovním spojením** (např. ang.: *cat my dogs!* – rus.: *вот поразительно!*)
- 4) frazém se vyjádří **lexémem** (např. rus.: *бить баклуши* – „*lelkovat*“) (Мокиенко, Степанова 2008: 36).

Jinou klasifikaci vydělil Golceker, jehož typologie byla založena na závislosti lexikologického obsahu, syntaktické struktury a obraznosti frazeologismů:

- 1) frazeologické ekvivalenty
- 2) frazeologické analogy
- 3) frazeologické obdoby
- 4) frazeologický kalk (Мокиенко, Степанова 2008: 36).

Tato klasifikace však zvedla vlnu kritiky u slavistů, kteří se s ní ne zcela ztotožnili. Podobným způsobem klasifikovali vztahy mezi frazeologismy dvou jazyků i bulharští teoretici S. Vlachov a S. Florin:

- 1) lexikologický překlad
- 2) překlad volným slovním spojením
- 3) překlad přejatým frazeologismem
- 4) překlad opisem (Мокиенко, Степанова 2008: 36).

Detailnější typologii hlavně po stránce lexikologické vytvořil A. D. Reichstein, který při překladech frazeologismů klade důraz na:

- 1) **identičnost** (např. rus.: *играть роль* – něm.: *eine Rolle spielen*)
- 2) syntaktickou **synonymii** či lexikální **variabilitu** (např. rus.: *намылить голову* – něm.: *j-m. den Kopf waschen*)
- 3) **ideografickou synonymii** (např. rus.: *рубить с плеча* – něm.: *kein Blatt vor den Mund nehmen*)
- 4) **hypermonii – hyponomii** (např. rus.: *мелкая рыба* – něm.: *kleiner Fisch*)
- 5) **stylistickou synonymii** (např. rus.: *кому-л. море по колено* – něm.: *j-d fürchtet weder Tod noch Teufel*)
- 6) **homonymii a polysemii** (např. rus.: *язык прилип к гортани* – něm.: *die Zunge klebt am Gaumen*)
- 7) **enantiosemmii** (např. rus.: *каша в голове* – něm.: *j-d hat Grütze im Kopf*)
(Мокиенко, Степанова 2008: 37).

Pokud nás při dalším dělení nebudou zajímat semanticko-stylistické vztahy mezi překládaným originálem a přeloženým výrazem a na klasifikaci mezijazykových frazeologických ekvivalentů budeme pohlížet z praktického hlediska, vznikne nám následující rozdělení ekvivalentů, pro které je typická větší či menší obtížnost při jejich překladu:

- 1) **úplné ekvivalenty**
- 2) **částečné ekvivalenty**
- 3) **relativní ekvivalenty**
- 4) **frazeologické analogy**
- 5) **neekvivalentní frazeologismy** (Мокиенко, Степанова 2008: 37-39).

2.2 Vliv germánských a románských jazyků na vývoj ruštiny

Ruský jazyk, stejně jako řada dalších jazyků, za svou současnou podobu mimo jiné vděčí i neustálému vlivu jiných jazyků, které upravují nejen slovní zásobu jazyka, ale i gramatiku, fonetiku, stylistiku a další aspekty spojené s jazykem jako takovým. Lze se domnívat, že „oblíba“ přejímání slov z jednoho cizího jazyka do druhého, je do jisté míry spojena i s módou. Především ve vyšších vrstvách společnosti byla v 18. a 19. stol. oblíbena francouzština, někteří šlechtici dokonce rusky ani nehovořili. Ruský jazyk se takto stával jazykem chudiny. Do dnešní doby se v aktivní slovní zásobě zachovalo mnoho francouzských slov, která svědčí o markantním vlivu francouzštiny hlavně za vlády cara Petra I. Velikého (vládl v letech 1682/89 – 1725). Právě v této epoše ruských dějin byla ruština silně ovlivněna západními jazyky. Francouzština, jak již bylo řečeno výše, ale i italština, němčina, holandština, a do vlády Petra I. Velikého v nemalé míře i latina a polština zásadně ovlivnily ruský jazyk. (Виноградов 1938: 48-49)

2.2.1 Vývoj ruštiny za vlády cara Petra I. Velikého

Do vlády cara Petra I. Velikého byla mezi ruskou šlechtou v hojně míře oblíbena polština a latina. V této době byly např. překlady z polského jazyka běžnou rutinou, zatímco v pozdějších letech prakticky vymizely. Polština i latina začínají postupně ustupovat jiným západoevropským jazykům. Jejich vliv na spisovný ruský jazyk byl pozvolný. Na počátku 18. stol. se nejprve jednalo pouze o přisvojení několika termínů či o jednoduchou záměnu ruských slov cizími ekvivalenty. Postupně se však cizí termíny dostávaly do stále více a více oblastí ruské společnosti, až zcela splynuly s řečí ruského národa. (Виноградов 1938: 48-49)

2.2.1.1 Oblasti ovlivněné cizími jazyky

Vláda cara Petra I. Velikého je spojena nejen s četnými reformami, reorganizacemi říše, novými pravidly ve správě země, ale i rozvojem hospodářství, obchodu, průmyslu. Petr I. je známý i svou oblibou západní kultury. Toto všechno je spojeno i s přílivem nové terminologie, která je logicky spjata s procesy, které tehdy v zemi probíhaly.

2.2.1.1.1 Nové termíny v oblasti administrativy

Mezi oblastí, které byly ovlivněny západními jazyky, patří v první řadě administrativa. V tomto případě se jedná o termíny přejaté především z německého jazyka. V následující tabulce jsou vyjmenovány příklady germanismů, které byly tehdy užívány jako běžná administrativní terminologie (Виноградов 1938: 51):

Nově vzniklé ruské slovo	Původní německý výraz	Český ekvivalent
канцлер	Kanzler	kancléř
факультет	Fakultät	fakulta
бухгалтер	Buchhalter	účetní
штраф	Strafe	pokuta
формуляр	Formular	formulář
герольдмейстер	Heroldmeister	specialista v oblasti heraldiky
камергер	Kammerherr	komoří
гофгерихт	Hofgericht	vyšší soud
контора	Kontor	koncelář
арестовать	arrestieren	zatknout
вексель	Wechsel	výměna

Kromě němčiny měla na ruské administrativní termíny vliv i latina, polština a francouzština.

2.2.1.1.2 Nové termíny v oblasti vojenství

Vzhledem k velmi častým válkám a expanzivním výbojům za vlády Petra I. Velikého se nová terminologie přirozeně dotkla i oblasti vojenství. Řada nových přejatých slov měla svůj původ opět v Německu (Виноградов 1938: 52):

Nově vzniklé ruské slovo	Původní německý výraz	Český ekvivalent
юнкер	Junker	poddůstojník (Rusko, do pol. 60. let 19. stol.)
вахтер	Wächter	strážný
ефрейтор	Gefreiter	svobodník
генералитет	Generalität	generalita
лозунг	Lösung	heslo

Kromě německých termínů měla z velké části na ruskou vojenskou terminologii vliv i francouzština (Виноградов 1938: 52):

Nově vzniklé ruské slovo	Původní francouzský výraz	Český ekvivalent
барьер	barrière	bariéra
брешь	brèche	trhlina
батальон	bataillon	prapor
бастион	bastion	opevnění
гарнизон	garnison	posádka
пароль	parole	heslo
калибр	calibre	kalibr
манеж	manege	jízdárna
галоп	galop	cval
марш	marche	pochod
мортира	mortier	minomet

2.2.1.1.3 Nové termíny v oblasti námořnictví

Další oblastí, která hrála v době vlády cara Petra I. Velikého významnou roli, bylo námořnictví. Časté expanze vyžadovaly i dokonalou námořní flotilu. S novou slovní zásobou se tak člověk mohl setkat nejen při počátečních stavbách lodí, ale i při samotných plavbách. I zde narazíme na termíny, které pocházely z německého jazyka. Na rozdíl od předešlých příkladů se německá terminologie v této oblasti užívá v menší míře (Виноградов 1938: 52):

Nově vzniklé ruské slovo	Původní německý výraz	Český ekvivalent
бухта	Bucht	záliv
лабиринт	lavieren	křížovat na moři
рейс	Reise	plavba

Mnohem více slov je v námořnictví přejato z holandštiny:

Nově vzniklé ruské slovo	Původní holandský výraz	Český ekvivalent
гавань	haven	přístav
рейд	reede	kotviště
фарватер	vaarwater	plavební úžina
киль	kiel	kýl
руль	roer	kormidlo
рея	ra	ráhno
шлюпка	sloep	člun
койка	kooi	lodní lůžko
верфь	werf	loděnice
кабель	kabel	lodní lano
каюта	kajuit	kajuta
трап	trap	lodní schůdky

Dalšími jazyky, které zásadně ovlivnily ruskou terminologii spojenou s námořnictvím, jsou: angličtina, francouzština a italština.

2.2.1.1.4 Nové termíny v oblasti vědy a techniky

Další oblastí, se kterou je spojena nová terminologie, přejatá z cizích jazyků, je oblast techniky, řemesel, hornictví, architektury, průmyslu a zemědělské výroby. Většinou se v těchto odvětvích setkáváme se slovy původně německými a polskými, v menší míře i s anglickými, francouzskými či italskými (např. v architektuře).

Silný vliv přejatých slov se projevuje i v oblasti vědy. Jde hlavně o technické a právní vědy, ekonomiku, politiku, geografii, anatomii a jiné.

V následující tabulce je uvedeno několik příkladů přejatých slov z výše uvedených sfér. Ke každému příkladu je navíc dodán původní jazyk vzniku (Виноградов 1938: 54):

Nově vzniklé ruské slovo	Původní výraz	Český ekvivalent	Původní jazyk
ажю	agio	přirážka	latina
таверна	taverna	hostinec	italština

Kromě přejímání nových cizích slov z ostatních jazyků se čím dál více rozšiřovalo i nahrazování běžných ruských slov cizími termíny (Виноградов 1938: 53):

Nově vzniklé ruské slovo	Původní výraz	Původní jazyk	Český ekvivalent
виктория	victoria	latina	vítězství
анштальд	Anstalt	němčina	zařízení
конкет	conquête	francouzština	dobytí
трактамент	Tractament	angličtina	hostina

2.2.1.1.5 Přejímání slov v oblasti profesionalismů

S rozvojem řemesel a umění za vlády cara Petra I. Velikého přichází do ruské slovní zásoby nová vlna termínů pocházejících z cizích, převážně západoevropských jazyků. Kromě německého vlivu hraje velkou roli i příliv slov z jihozápadu (Ukrajina, Bělorusko). Tento jev lze pozorovat již od 17. stol. Takto se postupně vyvíjí celá řada cechovních žargonů. K oblastem řemeslné výroby, kterých se daná tematika týká, patří např.: ševcovství, truhlářství, zámečnictví, tiskařství (zde postupně střídá italštinu, která v tomto oboru převládala v 16. – 17. stol., němčina) aj.

V následující tabulce jsou pro ukázkou uvedeny některé výrazy, které byly hojně užívány především v žargonech na konci 17. a poč. 18. stol. (Виноградов 1938: 55):

Nově vzniklé ruské slovo	Původní výraz	Český ekvivalent	Původní jazyk
рашпиль	Raspel	rašple	němčina
вакса	Wachs	krém na boty	němčina
клейстер	Kleister	lepidlo	němčina
стамеска	Stemmeisen	dláto	němčina
клапан	Klappe	ventil	němčina
кран	kraan	kohoutek	holandština
винт	Gewinde	závit	němčina

3. PRAKTICKÁ ČÁST

V bakalářské práci se zabývám porovnáváním ruských a německých frazeologismů, se specifikací na zoonyma. Zkoumání frazeologismů v těchto dvou jazycích je velmi zajímavé, neboť se jedná o dva odlišné jazyky – slovanský a germánský a často je možné se setkat i s velmi netradičními ekvivalenty.

Praktickou část lze rozdělit na dvě hlavní kapitoly: kapitolu, ve které porovnávám ruské a německé frazeologismy obsahující komponent *собака / nec – Hund*, a kapitolu, ve které se zabývám frazeologismy obsahujícími všechny ostatní zoonymní komponenty.

Za praktickou částí následuje závěr, resumé v ruském jazyce, seznam použité literatury a internetových zdrojů, seznam zkratk a seznam příloh včetně obrazové přílohy.

3.1 Frazeologismy obsahující zoonyma

Frazeologismus, jak již bylo výše popsáno, je ustálené reprodukovatelné spojení slov, které má zpravidla ustálený celistvý význam a expresivitu.

Zoonymní frazeologismus je takové ustálené spojení slov, které je tvořeno zoonymy, tj. slovy a slovními spojeními, která vznikla odvozením od názvů zvířat (Козлова 2001: 7).

Odedávna byl lidský život materiálně a duchovně těsně spojen s okolní přírodou, florou a faunou. Člověk postupně zvířata domestikoval a z těch se tak postupně stávala zvířata domácí, která jsou dnes známá snad všem národům světa. Nejen díky tomu se zvířata dostala i do lidské mluvy – a i do frazeologismů.

Přestože konkrétně tento druh frazeologismů přitahoval pozornost lingvistů už dávno, jejich výzkum byl prováděn vždy v pouze omezených měřítkách, kdy byla např. zkoumána pouze jedna třída zvířat (nejčastěji domácích).

Jazykovědci se zabývali i celkovou sémantickou spojitostí zoonymních frazeologismů s člověkem. Vzniklé paralely mezi světem zvířat a lidí pomáhají formovat asociace s obrazem zvířete, které již však mají konkrétní jazykový výraz. Na základě toho vznikají ustálené charakteristiky lidí, které jsou spojeny se zoonymy. Např. v ruštině:

- *вопобеѣ*: malinký, promrzlý, zkušený;

- ворона: černá, lesklá, špinavá, předpovídající neštěstí a smrt, chamtivá, hloupá, zbabělá;
- барашек, ягненок: bez vůle, slaboch, krotký, poslušný, hodný (Козлова 2001: 8-11).

Po podrobném sepsání všech frazeologismů obsahujících komponent s názvem zvířete / zvířat lze s jistotou tvrdit, že množství těchto frazeologismů je opravdu veliké. Tyto frazeologismy patří k nejstarším a vyskytují se snad ve všech jazycích světa (Козлова 2001: 3). Velmi často jsou používány k vyjádření charakteristiky, povahy či jiných rysů člověka.

Dalším zajímavým postřehem je fakt, že slovní spojení obsahující názvy zvířat jsou často kvůli své hrubosti zaměňována stylisticky neutrálními ekvivalenty.

3.1.1 Ruské a německé frazeologismy obsahující komponent *pes* (*Hund* / *собака*)

V následujících několika kapitolách jsem se věnovala právě těm frazeologismům, které obsahují komponent *pes* (*Hund* – *собака* / *pes*). Samostatnou kapitolu jsem těmto frazeologismům věnovala proto, že jejich počet je skutečně obrovský. V nejobjemnější encyklopedii německých a evropských pověr je slovu *Hund* věnováno téměř 20 stran. Mně se jich podařilo najít celkem 112 mezi ruskými frazeologismy a 43 mezi německými.

V životě indoevropských, ale i jiných národů hrál pes velmi významnou roli. Pes se stal jedním z nejstarších domestikovaných zvířat (kosterní ostatky psa se našly už v jeskyních mezolitu). Kromě toho si lze povšimnout, že lidé často nerozlišovali mezi *psem* a *vlkem*, což se někdy dodnes odráží v některých frazeologismech: *голодный как волк* – *голодный как собака*.

Vysoká četnost výskytu *psa* v mluvě daných národů je bezpochyby ovlivněna i jejich vztahem k tomuto zvířeti. Tento je silně ovlivněn vírou jednotlivých národů. Např. ve starobylém Řecku psy milovali a starali se o ně s láskou. Římané psům v době války dokonce oblékali speciální brnění.

Naopak u národů, jejichž posvátnou knihou byla Bible, byl vztah ke psům úplně opačný. Ve Starém Zákoně jsou ze 30 zmínek o psovi pouze dvě myšleny pozitivně.

Křesťané v 1. polovině 5. stol. dokonce věřili, že se vůdce Hunů Atilla narodil jen díky zakázanému svazku děvčete a psa – natolik psa nenáviděli. Pokud někdo ke psovi přirovná např. Žida, je to pro něho největší urážka.

U Rusů bylo dříve nemyslitelné pustit i při největších mrazech psa domů. Jediným místem, kam pes mohl, byla síň. V dnešní době je už vše jinak. Na vesnici je ještě pes většinou na dvorku, ale ve městech v bytech není neobvyklé, když pes spí přímo na pohovce v obývacím pokoji nebo v posteli v ložnici. Pes se postupně stal dalším členem rodiny a „přítelem člověka“ (<http://www.pravoslavie.ru/polemika/5752.htm>).

Dříve se věřilo, že má pes na rozdíl od ostatních zvířat i řadu zvláštních schopností: dokáže např. předpovídat počasí a budoucnost. Kromě toho si lidé mysleli, že je ve spojení s nečistými silami a dokáže se do nich vtělovat. Na druhou stranu však sloužil i jako ochrana před zlými silami, které dokázal odhánět (podle běloruských pověr lidé např. věřili, že pes dokáže vycítit zlé duchy a varovat před nimi svého pána).

Lidé si psa většinou vysoce cenili, o čemž svědčí i to, že ho často přinášeli jako oběť bohům.

Naopak např. východní národy nebo i Germáni tímto zvířetem opovrhovaly a jejich pojmenování zpravidla sloužila jako nadávky (Вальтер 2010: 43-47).

Pokud se zaměříme na význam slova *собака*, zjistíme, že jde o slovo mnohoznačné a ve výkladových slovnících má rozdílně 2 - 4 významy:

СОБАКА, -и, ж. **1.** Домашнее хищное млекопитающее семейства, к которому относятся также волк, лисица и др. *Дворовая собака. Охотничья собака. Устал как собака* (очень устал; прост.). **2.** *перен.* Употр. как бранное слово (прост.). \diamond **Вот где собака зарыта!** – вот в чем суть дела заключается. **Собаку съел на чем и в чем** (разг.) – приобрел большой навык в чем-н. || *уменьш.-ласк.* **собачка**, -и, ж. (к 1 знач.). || *уничж.* **сабаночка**, -и, ж. (к 1 знач.) || *прил.* **собачий**, -ья. *Собачья лай. Собачья преданность, привязанность* (также перен.) (Лопатин, Лопатина 1994: 647).

СОБАКА, и, ж. **1.** *только мн.* Род хищных млекопитающих (зоол.). *К собакам принадлежат волк, шакал, лисица и др.* **2.** Четвероногое прирученное или домашнее животное, издающее характерные звуки (лай) и служащее человеку в домашнем быту, преимущ. для охраны имущества, на охоте для отыскивания и преследования зверя или птицы и т. д. *Породистая собака. Комнатная собака. Охотничья собака. Служебная собака. Свои собаки грызутся, чужая не приставай.* Пословица. *Собака лает, ветер носит.* Пословица. **3.** *перен.* Хищник, насильник (ритор.. бран.). *Кровавые собаки империализма.* **4.** *перен.* Негодяй, презренный человек; употр. также в м. ругательств *сукин сын, чорт* и т. п. (простореч. бран.). *Собаке собачья смерть.* Поговорка. *Ведь не бьет, собака, наотмашь, а тычем кулачищем прямо в рожу.* Сухово-Кобылин. – «Буду лаской согреть!» *Хорошо поет, собака, убедительно*

поет! Некрасов. **Вот где собака зарыта** [перевод нем. *da ist der Hund begraben*] (разг.) – в этом-то и заключается суть дела, вот в чем дело. **Как кошка с собакой** – см. кошка. **Как собаки** (живут, относятся к кому-н. и т. п.; простореч.) – постоянно ссорясь, ругаясь. **Как собачья нерезан(н)ых** (разг. фам.) – очень много. *В Петербурге исправников этих, как собак нерезанных.* Чехов. **Собака собакой с кем-чем** (простореч. фам.) – очень плохо относится к кому-чему-н., плохо обращается с кем-чем-н. *Она с ним собака собакой.* **Собаку вешать на кого-что** или **на шею кому-чему** – см. вешать. **Собаку съесть на чем** (разг. шутол.) – приобрести большое искусство, большой опыт, навык в чем-н. *В науках, что называется, собаку съел.* Салтыков-Щедрин. *Забодские начальники по всей Сибири славятся – собаку съели драсть.* Некрасов. **С собаками не сыщешь кого-что** (разг. шутол.) – трудно найти, разыскать. *Должников-то, чай, и с собаками не сыщешь: которые вымерли, а которые поразбежались.* А. Островский. **Устать, как собака** (простореч.) – очень устать, до изнеможения (Волин, Ушаков 1940: 330).

СОБАКА, -и, ж. **1.** Домашнее животное сем. псовых. *Служебные собаки. Комнатные собаки. Дворовая собака. Охотничья собака. Сторожевая собака. С собаками не сыщешь кого-н.* (трудно найти кого-н.; разг.). *Собаке собачью смерть* (посл. о том, кто прожил недостойную жизнь, не заслужил достойного конца; прост.). *Собака на сене* (о том, кто, имея что-н., не пользуется этим сам и не дает пользоваться другим; разг. неодобр.). *Как собаке пятая нога нужен кто-н. (нужно что-н.)* (совершенно не нужен, не нужно; прост. неодобр.). *Собака лает, ветер носит* (посл.: пусть говорят, бранят, не нужно обращать внимания). **2.** *перен.* О злом, грубом человеке (разг.). **3.** *на что, в чем и с неопр.* Знаток, ловкий в каком-н. деле человек (прост.). *Хорошо поет, собака, заслушаешься.* **4.** В некоторых сочетаниях: название хищных млекопитающих сем. псовых. *Енотовидная собака. Дикая собака динго.* **Вот где собака зарыта!** – вот в чем суть дела, в чем причина. **Как собак нерезанных кого** (разг. неодобр.) – очень много кого-н. **Всех собак вешать на кого** (разг. неодобр.) – неосновательно возводить обвинения на кого-н. **Как собака устал (голоден, замерз, зол и о других неприятных состояниях, ситуациях)** (прост.) – очень сильно. *Продрог, есть хочу как собака. Надел ты мне как собака.* **Ни одна собака** (прост. неодобр.) – никто. **Каждая или любая собака** (прост. неодобр.) – о людях: любой, каждый. **Собаку съел на чем и в чем** (разг.) – приобрел большой навык в чем-н., знания. **У попа была собака** (разг. шутол. и неодобр.) – о бесконечном повторении одних и тех же слов, поступков (*первонач.* начало шуточной присказки, построенной на повторении одного и того же). || *уменьш.* **собачка**, -и, ж. (к 1 знач.). || *унич.* **собачоночка**, -и, ж. (к 1 знач.). || *прил.* **собачий**, -ья, -ье (к 1, 2 и 4 знач.). *Гонки на собачьих упряжках. Собачья преданность, привязанность, покорность* (также перен.). *Собачий нюх* (также перен.: об обостренном чутье) (Ожегов, Шведова 2001: 739).

Z těchto ukázek je patrné, že největší počet významů slova *собака* je možné nalézt v *Толковом словаре русского языка. 80 000 слов и фразеологических выражений*

(Ожегов, Шведова 2001), kde jsou danému slovu přiděleny celkem 4 významy: „domácí zvíře z čeledi psovitých“, „zlý, hrubý člověk“, „znalec něčeho, odborník v něčem“. Kromě toho se lze s tímto slovem setkat i v různých spojeních, např.: název šelmy z čeledi psovitých: „divoký pes dingo“. Dále byla v tomto slovníku ke slovu *собака* uvedena i celá řada frazeologismů: *Вот где собака порылась!*, *как собак нерезаных*, *всех собак вешать (на кого)*, *как собака устал*, a dalších. U každého frazeologismu je uvedeno jeho stylistické zabarvení a význam. Kromě toho jsou zde uvedeny i zdobněliny, přídavná jména a slova s urážlivým významem odvozená od slova *собака*.

V německých výkladových slovnících má slovo *pes* také hned několik významů:

Pes („Hund“) je pravděpodobně nejstarší domácí zvíře Indogermánů. Základem jsou *něm.* *hunda- „Hund“, *středněhornoněm.*, *starohornoněm.* hunt, *gót.* hunds, *ang.* hound, *švéd.* hund, které spolu s příbuznými slovy jiných *indogerm.* jazyků – např. *řeck.* kýōn „Hund“ a *lat.* canis „Hund“ – mají svůj původ v *indogerm.* *k'úuō[n], gen. *k'unós „Hund“.

Role **psa** bývá jazykově vyjádřena velmi rozdílně. Na jedné straně je pes odjakživa považován za věrného hlídače a „sluhu“ člověka, který pomáhá při lovu, hlídá a ochraňuje hejna domácí zvěře a majetek pána, např. složeniny: **Hundeblick** („věrný dohled“), **Hofhund** („hlídací pes“), **Jagdhund** („lovecký pes“), **Schäferhund** („ovčácký pes“), **Schießhund** a **Wachhund** („hlídací pes“). Na druhé straně je pes považován za nízkého tvora, kterým je kvůli jeho malému významu opovrhováno, např.: **hündisch** („psí“, „psovský“, „pes“ jako nadávky: **Hundesohn** („zlosyn“), **Hundsfott** („dacan“), **Schweinehund** („prasák“), dále složeniny: **Hundeleben** („bídny život“) nebo **Hundelohn** („mizerná mzda“). Kromě toho slouží ve složeninách komponent „Hund“ jako prostředek k zesílení negativního významu, např.: **hundsgemein** („ničemný“), **hundekalt** („strašná zima“), **hundsmiserabel** („prabídně“). Místo, které pes zaujímá v lidském životě, se odráží i v mnoha obrazech a slovních spojeních, např.: **auf den Hund kommen** („přijít na mizinu“), **vor die Hunde gehen** („přijít nazmar“), **ein ganz dicker Hund** („něco neslýchaného“, „skandál“). V jazyce havířů znamená „Hund“ (používané i ve formě „**Hunt**“) „důlní vozík“.

Odvozeniny: **hündisch** („podlízavý“, „pokorný“, „nízký“) (15. stol.), **hunzen** („vypeskovat (*koho*)). Složeniny: **Hundsfott** („padouch“, „mizera“) (16. stol.; v dnešní době již není považováno za nadávku a označuje pohlavní orgány feny), z toho odvozené **hundsföttisch** („bídny“, „podlý“) (16. stol.); **Hundstage** („dny mezi 24.7. – 23.8.“, „vrchol léta“) (15. stol., *středněhornoněm.* hundetac a huntlich tage; kalk z *lat.* dies caniculares; „tyto dny jsou podle psa pojmenovány proto, že je v té době na obloze vidět souhvězdí canicula, tedy Psa v Orionu) (Klosa, Scholze-Stubenrecht, Wermke 1997: 295-296).

Komentář k německému slovu *Hund* je v knize *Etymologie. Herkunftswörterbuch der deutschen Sprache* (Klosa, Scholze-Stubenrecht, Wermke 1997) skutečně podrobný. V úvodu je popsán samotný původ tohoto slova, následuje vyjmenování přídavných jmen

odvozených od slova *Hund* a složenin. Kromě toho jsou zde vyjmenovány i některé frazeologismy, např.: *auf den Hund kommen* („přijít na mizinu“, dosl. „přijít na psa“), *vor die Hunde gehen* („přijít nazmar“, dosl. „jít před psy“), aj.

Pokud porovnáme významy slova *собака* a *Hund* v jednotlivých výkladových slovnících, lze si všimnout, že některé významy tohoto slova se objevují jen v jednom z těchto jazyků. V ruštině se např. nevyskytují výrazy jako: *Hundelohn* („mizerný plat“, dosl. „psí mzda“), *Hundstage* („vrchol léta, 24.7. – 23.8.“, dosl. „psí dny“), ale i frazeologismy, které jsou zde k tomuto slovu uvedeny. Naopak v němčině nenajdeme frazeologismy odpovídající ruskému: *вешать всех собак (на кого)* či *как собак нерезаных*. Stejně tak se v němčině nesetkáme s významem slova *Hund* jako někoho „znalého, specialistu v něčem“. Naopak v ruštině neexistuje význam slova *собака* jako „důlní vozík“, jak tomu může být v němčině.

Zajímavé je pátrat i po samotném původu slova *собака*. Po nahlédnutí do ruských etymologických slovníků lze zjistit následující poznatky o tomto slovu:

СОБАКА. Скорее всего, является др. заимств. из иран. яз., вероятно, из языка скифов (ср. авест. *sraka*, мидийск. *sraka* и т. д.). Малоубедительно объяснение слова как вост.-слав. производного с помощью суф. *-ака* от основы *соб-* (Шанский, Иванов, Шанская 1971: 419).

СОБАКА. Укр. *собака*, блр. *сабака*, др.-русск. *собака*, польск. диал. *sobaka*, кашуб. *sobaka* «распущенный человек». Это слово, распространение которого не ограничивается вост.-слав. языками, заимств. из ср.-ир. **sabāka-*, ср. парси *sabah*, авест. *sraka-*, прилаг. «собачий», ср. «собака», мидийск. *спáχα*. Ир. слово родственно др.-инд. *svā* «собака», род. п. *cūpas*, греч. *χύων*, род. п. *χυνός*. Заимствование кашуб. и польск. слова из русск. невозможно по географическим соображениям. Тюрк. посредство или, наконец, фин. посредство недоказуемо. Ср. ит. *alano*, ст.-франц., прованс. *alan* «дог» из народнолат. *alanus* «аланский», т. е. иранский (пес)». Трудно объяснить выражение: *он на том собаку съел*. По мнению Потербни (РФВ 7, 74), оно исходит от крестьян: «Косить умеют лишь немногие; тот, кто этому научился, справляется со своей работой сравнительно быстро. Неопытный человек на этой работе ощущает такой голод, что кажется, мог бы съесть собаку». Неубедительно. Ср. скорее др.-инд. *svaghnin-* «профессиональный игрок, который делает неверный ход», греч. *χύων* «неверный ход», буквально «собака». От *собака* произведено *собачиться* «браниться», вятск. [Ир. происхождение слова *собака* маловероятно, скорее всего мы имеем здесь заимствование из тюрк. *köbäk* «собака»] (Фасмер 1987: 702-703).

ПЕС, общеслав. Общепринятой этимологии не имеет. Родственно, вероятно, лат. *specio* – „смотреть“, авест. *spasyeiti* – „наблюдает“ и т. д. (первоначальное значение в таком случае –

„сторож“). Другие объяснения (сближение со словом *пестрый*, со словами других индоевр. яз., обозначающими скот: лат. *pecus*, авест. *pasu*, др.-в.-нем. *fihu* и т. д.) являются менее убедительными (Шанский, Иванов, Шанская: 1971: 335).

ПЕС, род. п. **пса**, укр. *пес*, блр. *пес*, болг. *пъс*, *пес*, сербохорв. *пас*, *пса*, словен. *päs*, *psa*, чеш., слвц. *pes*, польск. *pies*, *psa*, в.-луж. *pos*, н.-луж. *pjas*. Интерес представляет выражение: *густопсовая собака*, т. е. «с длинной шерстью», *псовая собака* «лохматая с.», возм. и противоположность *хыть*. || Фонетически наиболее безукоризненно сравнение с др.-инд. *piçangas* «рыжеватый, коричневый» (первонач. «пятнистый»), греч. *ποιχίλος* «пестрый», д.-в.-н. *fêh* – то же, лит. *paĩšas* «грязное пятно». Другие сближают с лат. *pecus*, *-oris* ср. р. «скот», *песи*, *ūs*, *pecus*, *-udis* (ж.) – то же, греч. *πέχος* ср. р. «шкура», др.-инд. *páçi* ср. р., *paçús* м. «скот», авест. *pasu* – то же, гот. *faihu* «деньги», д.-в.-н. *fihu* «скот», считая при этом исходным либо знач. «мохнатый», либо – «страж скота»: лат. *pecūs servans*, авест. *pasušaurva* – «собака-овчарка». Мейе тоже считает первонач. знач. «страж» для слав. слова, но при этом он предполагает родство с лат. *specio* «смотрю», др.-инд. *páçyati* «смотрит», авест. *spasyeiti* «выслеживает». Совершенно отлично сближение слова *рьсь* в недавнее время с чеш. *vyřískati* «вытекать стружкой, быть ключом; освистать к.-л.», *piřtěti* «течь», слвц. *piřat'* «мочиться» и с франц. *pisser*, ит. *pisciare*, рум. *piřá* «мочиться». Против этой этимологии выдвигается возражение, потому что в древнем слове подобной фонетической формы следовало бы ожидать слав. *рьх-* и потому что вообще названия собак с таким исходным знач. не известны. Сам Коржинек производит *рьсь* из подзывания *ps*, *ps!*, которое он усматривает в чеш. *psikati*, польск. *psi*, *psi*, ст.-франц. *bisse*, порт. *buz*, исп. *buzque*, что невероятно (Фасмер 1987:248-249).

Z výše popsaného je tedy zřejmé, že původ slova *собака* není doposud zcela jasný.

Pokud nahlédneme do *Учебного словаря сочетаемости слов русского языка* (Денисов, Морковкин 1978) lze získat i informaci o tom, s čím vším se může slovo *собака* v ruském jazyce pojít:

СОБАКА, *род.* собаки, *ж.* Домашнее животное, родственное волку.

Большая, маленькая, красивая, хорошая, умная, злая, дворовая, породистая, служебная, сторожевая, охотничья, комнатная, цепная, бешеная, бездомная, чужая ... **собака**.

Собака-ищейка ...

Собака кого: (*о владельце*) ~ соседа, друга, отца, Мухина ...; **собака чего:** (*о том, какая собака*) ~ с какой-л. шерстью, с какими-л. ушами ...

Голова, глаза, уши, нос, зубы, хвост, лапы, шерсть, кличка, лай, порода, след, будка, конура, хозяин, владелец, дрессировка, родословная ... **собаки**; выставка ... каких-л. (служебных, охотничьих ...) **собак**.

Купить, держать, кормить, дрессировать, обучить чему-л., научить делать что-л., вести [на поводке], привязать, посадить на цепь, любить, гладить, натравливать на кого-л., бояться ...

собаку. Бояться ... **собаки.** Приказать сделать что-л., дать что-л., кинуть что-л., бросить что-л. ... **собаке.**

Для собаки (купить что-л. ~, сделать что-л. ~ ...).

На собаках (ездить ~ ...). **От собаки** (бежать ~ ...).

С собакой (гулять ~, идти ~, играть ~ ...).

Собака лает, рычит, скулит, воет, укусила кого-л., кусается, бросается на кого-л., охраняет кого-что-л., взяла (нашла, потеряла ...) след, напала на след ...

○ *Каждое утро он ходит гулять с собакой. В воскресенье в клубы собаководства состоится выставка служебных собак. Громкий лай собаки разбудил меня* (Денисов, Морковкин 1978: 524).

Pokud se vrátíme zpět k tématu frazeologismů obsahujících komponent *собака*, lze si při shromáždění většího množství těchto frazeologismů a jejich porovnání povšimnout častěji se opakujících komponentů, která jsou se slovem *собака* spojena a dohromady nebo s pomocí dalších komponentů frazeologismus tvoří. Mezi takové nejčastější komponenty patří: z přídavných jmen:

- *преданная, злая, бездомная, брехливая, побитая, старая, легавая, голодная, нерезаные.*

Nejčastější slovesa, užívaná ve frazeologismech týkajících se komponentu *pes*, jsou:

- *грызться / перегрызться, кусаться, околеть, подохнуть, устать, замерзнуть, продрогнуть, дрожать, спрятаться, собачиться, лаять, броситься, ај.*

Většina ruských frazeologismů s komponentem *pes* často vyjadřuje rysy lidské povahy a vlastností člověka, např.:

- *веселý, věrný, mlčєnlivý, hladový, úlisný, krutý, zlý, oddaný, bojácný, ај.* (Козлова 2001: 142-143).

Německé frazeologismy mohou obsahovat jak přídavná jména, která jsou svým významem stejná nebo podobná přídavným jménům užitých v ruských frazeologismech, tak i přídavná jména, která se v ruském jazyce s komponentem *собака* vůbec nevyskytují, např.:

- *besoffen / betrunken* („opilý“), *schnell* („rychlý“), *voll* („sytý“), *scharf* („ostrý“) (Mrhačová, Hartung, Jandová 2000: 29-30).

Ve slovesné části německých frazeologismů se na rozdíl od ruských vyskytují i slovesa typu:

- *sich abrackern* („dřít“), *leiden* („trpět“), *schmecken* (*schmecken wie ein Hund* – o nedobrému jídle) (Mrhačová, Hartung, Jandová 2000: 36-39).

Německé frazeologismy obsahující komponent *pes* (*Hund*) mohou stejně jako ruské poukazovat na řadu lidských vlastností:

- *hloupý, prolhaný, ničemný, oddaný, bojácný*.

Kromě toho ale mohou vyjadřovat i:

- silné mrazy (*Hundekälte*) nebo přísného člověka (*ein scharfer Hund*).

Při zkoumání těchto ruských a německých frazeologismů se můžeme setkat i s tím, že jeden význam má v jednom jazyce hned několik frazeologických variant, zatímco ve druhém jazyce existuje pouze jeden ekvivalent nebo vůbec žádný, např.:

- *знать как пеструю собаку* - *bekannt sein wie ein bunter Hund*
bekannt sein wie ein scheckiger Hund
- *frieren wie ein junger Hund* - *продрогнуть как пёс*
продрогнуть как собака
дрожать как собака
замерзнуть как собака
- *как собака на заборе*
- *da wird der Hund in der Pfanne verrückt* („nad tím zůstává rozum stát“, dosl.: „tady se zblázní pes v pánvi“).

V následujících pěti kapitolách jsem všechny frazeologismy, které obsahují komponent *собака / пёс - Hund*, rozdělila podle míry ekvivalentnosti na **úplně, částečně, relativní ekvivalenty, frazeologické analogy a neekvivalentní frazeologismy**:

- **úplné ekvivalenty**: frazeologismus jednoho jazyka je po všech stránkách totožný s frazeologismem překládaným. Oba mají podobnou strukturu, podobný nebo stejný význam a funkcionálně-stylistickou souvztažnost (např. rus.: *слепой как кот* - něm.: *blind (sein) wie ein Maulwurf*) (Мокиенко, Степанова 2008: 37-39),

- **částečné ekvivalenty:** frazeologismy, které se shodují v sémantice a vnitřní formě, ale liší se buď jinou strukturou, větším či menším počtem komponentů, jiným způsobem užití v kontextu nebo, s čímž se lze setkat nejčastěji, synonymickými komponenty (např. rus.: *убить бобра* – něm.: *einen Bock schießen*) (Мокиенко, Степанова 2008: 37-39),
- **relativní ekvivalenty:** jde o frazeologismy dvou různých jazyků, které mají stejnou sémantiku, ale částečně rozdílnou obraznost (např. rus.: *смотреть как баран на новые ворота* – něm.: *dastehen wie der Ochs / Ochse vorm neuen Tor*) (Мокиенко, Степанова 2008: 37-39),
- **frazeologické analogy:** frazeologismy, které mají podobný význam a stylistickou formu, ale liší se v obraznosti a struktuře (např. rus.: *доходит как до жирафа (до кого)* – něm.: *jemand ist so dumm, dass ihn die Gänse beißen*) (Мокиенко, Степанова 2008: 37-39),
- **neekvivalentní frazeologismy:** jedná se o frazeologismy, které jsou typické pouze pro jeden určitý jazyk a vznikly na základě historie a reálií daného národa a jejich překlad do druhého jazyka není možný bez nedorozumění. Jediným řešením je tedy jejich opis (např. rus.: *собаку съест на чем*, něm.: *den Raben überliefern* – „*popravit*“, dosl.: „*přenechat krkavcům*“) (Мокиенко, Степанова 2008: 37-39).

Ke každému německému frazeologismu je uveden jeho doslovný překlad, v případě německých neekvivalentních frazeologismů i jeho význam.

3.1.1.1 Úplné ekvivalenty

Do této skupiny jsem zařadila ty ruské a německé frazeologismy, které se shodují svou formou, významem a obrazností. Patří sem celkem 8 ruských a 6 německých frazeologismů, které obsahují komponent *собака / nec - Hund*.

V této skupině se nachází ruské a německé ekvivalenty, které vyjadřují přirovnání, a to jak v negativním, tak i pozitivním smyslu, celkově však převažují přirovnání s negativním smyslem (celkem 3): *околеть / подохнуть как собака – wie ein Hund verrecken, жить как собака - leben wie ein Hund; предан как собака / nec – treu wie ein Hund sein*.

Dále se v této skupině můžeme setkat i s ekvivalenty, které se liší typem použitého slovesa, kdy se v jednom jazyce používá sloveso reflexivní, zatímco ve druhém jazyce je běžné sloveso nezvratné: *ладить как кошка с собакой – sich vertragen wie Hund und Katze, вот, где собака порылась – da liegt der Hund begraben*.

V neposlední řadě můžeme narazit i na frazeologismy, které se sice shodují svým významem a obrazností, ale nominální komponent je u obou z nich v jiném pádu, což je zapříčiněno rekcí slovesa: *у злых собак рваные уши - bissige Hunde haben zerrissene Ohren*, tj. v ruském frazeologismu je slovo *собака* v genitivu, v německém ekvivalentu je však slovo *Hund* v nominativu.

3.1.1.2 Částečné ekvivalenty

Do této skupiny jsem zařadila 29 ruských a 22 německých frazeologismů, které se sice shodují svou sémantikou, ale liší se od sebe strukturou, počtem komponentů nebo synonymními komponenty ve frazeologismu.

I v této skupině narazíme na ekvivalenty, které vyjadřují přirovnání a které opět mají jak negativní, tak i pozitivní smysl. V této skupině však výrazně převažují přirovnání, které mají negativní smysl, a to celkem 13, např.: *устать как собака / nec – müde wie ein Hund sein, продрогнуть как nec – frieren wie ein junger Hund, быть как собака - zu jemandem hundsgemein sein*. Z přirovnání s pozitivním smyslem lze jmenovat jen např.: *предан как собака / как nec - hündische Ergebenheit* nebo *знать как неструю собаку - bekannt sein wie ein bunter / scheckiger Hund*.

I tyto poměry - frazeologismů s negativním významem a frazeologismů vyjadřujících něco pozitivního – nenápadně naznačují, v jakých kontextech potom slovo *собака / nec – Hund* hraje největší roli a že jsou tyto frazeologismy používány hlavně při charakterizování negativních lidských vlastností či popisu nepříjemných životních situací.

Komentáře k této skupině ekvivalentů, které budou vzápětí následovat, lze rozdělit do dvou skupin:

- a) skupina s ekvivalenty, které se navzájem liší ve slovesné části,
- b) skupina s ekvivalenty, které se navzájem liší substantivní či jinou částí, počtem komponentů nebo celkovým tvarem ekvivalentu.

V první skupině se při porovnávání německých a ruských frazeologismů můžeme setkat s jedním častým jevem, a to tím, že zatímco v ruském frazeologismu je užito plnovýznamového slovesa, v německém jazyce význam tohoto ruského slovesa zastupuje přídavné jméno + sloveso *sein* („být“). Jde o tři páry následujících ekvivalentů: *устать как собака / nec – müde wie ein Hund sein, знать как пеструю собаку – bekannt sein wie ein bunter / scheckiger Hund, злой как собака - wie ein toller Hund sein.*

Dále lze do této první skupiny zařadit i ty ekvivalenty, které se od sebe navzájem liší ve slovesném rodě: zatímco v jednom frazeologismu je užito rodu činného, ve druhém, k němu ekvivaletnímu, se užívá pasiv: *злая собака жиром не обрастаем – ein blöder Hund wird selten fett.*

Kromě toho sem patří i ekvivalenty, které se navzájem liší ve slovesném způsobu. Zatímco v jednom frazeologismu je sloveso v indikativu, ve druhém, k němu ekvivaletnímu, je užito slovesa v imperativu, který zde vyjadřuje varování: *не буди спящую собаку – schlafende Hunde wecken.*

Kromě toho zde můžeme najít i takové dvojice frazeologických ekvivalentů, které se od sebe liší zvratností slovesa: zatímco např. v ruském příkladu je sloveso reflexivní, v německém je sloveso nezvratné: *вот, где собака порылась – wissen, wo der Hund begraben liegt; брехливые собаки не кусаются - Hunde, die bellen, beißen nicht.* Příkladem, kdy je v ruském ekvivalentu sloveso nezvratné a v německém zvratné, může být dvojice následujících ekvivalentů: *ладить как кошка с собакой - sich vertragen wie Hund und Katze.*

Do druhé skupiny, kam patří frazeologismy, které se od sebe liší substantivní či jinou částí, počtem komponentů nebo jejich celkovým tvarem, lze zařadit ekvivalenty: *бrehливые собаки не кусаются* – *Hunde, die bellen, beißen nicht*, kdy ruské větě jednoduché odpovídá německé souvětí podřadné.

Dalším příkladem, který sem lze zařadit, jsou frazeologismy s rozdílným počtem komponentů. Podle ekvivalentů, které se mi podařilo najít, usuzuji, že se s větším počtem komponentů častěji setkáváme u německých ekvivalentů než u ruských: *грызться как собака* – *sich um etwas raufen wie die Hunde um den Knochen*; *собака лает, ветер носит* – *die Hunde bellen, und die Karawane zieht weiter*; *хороший хозяин собаку не выгонит* – *bei dem Wetter jagt man keinen Hund vor die Tür*.

Příkladem, kdy je v ruském částečném ekvivalentu víc komponentů než v německém, je jen frazeologismus: *его зарыли в землю как бездомного пса* – *wie ein Hund verrecken*.

Kromě toho lze v substantivních částech jednotlivých ekvivalentů pozorovat rozdíly v číslech podstatných jmen: *не буди спящую собаку* - *schlafende Hunde wecken*; *собака лает, ветер носит* – *die Hunde bellen, und die Karawane zieht weiter*.

Další zajímavostí, kterou lze při podrobnějším zkoumání těchto ekvivalentů postřehnout, je, že ačkoli jsou komponenty dvou frazeologismů shodné, užívají se ve frazeologismu jednoho jazyka v jiném pořadí než ve frazeologismu druhého jazyka: *ладить как кошка с собакой* - *sich vertragen wie Hund und Katze*. Kromě toho je tato dvojice ekvivalentů i dobrým příkladem toho, kdy se nominální části od sebe liší v pádech, což je v tomto případě podmíněno rozdílnými spojovacími výrazy u obou ekvivalentů (v ruském ekvivalentu předložka *с*, v německém spojka *а*). Slovo *собака* je potom v ruském ekvivalentu v instrumentálu a slovo *Hund* v německém frazeologismu v nominativu.

V neposlední řadě můžeme narazit i na případy, kdy (ve většině případů) ruskému komponentu frazeologismu odpovídá německá složenina: *жить как собака* – *ein Hundeleben führen*, *собачий холод* – *Hundekälte*, *собачий нюх* - *eine Hundenase haben*.

Do skupiny částečných ekvivalentů patří i ty, které se od sebe celkově liší svou strukturou, přitom je ale zachována shodná sémantika: *вот, где собака порылась / зарыта* – *wissen, wo der Hund begraben liegt*, *быть как собака* – *zu jemandem hundsgemein sein*, *предан как собака / как пс* – *hündische Ergebenheit*.

3.1.1.3 Relativní ekvivalenty

Do této skupiny jsem zařadila celkem 28 ruských a 22 německých ekvivalentů, které se sice shodují v sémantice, ale liší se svou obrazností. Stejně jako v předchozí kapitole lze i tuto skupinu rozdělit do několika menších podskupin, a to na:

- a) ekvivalenty, které se svou obrazností liší ve slovesné části
- b) ekvivalenty, které se svou obrazností liší v substantivní části
- c) ekvivalenty, které se svou obrazností liší jak ve slovesné části, tak i v substantivní části.

Ke skupině ekvivalentů, které se svou obrazností liší ve verbální části, lze přiřadit následující: *злая собака на каждый камень кидается* – *bissige Hunde fahren in jeden Stein* (v tomto případě se verbální části obou ekvivalentů liší i reflexivitou, kdy v ruském ekvivalentu je užito nezvratné sloveso, zatímco v německém sloveso reflexivní), *он выглядит как побитый пес / как побитая собака* – *herumlaufen wie ein geprügelter Hund*, *жить как кошка с собакой* – *sich vertragen wie Hund und Katze* (i v tomto případě se verbální části obou ekvivalentů liší i reflexivitou), *перезрыться как собаки из-за кости* – *sich um etwas raufen wie die Hunde um den Knochen*.

Jako příklady k podskupině b) lze jmenovat následující ekvivalenty: *пес знает* – *(das) weiss der Kuckuck!*, *он выглядит как побитый пес / как побитая собака* – *aussehen wie ein gerupftes Huhn* (tyto ekvivalenty se kromě substantivních částí liší i adjektivními), *голодный как собака / голоден как пес* – *hungrig wie ein Wolf / Bär sein*.

Do třetí – c) skupiny jsem zařadila ekvivalenty, které se liší nejen verbální částí, ale i substantivní. Struktura těchto frazeologismů je však zachována: *он выглядит как побитый пес / как побитая собака* – *wie ein begossener Pudel dastehen / dasitzen / abziehen* (v tomto případě se ekvivalenty liší nejen v substantivních a verbálních částech, ale i v částech adjektivních), *иди / пошел к чертям собачьим* – *scher dich zum Kuckuck!* (u těchto ekvivalentů se slovesné části liší nejen v obraznosti, ale i v reflexivnosti, kdy v ruském příkladu je užito nezvratné sloveso a v německém je sloveso zvrátané).

3.1.1.4 Frazeologické analogy

Do skupiny frazeologických analogů jsem zařadila ekvivalenty, které se sice shodují sémantikou, ale liší se v obraznosti a částečnou nebo zcela odlišnou strukturou. Tato skupina je zastoupena největším počtem frazeologismů. V případě frazeologismů, obsahujících komponent *собака / nec – Hund*, se mi podařilo najít celkem 44 ruských a 63 německých ekvivalentů.

Místo ruského *собака / nec* je kromě ekvivalentního německého slova *Hund* zastoupeno i následujícími německými substantivy: *Katze* („kočka“), *Ratte* („krysa“), *Mops* („mops“), *Mücke* („komár“), *Geier* („sup“), *Kuckuck* („kukačka“), *Hase* („zajíc“), *Pferd* („kůň“), aj. Kromě slova *Hund* (15krát) se v německých ekvivalentech na místě nominálního komponentu nejčastěji vyskytovalo slovo *Katze* („kočka“, 6krát), *Kuckuck* („kukačka“, 5krát), *Pferd* („kůň“, 3krát) a *Bär* („medvěd“, 3krát).

Komponent *Katze* („kočka“) je užit hlavně v ekvivalentech s negativním významem, např. *все пошло собаке /ncy под хвост - für die Katz sein* (o něčem zbytečném, „na kočku“), *собачья жизнь - eine Katzennatur haben* (o těžkém životě), *ладить / жить как кошка с собакой - mit j-m eine Strebekatze ziehen* (o špatných mezilidských vztazích).

I komponent *Kuckuck* („kukačka“) se téměř ve všech případech objevuje v ekvivalentech s negativním smyslem, přesněji řečeno v nadávkách: *ко всем псам - (j-n) zum Kuckuck wünschen, ну / а тебя к свиньям собачьим! - zum Kuckuck gehen, nec возьми (кого) - der Kuckuck hat's gesehen* nebo *какое / не твое собачье дело! - er fragt den Kuckuck danach* (ostřejší upozornění pro toho, kdo se až příliš stará o něco, do čeho mu nic není – stejný význam má i další německý ekvivalent k tomuto ruskému frazeologismu, tentokrát s komponentem *Pferd*: *mach mir nicht die Pferde scheu*). Kromě toho si lze povšimnout i zajímavého detailu, kdy německému nominálnímu komponentu *Kuckuck* v ruském ekvivalentu vždycky odpovídá slovo *nec* (a ne *собака*).

Německé ekvivalenty s komponentem *Pferd* jsou jedny z mála z této skupiny, které mají spíše neutrální význam, např. *кого-л. семи собаками не заволочешь - j-n bringen keine zehn Pferde irgendwohin / von irgendwo weg / dazu, etw. zu tun* nebo *keine zehn / zwölf / zwanzig / ... Pferde bringen mich dahin / herauf*, které se používají, když jsme přesvědčeni o tom, že nás někdo někam v žádném případě nenaláká, když někam nechceme jít.

Dva ze tří německých ekvivalentů s komponentem *Bär* se používají, pokud se hovoří o lelkování, nicnedělání: *гонять собак - auf der Bärenhaut liegen / sich auf die Bärenhaut legen* (přesněji řečeno je v těchto frazeologismech komponent *Bär* součástí složeniny *Bärenhaut*). Třetí německý ekvivalent se slovem *Bär* se užívá při označení velkého hladu: *собачий голод - einen Bärenhunger haben* (kde se slovo *Bär* opět vyskytuje ve složenině).

Zajímavá obraznost je mezi následující dvojicí ekvivalentů: *на него ни одна собака не обращает внимание - nach j-m / etw. kräht kein Huhn und kein Hahn (mehr)*, které se používají, pokud hovoříme o někom nezajímavém, nedůležitém. V ruštině takovému člověku doslova „ani pes nevěnuje pozornost“, zatímco v němčině „po něm ani kohout se slepicí nezakokrhá“.

3.1.1.5 Neekvivalentní frazeologismy

Do této skupiny jsem zařadila celkem 20 ruských a 33 německých frazeologismů, ke kterým ve druhém jazyce neexistoval žádný možný ekvivalent. Tyto frazeologismy byly ovlivněny hlavně historií a reáliemi daných zemí, a proto se vyskytují jen buď v jednom, nebo druhém jazyce, např. rus. *как собак нерезаных*, což je podle některých historiků čistě ruský frazeologismus (Бирих, Мокиенко, Степанова 2005: 649), či něm. *das sind Hundstage* (dosl. „to jsou psí dny“), což je německé označení pro nejteplejší období roku (24.7. – 24.8.) (Вальтер 2010: 48-49).

Zajímavé je, že na rozdíl od ruských neekvivalentních frazeologismů, které obsahují komponent *собака / pes*, má téměř většina německých neekvivalentních frazeologismů negativní význam, např.: *sie schalt ihn wie einen jungen Hund* – o tom, kdo někomu hrubě vynadal, *unter dem Hund sein* – s významem „být pod psa“, *j-n davonjagen, wie einen räudigen Hund* – o někom, kdo někoho odněkud násilně vyhnal, *j-n abknallen / erschießen wie einen tollen Hund* – někoho zbit skoro do krve, nebo nadávka *du elender / verfluchter Hund* – „ty prokletý pse“.

Neutrálních nebo pozitivních německých neekvivalentních frazeologismů je ve srovnání s jejich celkovým množstvím jen velmi málo, např.: *einen ganz dicken Hund am Schwanz packen* – „projednávat velmi citlivou věc“, dále již zmiňované *das sind Hundstage* nebo *schnell (sein) wie ein Windhund* – o někom velmi rychlém.

Naopak v ruských neekvivalentních frazeologismech, které obsahují komponent *собака / нес* lze narazit jak na frazeologismy s negativním významem (*брать на собаку*), tak i neutrálním (*как собака нерезанных*) nebo pozitivním (*иметь нюх / чутье как у собаки*).

3.1.2 Ruské a německé frazeologismy obsahující různé zoonymní komponenty

V následujících kapitolách se budu zabývat porovnáváním ruských a německých frazeologismů, které obsahují jiný zoonymní komponent než *собака / нес – Hund*. V ruských frazeologismech se tak můžeme setkat s nominálními komponenty jako: *волк, овца, белка, осел, кошка, поросенок, медведь, бык, павлин, ворона, сорока, рак, корова, слон, крокодил, еж, коза*, aj. V německých jsou potom obsaženy komponenty jako: *Pferd* („kůň“), *Affe* („opice“), *Hase* („zajíc“), *Lamm* („beránek“), *Henne* („slepice“), *Fliege* („moucha“), *Krähе* („vrána“), *Wurm* („červ“), *Hering* („sled“), *Fuchs* („liška“), *Schwein* („prase“), *Bär* („medvěd“), *Ochse* („vůl“), *Maulwurf* („krtek“), *Hahn* („kohout“), *Kuh* („kráva“), aj.

Jak je již v práci několikrát zmíněno, i těchto frazeologismů je opravdu obrovské množství, o čemž svědčí i bohatá příloha na konci práce, ve které jsou všechny frazeologismy sepsány a rozříděny do přehledných tabulek podle míry ekvivalentnosti. Do další zvláštní přílohy na konci práce jsem uvedla i ty frazeologismy, ke kterým se mi podařilo najít informace o jejich původu a etymologickém významu. Jako primární zdroj k tomuto mi posloužil *Словарь русской фразеологии. Историко-этимологический справочник* (SRF: 2005), v případě německých frazeologismů pak *Почему немцы так говорят? Загадки немецкой фразеологии* (Вальтер, Мокиенко 2007). Poznatků o původu a etymologickém vývoji jednotlivých frazeologismů existuje opravdu mnoho, neřídka se lze setkat i s několika interpretacemi jednoho frazeologismu. Ne každou z nich však lze brát zcela vážně.

Na následujících několika stranách bych chtěla jednotlivé druhy ekvivalentů okomentovat, najít jejich rozdíly či shodné prvky a v neposlední řadě tyto postřehy uvést na příkladných frazeologismech.

3.1.2.1 Úplné ekvivalenty

Do této skupiny ekvivalentů jsem zařadila celkem 110 ruských a 96 německých frazeologismů, které se shodují jak v sémantice, tak i ve formě a obraznosti. Nejčastějším zoonymickým komponentem, který se v těchto ekvivalentech objevuje, je *бык* – *Stier* / *Bulle*, a to celkem šestkrát: *взять / брать / хватать / схватить быка за рога - den Stier bei / an den Hörnern fassen / packen, силен / сильный как бык - stark (sein) wie ein Bulle / ein Stier*. Oba frazeologismy se vztahují na schopnosti býka a na to, jak je potom využíval člověk. Býk je silné zvíře a jeho síly se využívalo hlavně v zemědělství. Dříve se pole neorala koňmi, ale za pluh se zapřahali volí. Ti se však čas od času vzpírali a chtěli jít jinudy, než orač potřeboval. Ten je potom usměrňoval tak, že je chytil za rohy a navedl na správnou cestu (Бирих, Мокиенко, Степанова 2005: 75).

Druhým nejčastějším zoonymickým komponentem této skupiny frazeologických ekvivalentů je *осел / ишак* – *Esel*, *конь / лошадь / лошадка* – *Pferd* / *Gaul*, *муха* – *Fliege* a *лев* – *Löwe*. Ke každé dvojici z těchto vyjmenovaných komponentů jsem našla celkem pět příkladů.

Základní asociací, která napadne každého při pomýšlení na *osla*, je hloupost. To se odráží i v mnoha frazeologismech, např.: *глуп как осел - dumm (sein) wie ein Esel*. Kromě toho je k oslu často přirovnáván člověk, který se k něčemu vůbec nehodí, např.: *он годится для этого, как осел для игры на лютне - er passt dazu wie der Esel zum Lautenschlagen*. Další asociací, která s *oslem* vyvstává, je těžká práce, kterou musel často zvládat: *(кто-л.) навьюченный как ишак - beladen / bepackt (sein) wie ein Esel*. Ne vždy však osel pracoval tak, jak si jeho pán přál. Často se stávalo, že se osel zastavil a už s ním nikdo nepohl. Z toho vznikla řada frazeologismů, kdy je k oslu přirovnáván někdo tvrdohlavý: *упрямый / упрям как осел (кто) - störrisch wie ein Esel*. Kromě frazeologismu, který se vztahuje k někomu tvrdohlavému, jsem našla i jeden frazeologismus, kterým se označuje hlupák dělající ze sebe někoho důležitého, chytrého: *осел в лвиной шкуре - ein Esel in der Löwenhaut*.

Stejně jako u osla je i s představou koně mj. spojena asociace těžké práce. Tato asociace vznikla v minulosti, kdy byly koně využívány k těžké práci v hospodářství: *работать / вкалывать / тянуть как лошадь - arbeiten / schuften wie ein Pferd*. Pokud koně takovou těžkou prací zvládaly, je jasné, jak silná zvířata to jsou. Proto se ve frazeologismu, kterým chceme poukázat na něčí sílu, v nominálním komponentu

objevuje právě *kůň*: **сильный / выносливый как лошадь - stark (sein) wie ein Pferd**. Koně se však nevyužívaly jen k těžké práci na polích a v hospodářství, ale často se pořádaly i dostihy - oblíbená soutěž i v dnešní době. Mezi diváky a ostatními návštěvníky se uzavíraly sázky, který kůň bude nejrychlejší a doběhne jako první. S tím souvisí i následující poměrně nový frazeologismus, který se používá tehdy, když se někomu něco podaří, má štěstí: **ставить / поставить на верную лошадку - auf das richtige Pferd / den richtigen Gaul setzen**.

Při představě *mouchy* nás napadne něco malinkého, nicotného, nedůležitého, pro člověka nepotřebného. Tyto asociace se odrážejí i v následujících frazeologismech: **мрyam /дохнуть как мухи - (Menschen, Tiere ...) sterben wie (die) Fliegen** – který je odvozen z velké „úmrtnosti“ much, jak už díky člověku, tak i jejich zranitelnosti, či frazeologismus **слабый как муха - matt sein wie eine Fliege** – o někom, kdo nemá žádnou sílu. Na jejich malou velikost se nepřímou poukazuje i ve frazeologismu **сделать / сделать из (каждой) мухи слона - aus einer (jeder) Mücke einen Elefanten machen**, kde se *муха / Mücke* („komár“) srovnává s velikostí *слона / Elefanten* a říká se tehdy, kdy někdo něco zbytečně přehání, tj. např. z malého problému dělá obrovský - neřešitelný.

Mezi úplnými ekvivalenty se velmi často objevovaly i frazeologismy s komponentem *лев – Löwe*. Lev je považován za krále zvířat. Jeho síla předčí všechny, na což by samotní lvi mohli být i právem hrdí. A právě tato hrdost na své postavení se odráží i ve frazeologismu: **львы мышей не ловят - Löwen fangen keine Mäuse**, které se z praktického a logického hlediska dá vysvětlit i tím, že se lvům jednoduše nevyplatí vynakládat energii k lovu tak malé kořisti, jakým je myš. Dalšími frazeologismy, které obsahují komponent *лев – Löwe*, jsou: **иметь львиную глотку и заячье сердце - ein Löwenmaul und ein Hasenherz haben**, jejichž význam je tentýž, jako frazeologismů: **бrehливые собаки не кусаются - Hunde, die bellen, beißen nicht**. S tím, že lev často svou sílu využívá i při bojích s ostatními lvy či zvířaty, souvisí i frazeologismus: **драться / сражаться как лев - wie ein Löwe kämpfen**. Tento frazeologismus se používá o člověku, který se s někým pere jako na život a na smrt.

Dalšími zoonymními komponenty, které se v úplných ekvivalentech objevují, jsou *волк – Wolf*, *поросенок / свинья – Sau / Schwein*, *кошка – Katze*, *лиса / лисица – Fuchs*, *рыба – Fisch*, *белка – Eichhörnchen*, *медведь – Bär*, *змея / змея – Schlange*, *мышь – Maus*, *пчела – Biene*, *сорока – Elster*, aj.

V této skupině ekvivalentů se vyskytuje mnoho přirovnání, která se zaměřují jak na negativní vlastnosti člověka, jeho nedokonalosti (jak už povahy, tak i vzhledu) či jeho nepříjemné pocity, např.: *упрямый / упряма как осел - störrisch wie ein Esel, глуп как осел - dumm (sein) wie ein Esel, голодный / голоден как волк / быть голодным как волк - hungrig wie ein Wolf sein, (кто-л.) толстая, как поросенок - dick (sein) wie ein Schwein*, tak i na klady člověka, které jsou přirovnávány právě ke schopnostem jednotlivých zvířat, např.: *проворный / быстрый / ловкий как белка - flink wie ein Eichhörnchen, проворно / ловко как кошка - geschmeidig / flink wie eine Katze, (кто-л.) силен как медведь - stark wie ein Bär*, aj.

Co se verbálních komponentů týče, je u některých frazeologismů užito zvrátneho slovesa, zatímco v ekvivalentu ve druhém jazyce je užito slovesa nezvrátneho, např.: *трудиться как вол – arbeiten wie ein Ochs / Ochse, петлять змеей – sich winden wie eine Schlange*.

Pro němčinu je typické tvoření složenin. Proto tam, kde se v ruštině vyskytuje např. podstatné jméno ve spojení s adjektivem, je v němčině právě složenina. Příkladem můžou být dvě dvojice následujících frazeologických ekvivalentů: *иметь заячье сердце - ein Hasenherz haben; он годится для этого, как осел для игры на лютне - er passt dazu wie der Esel zum Lautenschlagen*.

3.1.2.2 Částečné ekvivalenty

Do této skupiny frazeologismů jsem zařadila ekvivalenty, které se shodují ve své vnitřní formě i sémantice, ale liší se např. jiným počtem komponentů, jiným způsobem upotřebením frazeologismu či použitím synonymních komponentů.

Nejčastějším zoonymním komponentem, který se v částečných ekvivalentech vyskytoval, bylo slovo *лошадь – Pferd / Gaul*, a to celkem 17krát. Jak již bylo řečeno v předchozí kapitole, stal se kůň symbolem těžké práce. Pod tímto vlivem pravděpodobně vznikl i frazeologismus *ставит / запрягать телегу впереди лошади - den Gaul / das Pferd hinter den Wagen spannen*. Doslova tyto frazeologismy znamenají „zapřahat vůz před koně“. Což se přeneseně interpretuje jako „vzít za opačný konec, začít něco nesprávně“. Dále se komponent *конь – Pferd* používá i v takových frazeologismech, které lze považovat za moudra, která ním radí, abychom povahu člověka nesoudili jen

podle vzhledu, ale i podle jeho povahy a vlastností: *о человеке суди не по одежде, о лошади – не по седлу - das Kleid macht nicht den Mann, der Sattel macht kein Pferd*. Další význam, který může komponent *конек – Steckenpferd* ve frazeologismu mít, je „koníček“, „hobby“: *садиться / сесть / усесться на (своего) любимого конька - sein Steckenpferd reiten*.

Druhým nejčastějším zoonymním komponentem, který se v částečných ekvivalentech objevoval, bylo slovo *свинья / поросенок – Sau / Schwein*, a to celkem 13krát. Frazeologismy s tímto komponentem téměř vždy vyjadřují něco negativního, nějakou negativní lidskou vlastnost, nehezký vzhled člověka: *(кто-л.) пухленький / толстенький поросенок - dick (sein) wie ein Schwein; drzost: что мы, вместе свиней пасли? - wir haben doch nicht zusammen Schweine gehütet, oder?; hloupost, tupost* člověka: *разбираться / смыслить (в чем) как свинья в апельсинах - von etw. so viel verstehen / Ahnung haben wie der Hahn vom Eierlegen* (konkrétně u tohoto frazeologismu je zajímavé, kolik jeho možných variant existuje i v jiných slovanských, ale i neslovanských jazycích. A tak se můžeme setkat i s frazeologismy, kde je místo slova *свинья* např. *осел* (bul., tur.), *koza* (čes.), *slepice* (pol.), aj.).

Pokud se člověk hodně přejí nebo opije, existují i pro tyto situace frazeologismy s komponentem *свинья – Sau / Schwein*: *пьян / пьяный как свинья - betrunken / besoffen (sein) wie eine Sau / ein Schwein, (кто-л.) нажрался как свинья - voll (sein) wie eine Sau / Schwein* (stejný význam má i frazeologismus se zoonymním komponentem *гусеница - Raupe*: *(кто-л.) прожорлив как гусеница - wie eine neunköpfige Raupe essen / fressen*).

Nejen v ruské a německé, ale například i v české frazeologické tradici se můžeme setkat s ustálenými spojeními obsahujícími komponent *свинья – Sau*, která se používají při označení nějaké zbytečné, hloupé práce: *зачем метать бисер перед свиньями - die Perlen vor die Säue werfen*. Jde o velmi starý frazeologismus, pocházející pravděpodobně již ze 13. stol., který původně vznikl z praktického důvodu: kdy se prasata normálně krmila pomyjemi a různými zbytky, a proto by bylo přinejmenším hloupé před ně místo takového krmení házet perly (Вальтер, Мокиенко 2007: 92).

Jiným zoonymním komponentem, jež se mezi částečnými ekvivalenty vyskytoval docela často (konkrétně 11krát), byl nominální komponent *кур / курица – Henne / Huhn*. Z částečných ekvivalentů tak lze jmenovat např. následující: *яйца курицу не учат - das Ei will klüger sein als die Henne* (o někom mladém, nezkušeném, který chce učit

moudrého, zkušeného), (*просто*) **курам** на смех! - *da lachen (ja) die **Hühner!*** (o něčem směšném, myšleno ironicky) či např. ekvivalenty: *попадать / попасть / попасться / угодить как **кур** во щу / в оуцип* - *in die Mausefalle geraten* (o neštěstí, neúspěchu. Zajímavé je, že na místě ruského *кур во щу* je v německém frazeologismu spojení *Mausefalle* - „*pastička na myši*“).

Dalšími zoonymními komponenty, o kterých bych se ještě chtěla zmínit a které se mezi částečnými ekvivalenty vyskytovaly také ve větší míře, jsou: *волк – Wolf*. Vlk bývá často symbolem věčně hladové šelmy, která se neustále honí za kořistí: *волчий голод - hungrig wie ein **Wolf** sein*. A toto by se nezměnilo, ani kdyby měl potravy dostatek: *волк линяет, но нрава своего не меняет* - *der **Wolf** ändert wohl sein Haar, doch bleibt er wie er war*; *как волка ни корми, он все в лес глядит* - *der **Wolf** stirbt in seiner Haut*; *волка ноги кормят* - *ein **Wolf** im Schlaf fing nie ein Schaf*.

Kromě toho se komponent *волк – Wolf* používá i tehdy, pokud mluvíme o někom velmi unaveném: *истоцититься как волк* - *müde wie ein **Hund** sein*.

Jiný frazeologismus obsahující komponenty *волк – Wolf* se týká úplně něčeho jiného: *работа не волк, в лес не убежим* - *die Arbeit ist kein **Frosch** (sie hüpfst nicht davon)*. Tyto frazeologismy říkáme tomu, kdo se žene do práce, bojí se, že nestihne to, co by měl, a my ho chceme tímto uklidnit a i nenápadně vybidnout, aby raději práci nechal na později a teď se šel bavit. V němčině je na místě ruského nominálního komponentu *волк* komponent *Frosch* („*žába*“). Stejně jako u vlka v ruské variantě, se i v německé poukazuje na pohyb obou zvířat.

Jedním z dalších frazeologismů, které se používají např. i v českém jazyce je: *о волке речь, а он навстречу* - *wenn man vom **Wolfe** spricht, guckt er über die Hecke* (*my o vlku – a vlk za humny*, dosl.: „*mluvíme-li o vlku, kouká z houští*). Stane-li se nám, že se o někom nepřítomném bavíme, a ten se najednou objeví, můžeme to komentovat právě těmito frazeologismy.

3.1.2.3 Relativní ekvivalenty

Do skupiny relativních frazeologismů jsem zařadila ty ekvivalenty, které se sice shodují sémanticky, ale liší se v obraznosti.

V této skupině se nejčastěji objevují frazeologismy obsahující komponent *свинья* / *поросенок* – *Schwein* / *Sau*, a to celkem 16krát. Jak je vidět i z předchozích kapitol, patří *prase* mezi nejčastější zoonymní komponenty vůbec. Chtěla bych zde zmínit hlavně ty významy tohoto zoonyma, o kterých se v práci ještě nehovořilo. Proto kromě případů, kdy hovoříme o někom opilém, tlustém nebo o tom, kdo se přejedl, je k *praseti* přirovnáván i ten, komu nevádí nepořádek, o špindíře: *грязный как свинья* - *dreckig (sein) wie ein Schwein*. Co se právě tohoto významu týče, ráda bych zde ještě vyzdvihla, že stejný význam mají i následující frazeologismy, ve kterých jsou ale na místě komponentů *свинья* jiné, a to: *медведь* nebo *ворон*: *грязный, как медведь / черный ворон*.

Druhým nejčastějším zoonymem, stejně jak tomu bylo i v předchozích kapitolách, byl komponent *конь* / *лошадь* / *мерин* – *Pferd* / *Gaul*, který se v této skupině ekvivalentů vyskytl hned 14krát. Jak již bylo zmíněno v předchozích kapitolách, je *kuň* symbolem těžké práce. Kromě tohoto nejčastějšího významu se mi však podařilo najít i některé další, např.: *(кто-л.) ест как лошадь* - *essen wie ein Dachs* (o někom, kdo mnoho jí, v němčině přirovnáváno k jezevci), *врать как сивый мерин* - *wie eine gesengte Sau lügen* (o někom ulhaném; výraz se vysvětluje tím, že se staří lidé obvykle chvástají svými silami a životními úspěchy, ačkoli ne všechny jejich příběhy jsou zcela pravdivé. V němčině je takový člověk přirovnáván k „připálené svini“ (Бирих, Мокиенко, Степанова 2005: 427-428)), *глуп как сивый мерин* - *ein blöder Hund* (o hlupákově, který je zde přirovnáván ke *hlouřému psu* v němčině a *šedivému valachovi* v ruštině, ve které je význam tohoto zoonyma v daném frazeologismu jasný: *сивый мерин* je starý valach, který už ztratil svou sílu a chytrost. Někteří toto zoonymum spojují i s obrazem starého koně, který už se nehodí k ničemu jinému než k tomu, aby chodil dokolečka a roztáčel tak různé kolotoče nebo např. mlýnská kola (Бирих, Мокиенко, Степанова 2005: 428)).

Někoho neohrabaného, nešikovného je také možné přirovnat ke *koni* (v němčině k neohrabanému *medvědovi*): *(кто-л.) суцая лошадь* - *ein richtiger / ungelenker Bär*.

Posledním, neméně oblíbeným frazeologismem je: *даровому / дареному коню в зубы не смотрят* - *einem geschenkten Gaul guckt man nicht ins Maul*. Tento frazeologismus pravděpodobně vznikl ze starého zvyku, kdy se při koupi koně pečlivě prohlížely jeho zuby, neboť právě podle těch se poznalo stáří koně. Jde o velmi oblíbený frazeologismus, neboť se vyskytuje i v mnoha dalších slovanských a neslovanských

jazycích: čeština, angličtina, ukrajinština, polština, srbština, chorvatština, slovenština, francouzština, italština, latina, ale i maďarština, estonština, finština, bulharština, arabština, dokonce i čínština a mnohé další (Бирих, Мокиенко, Степанова 2005: 336-337).

Dalším velmi častým zoonymickým komponentem je v této skupině *баран* – *Bock*. Kromě vlastností člověka, které mohou být s tímto zoonymem spojeny a které jsem jmenovala již v předchozích kapitolách, bych zde ráda vyzdvihla ještě jeden frazeologismus, který je s tímto komponentem spojen, a to: *согнуть / скрутить (кого-л.) в бараний рог - j-n ins Bockshorn jagen*. Tento frazeologismus pravděpodobně vznikl podle zvyku, kdy se podřízení museli klanět svým pánům, nejlépe až k zemi. Pokud si však některý z poddaných postavil hlavu nebo byl až moc pyšný na to, aby takto svému pánovi vyjadřoval úctu, a nepoklonil se mu, byl potom pán schopný čehokoli, jen aby ho před sebou *ohnul jako beraní roh* (Бирих, Мокиенко, Степанова 2005: 597-598).

Dalším častým zoonymickým komponentem, který bych zde ještě ráda zmínila, je: *змея / змея* – *Schlange / Aal / Natter*. *Had* či *zmije* nebo i *úhoř* bývá velmi často symbolem vypočítavosti, falešnosti, lstivosti a záludnosti. S tím souvisí i frazeologismy typu: *извиваться змеей - sich wie ein Aal winden* nebo *отозреть змею на (своей) зруди - eine Natter / Schlange am Busen nähren*. Význam je odvozen od starořecké pověsti o hospodáři, který na zemi našel zmrzlou zmiji. Bylo mu jí líto, a tak, aby ji zachránil, si strčil ji za košili. Zmije se tam ohřála a probrala se, svého zachránce za to ale uštkla (Бирих, Мокиенко, Степанова 2005: 252). V přeneseném významu tento frazeologismus používáme tehdy, kdy hovoříme o někom, kdo pomáhá druhému, ten je však falešný a jakmile již pomoc nepotřebuje, od svého „přítele“ se odvrátí.

Význam, který se mi zdál neméně zajímavý, je i ten, kdy se ke *zmiji* v ruštině přirovnává někdo ošklivý: *кто-л. некрасивый как змея - eine hässliche Eule*. V německém frazeologismu je na místě ruské *zmije* použito jiného zoonyma, a to *sovy*.

Posledním zoonymem, který bych zde chtěla vyzdvihnout hlavně kvůli jeho častému výskytu v této skupině frazeologismů, je *бык* – *Stier / Bulle*. Býk je odjakživa nejen symbolem síly, ale i tvrdohlavosti či zdraví: *упрям как бык - stur wie ein Bock* (v německém frazeologismu je na místě ruského *бык* použito zoonymum *Stock* – „*kozel*“), *здоров как бык / бугай - gesund wie ein Bär sein* (v němčině je zde, naopak od ruštiny,

symbolem zdraví *medvěd*). Kromě *byka* může být v ruštině symbolem vitality a zdraví např. *vlk, kůň* nebo *kráva*: *здоровый волк / конь, здоровая как корова*.

Velké množství frazeologismů se vztahuje i k někomu, kdo je mrštný, hbitý, rychlý, obratný. Tyto vlastnosti kromě *veverka* symbolizuje hlavně *opička, myš, ještěrka, piskoř* nebo *pták* (a *kočka* a *lasička* v němčině): *(кто-л.) проворный / быстрый как птица, (кто-л.) ловкий как обезьяна, юркий как вьюн, (кто-л.) шустрый как мышь, (кто-л.) юркий как ящерица - geschmeidig / flink wie eine Katze sein, geschmeidig / flink wie ein Wiesel sein*.

Velmi často narazíme i na frazeologismy, které se vztahují k někomu pohublému. V takových frazeologismech jsou nejčastějšími zoonymy *глиста, килька, осел, щука* (nebo *starý kůň, kobyla, datel, koza* či *sled'* v němčině): *худой как глиста, (кто-л.) тощий как килька, (кто-л.) тощий / костлявый как осел, (кто-л.) тонкая как щука - dürr (sein) wie ein Klepper / eine Mähre / ein Specht / eine Ziege, dünn wie ein Hering sein*.

3.1.2.4 Frazeologické analogy

Jde o nejpočetnější skupinu frazeologických ekvivalentů. V této kapitole budu hovořit o frazeologických ekvivalentech, které sice mají rozdílnou obraznost a vnitřní formu, ale shodují se v sémantice a stylistice. V předchozích kapitolách jsem vyzdvihovala hlavně ta zoonyma, která se v dané skupině vyskytovala nejčastěji. Tuto kapitolu bych však ráda ozvláštnila tím, že v budu hovořit pouze o těch zoonymních komponentech, které se v této skupině ekvivaletně vyskytly jen jednou či dvakrát a v práci se o nich ještě nehovořilo. Jejich užití je pro každý jazyk jedinečné, a proto si myslím, že ani z toho důvodu by neměla být opomíjena:

Акула: *(кто-л.) прожорлив как акула - essen wie ein Dachs*. Tyto frazeologismy se používají o někom, kdo velmi mnoho jí. V ruštině je takový člověk přirovnán ke *žralokovi*. V němčině taková asociace neexistuje a na místě ruského *žraloka* se užívá *jezevec*.

Stejný význam má i ruský frazeologismus *утиного зобу не накормишь / не напоишь*.

Бабочка: лететь как бабочки на огонь - wie *Motten*, die das Licht umschwärmen. *Мотыли* (*moli* v němčině) jsou zde symbolem někoho, kdo se na něco hrne, žene.

Жираф: доходить как до жирафа (*до кого*) - *jemand ist so dumm, dass ihn die Gänse beißen; Kalb Moses; das größte Kamel auf Gottes Erdboden sein*. Tyto frazeologismy je možné říci o někom hloupém, který něco pochopí až po delší době. Komponent *žirafa* je v ruském frazeologismu proto, že má toto zvíře dlouhý krk a uši až nahoře. Proto, když jí někdo něco řekne, chvíli trvá, než to vůbec k jejím uším dolehne. Z toho důvodu potom jedná se zpožděním. Existuje i rozšířená varianta tohoto frazeologismu: *до них доходит как до жирафа, который в понедельник ноги промочил, а в субботу у него насморк появился* (Бирих, Мокиенко, Степанова 2005: 226).

V německé variantě tohoto frazeologismu jsou pak použita zoonyma: *husa, tele* či *velbloud*.

Сыч: sýček může v ruské frazeologii vyvolávat několik asociací, nejčastěji se ním však označuje někdo rozzlobený, věčně nespokojený, zasmušilý nebo nevládný: (*кто-л.*) *недовольный / надутый как сыч* - *jemand hat wohl einen Spatz gefrühstückt*. V němčině tomuto frazeologismu odpovídá ekvivalent, kde je užito komponentu *špaček*. Doslova tento frazeologismus znamená „někdo měl na snídani určitě špačka“.

Podobný význam mají v ruštině i frazeologismy, které obsahují zoonymum *муха* nebo *блоха*: *словно блоха укусила (кого), как муху проглотил (кто)* – tento poslední frazeologismus je pravděpodobně odvozen z francouzštiny. Dříve se věřilo, že mouchy, ovádi, brouci a jiný hmyz jsou poslové ďábla. Pokud někoho štípnul, dostal se takto ďábel i do těla člověka, což se projevovalo tím, že se tento člověk neustále mračil, zlobil a nervoval (Бирих, Мокиенко, Степанова 2005: 455).

Бобр: *убить бобра* - *einen Bock schießen*, tj. „udělat chybu, střelit vedle“. Původně tento frazeologismus znamenal „udělat něco výhodného“. Bobři se totiž dříve lovili kvůli srsti, která tehdy byla důležitým zdrojem příjmů. Postupně se ale počet bobrů snižoval. Tak se i zapomínalo na původní význam tohoto frazeologismu, který se časem přetvořil do původní podoby (Бирих, Мокиенко, Степанова 2005: 56-57).

V němčině je místo ruského *бобр* užito zoonyma *kozel* a frazeologismus doslova znamená „střelit kozla“.

Пиявка: toto zoonymum se používá ve frazeologismech, které označují tlustého člověka: (*кто-л.*) (*разбух*) *как сытая пиявка* - *dick (sein) wie ein Schwein*. V německém

ekvivalentu je užito tradičního komponentu s tímto významem, a to *prasete*. Stejný význam má i *боров* ve frazeologismu (*кто-л.*) *растолстел / разжирел как боров*.

Лебедь: *labuť* může symbolizovat hned několik asociací. Frazeologismus *умирающий лебедь* se říká o slabém, nemocném člověku. Pochází z antické legendy o labutí písni – posledním díle básníka (Бирих, Мокиенко, Степанова 2005: 378).

Jako německý ekvivalent jsem k tomuto frazeologismu uvedla: *matt sein wie eine Fliege*, doslova „být slabý jako moucha“.

Крокодил: (*что-л. на ком-л.*) *как седло на крокодиле - wie eine Vogelscheuche aussehen, geschmückt / herausgeputzt sein wie ein Pfingstochse*. Tyto frazeologismy se říkají o někom, komu něco vůbec nesluší, kdo je oblečený jako strašák do zelí.

Голубь: *holub* může v ruštině symbolizovat hned několik asociací. Říká se tak např. o někom drobném, nevinném, krotkém, mírumilovném, laskavém, zamilovaném, dobromyslném, ale i naivním. A právě poslední asociace se odráží i ve frazeologismu (*кто-л.*) *наивный как / словно голубь*.

Stejný význam má i frazeologismus *карась – идеалист*. Z německých frazeologismů pak těmito významům může odpovídat např. *jemand hätte eher geglaubt, dass die Ochsen kalben*, doslova „někdo by spíš věřil, že se vůl otelí“.

Коршун: (*кто-л.*) *ходит тряпичным коршуном - dreckig (sein) wie ein Schwein, ein Schwein sein*. Tyto frazeologismy se používají o někom špinavém, nemytém. V německých variantách se objevuje typické zoonymum pro tuto vlastnost: *prase*. Naopak v ruském je netradičně použit komponent *sup*.

Галка: v ruštině tradičně asociuje někoho upovídaného, používá se však i v jiném významu: *галок считать - auf der Bärenhaut liegen, Mücken fangen* – lelkovat, nic nedělat. Německé ekvivalenty lze doslova přeložit jako „ležet na medvědí kůži“ a „chytat komáry“.

Цыпленок: v ruštině označení pro hravého, veselého, ale i slabého člověka nebo člověka který málo jí. Frazeologismus *желторотый цыпленок* a k němu německý ekvivalent *er hat noch die Jungvogel daunen dran*, se říkají o někom velmi mladém, německy doslova o tom, „kdo má ještě na sobě prachové peří jak ptáče“. Ruský frazeologismus vychází z představy, že malinká kuřátka ještě mají žlutý zobáček (Бирих, Мокиенко, Степанова 2005: 741).

3.1.2.5 Neekvivalentní frazeologismy

Do této skupiny jsem zařadila celkem 167 ruských a 215 německých neekvivalentních frazeologismů. Už z uvedených čísel je jasné, že těchto frazeologismů je opravdu mnoho. Není pochyb, že hlavním důvodem je mj. i to, že každá země má své reálie, které mají na vznik daných frazeologismů nemalý vliv. Další důvodem je i to, že každý národ může mít jiného „favorita“ zvířecí říše, který se potom ve větší míře objevuje i v mluvě. Z hlediska německých a ruských frazeologismů může být pěkným příkladem pro toto tvrzení výskyt např. *opice* nebo *kukačky* v německých frazeologismech a *koně* nebo *vlka* v ruských frazeologismech. Kromě toho je *vlk* hlavní postavou i v různých ruských pohádkách. Chytrost, dovednost i odvaha vlčích smeček u lidí vyvolávala nejen strach, ale i úctu. Nejen u slovanských, ale i jiných národů se můžeme setkat s pohádkami o Ivanu Careviči a Šedém vlku, ve kterých je tato šedivá šelma dokonce obdařena křídly, létá rychleji než vítr, nosí svého cara z jedné strany světa na druhý, pomáhá mu získat Ptáka Ohniváka a Krásnou Helenu. Jsou zde patrné stopy úcty k vlku jako k posvátnému předku, ochránci člověka. Později se však tato úcta přeměnila spíše ve strach z krvelačného zvířete. Z vlka se stal nepřítel člověka.

V ruské poetické tradici se setkáváme s ustáleným básnickým přívlastkem, charakterizující vzhled vlka – *šedý*. Tato charakteristika je často spojena s jeho chytrostí, lstivostí a sveřepostí, jak je tomu např. v přísloví *Волк каждый год линяет, а все сер бывает* – kde se hovoří o dravé povaze vlka, nebo ve frazeologismech: *волчий аппетит* či *смотреть / глядеть волком*.

Naopak v tradičních ruských pohádkách se spíše setkáváme s jinými vlastnostmi vlka – prostoduchostí, hloupostí, nezištností (Муллагалиева 2006: 215-218).

Podobné zajímavosti lze zjistit i u dalších zvířat objevujících se v ruských frazeologismech, např. *medvěd*. Stejně jako vlk, je i medvěd oblíbenou postavou ruských pohádek. Je to pán lesů, hor a zvířat. Jeho neohrabaný vzhled je zmiňován v mnoha příslovích, pořekadlech, úslovích a hádankách. Rusové si medvěda pokřtili jako *Мышку, Михаила Ивановича, Топтыгина*.

Lovci často o Měsíci říkají, že je to *медвежье солнышко*.

Badatelé přišli na dvojí interpretaci obrazu medvěda ve folklóru: při svatebních obřadech je kladný, v pohádkových – nepřátelský. Pokud vidí medvěda člověk ve snu,

znamená to bohatství, jestli ho vidí v lese, jak mu přeběhl přes cestičku, znamená to úspěch v lovu (Муллағалиева 2006: 228-229).

Ve frazeologismech *medvěd* asociuje např. někoho špinavého, chlupatého, s dobrým spánkem, pomalého, nemotorného, silného a odvážného. Někdo může dokonce i „bručet jako medvěd“: *brummen wie ein Bär*. S tím mohou souviset i další frazeologismy, např.: *медведь на ухо наступил кому-л.* nebo *медведь ухо отдавил (кому)*, které se používají o člověku bez hudebního sluchu.

Medvěd je i pověstný svým dlouhým zimním spánkem, od čeho byl pravděpodobně odvozen i frazeologismus *давить медведя*.

Od jeho vzhledu je odvozen např. frazeologismus *у кого-л. брови, что медведь лежат*, který se používá o někom, kdo má velké široké obočí.

Neméně zajímavé je i užití komponentu *медведь* v následujícím frazeologismu: *медвежья болезнь*, jímž se označuje *průjem*. Bohužel se mi však z žádného zdroje nepodařilo zjistit, proč tomu tak je.

Dalším „oblíbencem“ ze zvířecí říše, který se často objevuje v ruské řeči, je *kukačka*. Ta na zimu odlétá, stejně jako mnoho jiných ptáků, do Irije², kde spolu s vlaštovkou stráží klíč od rájského sadu. Je předzvěstí léta, bouřek a dešťů, určuje dobu lidského života a manželských svazků. Podle jejího hlasu zemědělec pozná, jaká bude příští úroda – když zakuká při východu slunce a na již olistěném stromu, bude rok úrodný, jestli zakuká na noc a na holém stromu, bude hlad a mor.

Ke kukačce se přirovnává někdo bezstarostný, lehkomyšlný, nestálý a uzavřený. V německém jazyce lze kromě toho narazit i na frazeologismy s komponentem *kukačky*, které vyjadřují i další významy, např.: *der Kuckuck soll mich holen, wenn ... - at' mě veme čert, jestli ...* (doslova „at' mě veme kukačka, jestli...“), *bei j-m hat sich der Kuckuck zu Tode geschrien* – o někom, kdo je pořád bez partnera (dosl. „někomu se kukačka ukřičela k smrti“) nebo frazeologismus *des Kuckucks sein* – o někom, kdo se pomátl (dosl. „být kukačky“).

Na jiný koncept lze narazit v případě *labutě*. Ta je v lidových pověstech symbolem krásy, půvabu, věšteckých schopností a moudrosti. Dokáže splnit i ty nejtěžší úkoly a nutí samu přírodu k tomu, aby se jí podřídila.

² **Irij** – ráj ve slovanské mytologii, kam odlétají ptáci na zimu a odkud přichází jaro.

Podle jedné staré pověsti zpívají labutě krásněji než slavíci. V ruské kultuře labutě symbolizují čistotu a věrnost. Říká se, že si labutě vytvoří pár jen jednou za život. V ústní poetické tradici je *лебедушка, лебедка* překrásná dívka s dobrou duší. Bílé peří Rusové spojovali se svatostí a nevinností (Муллагалиева 2006: 220-223).

Od těchto vlastností může být odvozen i frazeologismus: *лебединая песня / песнь*, který se říká o posledním díle nějakého významného autora.

Kromě výše jmenovaných se v ruské ústní tradici velmi často setkáváme i s obrazem **koně**. Ten byl už odedávna považován za přítele a pomocníka člověka. Byl potomkem dvou bohů: *Белбога* a *Чернобога*. Přičemž měl dobrý bůh bělouše a zlý bůh černého koně. Podle tohoto je střídání dne a noci představováno jako běh dvou koní – bílého a černého: *Обгонит белый конь – день на дворе, вороная лошадка обскачет – ночь пришла!*.

Je těžké si představit, že by bohatíři ruských bylin vystupovali bez svého dobrého, věrného, rychlého koně. V těchto se bylinách se často hovoří o tom, jak si bohatíři vyvedli své koně z podzemí, kde byli dlouhá léta přikovaní ke skalám.

S postavou koně se můžeme setkat i v ruských pohádkách, ve kterých vystupuje jako symbol věrnosti, oddanosti a síly.

Obrovský význam má i kůň v ruské kultuře. Proč se na střeších ruských chalup zobrazoval zrovna kůň? Kůň byl na statku hlavní pracovní silou, je symbolem blahobytu a hojnosti. V básnickém jazyce je kůň „křídly člověka“.

S koněm je spojena i řada ruských pověr: jestli řehtá, je to dobré znamení; jestli nasává do nozder vzduch, je dům blízko; jestli cestou frká, je to znamení šťastného setkání nebo blížícího se deště. Jestli kůň klopýtne, když vychází ze dvora, je lepší se vrátit zpátky domů (Муллагалиева 2006: 223-228).

Kůň může asociovat někoho přestárlého, nemocného, unaveného, tvrdohlavého, ale i zdravého, silného a houževnatého.

Se vzhledem *koně* je také spjeno několik frazeologismů: *у кого-л. конькова грива* – o někom, kdo má dlouhé husté vlasy, které jsou zde přirovnávány ke koňské hřívě. Naopak frazeologismus *конская грива (после сенокоса)* se používá o někom, kdo má vlasy špinavé.

Spousta frazeologismů obsahujících komponent *kůň* se objevuje i v německém jazyce: *was vom Pferd erzählen* – „vyprávět někomu báchorky“ (dosl. „vyprávět něco o koni“), *einen Pferdema gen haben* – „mít dobrý (dosl. „koňský“) žaludek“, aj.

3.1.3 Lidské vlastnosti vyjádřené frazeologismy se zoonymním komponentem

V této kapitole jsem se zabývala pouze těmi frazeologismy, které vyjadřují nějakou lidskou vlastnost. Zařadila jsem je do samostatné skupiny, neboť je těchto frazeologismů poměrně hodně a jejich význam se mi zdá natolik zajímavý, že by bylo škoda je v rámci celé práce nezmínit. O některých frazeologismech jsem sice mluvila už i v předešlých kapitolách, pro pořádek je ale zmiňuji i zde.

Tvrdohlavost je ve frazeologismech charakterizována hlavně zoonymními komponenty *баран / бык – Bock* a *осел / ослица – Esel*, neboť je osel, stejně jako beran a v ruštině i býk symbolem vzdorovitosti, paličatosti a neústupnosti: *уперся как баран (кто) - sich bockbeinig stellen / anstellen, der Bock stößt ihn* (dosl. „trkl ho kozel“) či *jemand hat einen Bock* (dosl. „někdo má kozla“); *упереться как бык - sich bockbeinig stellen / anstellen, упрямая как валаамова ослица, упрямый как осел - störrisch wie ein Esel*.

Jednou z nejčastějších lidských vlastností, která je ve frazeologismech zachycena, je hloupost. V ruštině může být ve frazeologismech tato vlastnost odvozena od zoonymního komponentu *баран, осел, ослица, мерин, теленок* nebo dokonce *ворона* či *žirafa*, v němčině je charakteristická pro komponenty *Kuh* („kráva“), *Affe* („opice“), *Bock* („kozel“), *Hund* („pes“), *Gänse* („husa“), *Kalb* („tele“), *Kamel* („velbloud“), *Schaf* („ovce“), *Spatz* („vrabec“) a *Esel* („osel“): *глуп как осел, (кто-л.) валаамова ослица, глуп как баран (кто) - dumm (sein) wie ein Esel, ein blöder Affe; (кто-л.) ученый осел - unsers Herrgott's Esel; (кто-л.) пустой как ворона, глуп как сивый мерин - dumm wie ein Bock sein, ein blöder Hund; доходит как до жирафа (до кого) (což je odvozeno od dlouhého žirafího krku (Бирих, Мокиенко, Степанова 2005: 226)) - jemand ist so dumm, dass ihn die Gänse beißen* (dosl. „někdo je tak hloupý, že ho štípou husy“), *Kalb Moses* (dosl. „tele Mojžíšovo“), *das größte Kamel auf Gottes Erdboden sein* (dosl. „být největším velbloudem na božím světě“); *(кто-л.) настоящий теленок - Spatzen im Kopf haben* (dosl. „mít v hlavě špačku“), *sich vom Schaf beißen lassen* (dosl. „nechat se ovčí kousnout“), *смотреть (на кого/что) как баран на новые ворота - wie die Kuh vorm neuen Tor da(stehen)* (ve kterém je obrazně vyjádřena hloupost berana, který ani nepozná vlastního dvora, pokud jsou v domě nová jiná vrata. Ve slovanských, ale i neslovanských jazycích existuje mnoho dalších variant tohoto frazeologismu, ve kterých je místo nominálního komponentu *баран – Kuh* jiný, např.: *tele* (čes., bul.), *kúzle*

(bul.), *osel* (bul.), *velbloud* (tur.), aj. (Бирих, Мокиенко, Степанова 2005: 44)). Co se lidské hlouposti vyjádřené frazeologismy týče, je časté i přirovnání něčeho „rozumu“ ke „slepíčímu, kuřecímu nebo ptačímu (a v němčině „špaččímu“) mozku“: *куриные / цыпляные / птичьи мозги (у кого) - ein Spatzenhirn / Spatzengehirn haben / sein, (у кого-л.) ослиный разум - ein Gehirn wie ein Spatz haben*.

Některé německé frazeologismy označující lidskou hloupost jsou i dosti vulgární, např.: *nur Hühnerscheiße im Kopf haben* (dosl. „mít v hlavě jen slepičince“).

O někom lakomém říkáme: *он готов шкуру с блохи содрать шерсти ради - er würde eine Laus schinden um des Balges willen* (dosl. „stáhl by kvůli kožešině blechu (v němčině *veš*) z kůže“) nebo *жаба душит – einen Igel in der Tasche haben* (dosl. „mít ježka v tašce“). V německých frazeologismech je takový člověk přirovnáván i k lišákovi (*Fuchs*): *ein nasser Fuchs* (dosl. „mokrý lišák“).

Bázlivost člověka je často přirovnávána k zajíci, ovci (*beránkovi*) nebo pštrosovi: *сердце дрожит (у него), как овечий хвост - das Herz geht / wackelt ihm wie ein Lämmerschwänzchen; дрожать как заячий хвост - (jemand / etw.) wackelt / wie ein Lämmerschwanz; дрожать / задрожать как заяц - einen Hasen im Busen haben; иметь заячье сердце - ein Hasenherz haben; (с)прятать голову как страус - den Kopf in den Sand stecken wie der Strauß, sich benehmen wie der Strauß*.

Vychytralost a mazanost je ve frazeologických spojeních přirovnávána k lišce / lišákovi nebo úhoři. V němčině je kromě toho běžné i přirovnání ke štice (*Hecht*), psu (*Hund*) nebo ptákovu (*Vogel*): *хитрый как лиса, старая лиса, старый лис, прикидываться лисой, Лиса Патрикеевна - ein schlauer Fuchs, ein schlauer Hecht, ein gerissener Hund sein, ein durchgetriebener Vogel, скользкий как угорь - glatt wie ein Aal*. O někom zkušeném, kdo se nenechá ošidit se říká: *старый волк, стреляный воробей, (кто-л. в чем-л.) старая птица - ein alter Hase / Hirsch* (dosl. „starý zajíc / jelen“).

O někom mírumilovném říkáme: *(и) мухи не обидит (кто), кот Леопольд* (toto pojmenování je odvozeno z názvu oblíbeného ruského seriálu: *Приключения кота Леопольда* (Бирих, Мокиенко, Степанова 2005: 351)) - *(jemand) kann keiner Fliege (et)was zuleide tun* (dosl. „neublíží ani mouše“) nebo *(jemand) kann keiner Fliege ein Bein krümmen* (dosl. „nezkříví ani mouše nohu“). Naopak někdo vzteklý, nenáivistný se přirovnává ke lvu (*vzteklému psu*): *(кто-л.) свирепый как лев - wie ein toller Hund sein*.

Včela a mravenec jsou tradičními symboly pracovitosti: кто-л. трудится как **муравей** - *emsig / fleißig wie eine Ameise*, трудолюбивый / усердный как **пчела** - *ein fleißiges Bienchen*.

Naopak o někom líném se v ruštině říká: *от нечего делать* и **таракан** на полу лезет. V němčině se takový člověk přirovnává k *psovi* nebo *svini*: *ein fauler Hund*, *eine faule Sau*.

Chlípák, záletník je přirovnáván ke *kozouroví* (*kozlovi*, *motýlovi*) a *ptákovi* nebo *košce*, *kukačce* a *krávě* (o ženě): кто-л. похотливая **корова**, кто-л. как перелетна **кукушка**, кто-л. блудливый как **кот**, старый **кот**, кто-л. как перелетна **птичка**, кто-л. блудливая как **кошка**. Těmto ruským frazeologismům odpovídá německý ekvivalent *ein alter / geiler Bock* (dosl. „starý / chlípák“), nebo *wie ein Schmetterling von einer Blume zur anderen flattern* (dosl. „létat z květiny na květinu jako motýl“).

Nevinnost je přirovnávána k *beránkovi*, v ruštině kromě toho i k *holubovi*: **агнец** божий (непорочный), быть кроток как **агнец** - *ein wahres Lamm*; невинный **агнец**, (кто-л.) безобидный как **голубь** - *unschuldig wie ein Lamm sein*. Beránek se ve frazeologismu ustálil díky biblickému příběhu o Abrahámovi a jeho beránkovi, ze kterého je tento frazeologismus odvozen.

Další častou vlastností, kterou lze vyjádřit pomocí frazeologismu, je faleš, záłudnost a lstivost. Kromě typického obrazu *zmije / hada*, je tato vlastnost ve frazeologismech připisována i *lišce* nebo *vlku*, ale i *beránkovi* nebo *ovečce* – ti jsou sice, jak již bylo řečeno v předchozím odstavci, symbolem nevinosti, v závislosti na kontextu však mohou mít i tento význam: **волк в овечьей шкуре** - *ein Wolf in Schaf(s)pelz / Schafskleidern*, коварный как **змея** (кто) - *eine falsche Schlange*, прикидываться / прикинуться **агницем** / **овечкой** - *sich den Schafspelz umhängen*. V němčině jde v případě *ovečky* spíše o obraz *ovčí kůže*, do které se někdo přestrojuje.

Páv / *pávce*, *krocán* / *krůta*, *kohout* a *husa* (v ruštině) a *páv* (*Pfau*) nebo *kohout* (*Hahn*) či dokonce *opice* (*Affe*) a *žába* (*Frosch*) (v němčině) jsou symboly hrdosti, nafoukanosti a pýchy: *распускать павлиний хвост* - *das Pfauenrad schlagen*; гордый как **пав**, (кто-л.) горделивая как **пав** / **гусыня** - *eitel sein wie ein Hahn, der glaubt, die Sonne sei aufgegangen, um ihn krähen zu hören* (dosl. „být samolibý jako kohout, který si myslí, že slunce vyšlo jen proto, aby ho slyšelo kokrhát“), *sich fühlen wie der Hahn im Hühnerhof* (dosl. „cítit se jak kohout v kurníku“); надутый как **индюк**, надутая как **индюшка** - *ein eingebildeter Affe* (dosl. „nafouklá opice“), *ein aufgeblasener Frosch*

(dosl. „nafouklá žába“); *важничать, как **петух** на навозной куче – stolzieren wie der **Hahn** auf dem Mist* (dosl. „vykračovat si jak kohout na hnojišti“). V němčině existuje ještě jeden frazeologismus, který označuje někoho, kdo se napaňuje a machruje, a to: ***Schwalben schießen*** (dosl. „střílet vlaštovky“).

O někom tichém říkáme: *(кто-л.) тихий как **мышь** - **mäuschenstill** sein* (dosl. „být tichý jako myš“), *тихо как **кошка** - still sein wie ein **Mäuschen*** (dosl. „být tichý jako myška“). V němčině je takový člověk přirovnávám k *myšce*, v ruštině kromě toho i ke *kočce*.

Málomluvný, skoro němý člověk se jak v ruštině, tak i v němčině přirovnává k *rybě*: *быть нем как **рыба** - stumm sein wie ein **Fisch***. Naopak upovídánost symbolizuje *straka*, v němčině i *špaček (Star)* nebo doslova *kachní prdel*: *трепцать как **сорoka** - schwatzen wie eine **Elster*** (dosl. „žvanit jako straka“), *der ist mit **Staren** gefüttert* (dosl. „toho krmili špačky“), *plaudern wie Kantors **Star*** (dosl. „to je dirigentův špaček“), *j-m geht das Maul wie ein **Entenarsch*** (dosl. „někomu jede huba jak kachně prdel“).

ZÁVĚR

Ve své bakalářské práci jsem se zabývala porovnáváním ruských a německých frazeologismů obsahujících zoonymní komponenty. Jako primární zdroje ke sběru materiálu mi posloužily především slovníky: *Rusko-český frazeologický slovník* (Stěpanova 2007), *Deutsch-tschechisches Wörterbuch der Phraseologismen und festgeprägten Wendungen* (Heřman, Blažejová, Goldhahn 2010) a *Немецко-русский фразеологический словарь* (Бинович, 1956), *Russisch-deutsches Wörterbuch* (Daum, Schenk 1966), *Česko-německý slovník* (Siebenschein 1968, 1983, 1986), *Толковый словарь ненормативной лексики русского языка* (Квеселевич 2003), *Фразеологический словарь русского языка: Свыше 4000 словарных статей* (Войнова, Жуков, Молотков, Федоров 1986) a *Redewendungen und sprichwörtliche Redensarten: Wörterbuch der deutschen Idiomatik* (Drosdowski, Scholze-Schubenrecht 1998). Díky těmto zdrojům se mi podařilo najít celkem 2385 frazeologismů (1116 ruských a 1269 německých), z toho 155 frazeologismů obsahujících komponent *собака / nec – Hund* (112 ruských a 43 německých).

Celá práce je rozdělena na několik základních částí: úvod, ve kterém jsou popsány cíle této práce, vyjmenovány použité prameny a popsána struktura práce. V teoretické části bakalářské práce jsou kromě vysvětlení základních pojmů (frazeologie, předmět frazeologie, frazeologismus) popsány i příznaky frazeologismu, uvedeny klasifikace frazeologismů z jednotlivých hledisek (sémantická celistvost, původ, lexikální obsah, expresivně-stylistické vlastnosti). Kromě toho jsem se snažila vyjmenovat nejčastější chyby při překladu frazeologismů spojené s nesprávným určením typu ekvivalentu. V samostatné kapitole jsem uvedla způsoby, jak se těmto chybám vyvarovat. Posledních několik kapitol teoretické části je věnováno historickému vývoji ruštiny, přesněji řečeno vlivu ostatních (zejména germánských a románských) evropských jazyků na její vývoj a jejím nejmarkantnějším změnám za vlády Petra Velikého. Nová slova, která takto v ruštině vznikla, jsou vypsána do přehledných tabulek. Kromě němčiny jsem v jednotlivých kapitolách zmínila i další jazyky, které taktéž v nemalé míře ovlivnily ruský jazyk. Primárním zdrojem literatury mi v teoretické části posloužily: *Фразеология современного русского языка* (Шанский 1996), *Русская фразеология для чехов* (Мокиенко, Степанова 2008) a *Очерки по истории русского литературного языка XVII – XIX вв.* (Виноградов 1938).

V praktické části se zabývám porovnáváním jednotlivých frazeologických jednotek, které dělím podle míry ekvivalentnosti. V úvodu praktické části charakterizuji jednotlivé typy frazeologických ekvivalentů (úplné, částečné, relativní ekvivalenty, frazeologické analogy a neekvivalentní frazeologismy) (Мокиенко, Степанова 2008: 37-39), definuji pojem zoonymní frazeologismus a uvádím definici slova *pes* jak z ruských, tak i německých výkladových slovníků. Praktickou část lze rozdělit na dvě základní kapitoly: kapitolu, ve které se zabývám porovnáváním ruských a německých frazeologismů obsahujících zoonymní komponenty *собака / пес – Hund*, a kapitolu, ve které se zabývám frazeologismy obsahujícími všechny ostatní zoonymní komponenty. Frazeologismy jsou rozděleny tak, že každému typu ekvivalentu je věnována zvláštní podkapitola. Ruské a německé frazeologismy komentované v těchto kapitolách jsou porovnávány nejen z hlediska jejich shodných či rozdílných prvků, ale i z hlediska syntaktického a morfologického. Kromě toho je u některých z nich v rámci komentáře vysvětlen i jejich vznik či původ. V tomto případě jsem se opírala o práci: *Словарь русской фразеологии: Историко-этимологический справочник* (Бирих, Мокиенко, Степанова 2005). Ke shromáždění materiálu potřebného pro zkoumání mi posloužily převážně různé slovníky uvedené v seznamu literatury.

Stejným způsobem jsem postupovala i ve druhé hlavní kapitole praktické části zaměřené na frazeologismy s různými zoonymními komponenty.

Za praktickou částí následuje závěr, ve kterém jsou zhrnuty hlavní myšlenky celé práce, resumé, příloha a anotace.

Všechny frazeologismy, které se mi podařilo najít, jsou uvedeny v příloze, ve které jsou rozděleny do přehledných tabulek podle stupně ekvivalentnosti. U německých frazeologismů je uveden i jejich doslovný překlad, u německých neekvivalentních frazeologismů je kromě doslovného překladu uveden i jejich význam.

Z celé práce lze vyvodit následující závěr: v obou jazycích, ruském i německém, existuje velké množství frazeologismů, které obsahují zoonymní komponent. Mně se celkově podařilo najít 2385 frazeologismů, z toho 1116 ruských a 1269 německých. Co se týče velikosti jednotlivých ekvivalentních skupin, nejméně početnou skupinou jsou vždy úplné ekvivalenty a největší – frazeologické analogy. Z toho lze vyvozovat, že mezi frazeologismy jednotlivých jazyků panuje jistá shoda, ale ne úplná. S největší pravděpodobností je to způsobeno i nízkou příbuzností ruského a německého jazyka, zvláště v oblasti frazeologismů. Případy, kdy se v jednom jazyce vyskytoval frazeologismus zcela totožný s frazeologismem druhého jazyka, byly jen vyjimečné.

Častěji bylo možné nalézt případy, kdy se dva frazeologismy shodovaly jen sémanticky a struktura a obraznost frazeologismů byla rozdílná. Nezřídka jsem však objevila i frazeologismy, které v jednom či druhém jazyce neměly vůbec žádný ekvivalent a zařadila jsem je proto do neekvivalentních frazeologismů. Tyto frazeologismy jsou spojeny s historií a reáliemi jednotlivých národů a jsou pro danou zemi jedinečné.

Z kapitoly, ve které porovnávám ruské a německé frazeologismy obsahující zoonymní komponent *собака / nec – Hund*, lze kromě toho vyvozovat, že konotace komponentu *pes* jsou ve frazeologismech obou jazyků shodně většinou negativní.

Cílem této práce bylo shromáždit a porovnat co možná největší množství ruských a německých zoonymních frazeologismů, rozdělit je podle stupně ekvivalentnosti a najít jejich shodné a rozdílné prvky. Myslím si, že se to podařilo, a cíl práce je tak splněn.

РЕЗЮМЕ

Цель работы – найти и исследовать как можно большее количество русских и немецких фразеологизмов, разделить их по мере эквивалентности (полные, частичные, относительные эквиваленты, фразеологические аналоги и безэквивалентные фразеологизмы), найти их сходства и расхождения.

Работа состоит из четырех основных частей: введения, теоретической части, практической части и заключения. В введении я описываю цели работы и перечисляю источники, которыми я пользовалась.

В теоретической части я занимаюсь не только понятиями: фразеология и фразеологизм, но и предметом фразеологии, признаками фразеологизма и классификацией фразеологизмов из разных точек зрения. Последние главы теоретической части посвящены историческому развитию русского языка, прежде всего в 17-ом и 18-ом веках.

Практическая часть состоит из двух основных частей: части, в которой я занимаюсь фразеологизмами с компонентом *собака / пес – Hund*, и части, где я комментирую некоторые фразеологизмы с остальными зоонимными компонентами. В обеих частях фразеологизмы распределены по мере эквивалентности.

В заключении я описываю цель моей работы и привожу источники. Кроме того, я там описываю структуру и результаты работы.

В конце работы приводится приложение. В нем представлены все русские и немецкие фразеологизмы, которые я нашла (прежде всего) в словарях. Кроме того, там находится информация об образовании и происхождении русских и немецких фразеологизмов. К сожалению, было невозможно найти эту информацию ко всем фразеологизмам, поэтому там приведены только некоторые из них. В самом конце работы я привожу иллюстрации к фразеологизмам.

POUŽITÁ LITERATURA

1. **ČERMÁK, F.:** *Frazeologie a idiomatika*. In: FILIPEC, J. – ČERMÁK, F.: *Česká lexikologie*. Praha, 1985.
2. **БАБКИН, А. М.:** *Русская фразеология, ее развитие и источники*. Наука, Санкт-Петербург 1970.
3. **ВАЛЬТЕР, Х.:** *Культурно-познавательная ценность фразеологических анимализмов: Немецкие ФЕ с компонентом Hund*. V: *Фразеология, познание и культура: Сборник докладов 2-й Международной научной конференции (Белгород, 7-9 сентября 2010 года). Том 1: Фразеология и познание*. БелГУ, Белгород 2010, с. 43-53.
4. **ВИНОГРАДОВ, В. В.:** *Очерки по истории русского литературного языка XVII – XIX вв.* Государственное учебно-педагогическое издательство, Москва 1938.
5. **ВИНОГРАДОВ, В. В.:** *Избранные труды. Лексикология и лексикография*. Наука, Москва, 1977.
6. **КОХТЕВ, Н. Н., РОЗЕНТАЛЬ, Д. Э.:** *Русская фразеология*. Русский язык, Москва 1986.
7. **МОКИЕНКО, В. М.:** *Славянская фразеология*. Высшая школа, Москва 1980.
8. **МОКИЕНКО, В. М.:** *Загадки русской фразеологии*. Высшая школа, Москва 1990.
9. **МОКИЕНКО, В., СТЕПАНОВА, Л., МАЛИНСКИ, Т.:** *Русская фразеология для чехов*. Vydavatelství Univerzity Palackého, Olomouc 1995.

10. **МОКИЕНКО, В., СТЕПАНОВА, Л.:** *Русская фразеология для чехов.* Vydavatelství Univerzity Palackého, Olomouc 2008.
11. **МУЛЛАГАЛИЕВА, Л. К.:** *Концепты русской культуры в межкультурной коммуникации. Словарь. Элективный курс для 10 – 11 классов школ гуманитарного профиля.* Ладомир, Москва 2006.
12. **ШАНСКИЙ, Н. М.:** *Фразеология современного русского языка.* Специальная литература, Санкт-Петербург 1996.

SLOVNÍKY

13. **BLAŽEJOVÁ, M., GOLDHAHN, H., HEŘMAN, K.:** *Deutsch-tschechisches Wörterbuch der Phraseologismen und festgeprägten Wendungen: A – L.* C. H. Beck, Praha 2010.
14. **BUHOFFER, A., BURGER, H., SIALM, A.:** *Handbuch der Phraseologie.* Walter de Gruyter, Berlin, New York 1982.
15. *Česko-německý frazeologický a idiomatický slovník.* FIN Publishing, Olomouc 1999.
16. **DAUM, E., SCHENK, W.:** *Deutsch-russisches Wörterbuch.* VEB Verlag Enzyklopädie, Leipzig 1965.
17. **DAUM, E., SCHENK, W.:** *Russisch-deutsches Wörterbuch.* VEB Verlag Enzyklopädie, Leipzig 1966.
18. **DROSDOWSKI, G., SCHOLZE-SCHUBENRECHT, W.:** *Redewendungen und sprichwörtliche Redensarten: Wörterbuch der deutschen Idiomatik.* Dudenverlag, Mannheim, Leipzig, Wien, Zürich 1998.

19. **DUBROVIN, M. I., PAROLKOVÁ, O.:** *Ruské frazeologismy názorně*. Ruský jazyk, Moskva 1981.
20. **KLOSA, A., SCHOLZE-STUBENRECHT, W., WERMKE, M.:** *Etymologie. Herkunftswörterbuch der deutschen Sprache. Band 7*. Dudenverlag, Mannheim, Leipzig, Wien, Zürich 1997.
21. **MOKIENKO, V., WURM, A.:** *Česko-ruský frazeologický slovník*. Univerzita Palackého v Olomouci, Olomouc 2002.
22. **MRHAČOVÁ, E., HARTUNG, J., JANDOVÁ, E.:** *Pojmenování zvířat v české a německé frazeologii a idiomatice. Česko německý a německo-český slovník*. Tilia, Šenov u Ostravy 2000.
23. **SIEBENSCHHEIN, H.:** *Česko-německý slovník: A – O*. Státní pedagogické nakladatelství, Praha 1983.
24. **SIEBENSCHHEIN, H.:** *Česko-německý slovník: P – Ž*. Státní pedagogické nakladatelství, Praha 1968.
25. **SIEBENSCHHEIN, H.:** *Česko-německý slovník: P – Ž*. Státní pedagogické nakladatelství, Praha 1986.
26. **SIEBENSCHHEIN, H.:** *Německo-český slovník: A – L*. Státní pedagogické nakladatelství, Praha 1970.
27. **STĚPANOVA, L.:** *Česká a ruská frazeologie: Diachronní aspekty*. Univerzita Palackého v Olomouci, Olomouc 2004.
28. **STĚPANOVA, L.:** *Rusko-český frazeologický slovník*. Univerzita Palackého v Olomouci, Olomouc 2007.

29. **БЕЛЯНИН, В. П., БУТЕНКО, И. А.:** *Живая речь: Словарь разговорных выражений.* Паимс, Москва 1994.
30. **БИНОВИЧ, Л. Э.:** *Немецко-русский фразеологический словарь.* Государственное издательство иностранных и национальных словарей, Москва 1956.
31. **БИРИХ, А. К., МОКИЕНКО, В., М., СТЕПАНОВА, Л., И.:** *Словарь русской фразеологии: Историко-этимологический справочник.* Санкт-Петербургский государственный университет, Санкт-Петербург 1998.
32. **БИРИХ, А. К., МОКИЕНКО, В., М., СТЕПАНОВА, Л., И.:** *Словарь русской фразеологии: Историко-этимологический справочник.* Астрель, Москва 2005.
33. **ВОЙНОВА, Л. А., ЖУКОВ, В. П., МОЛОТКОВ, А. И., ФЕДОРОВ, А. И.:** *Фразеологический словарь русского языка: Свыше 4000 словарных статей.* Русский язык, Москва 1986.
34. **ВОЛИН, Б. М., УШАКОВ, Д. Н.:** *Толковый словарь русского языка. Том IV.* Государственное издательство иностранных и национальных словарей, Москва 1940.
35. **ДЕНИСОВ, П. Н., МОРКОВКИН, В. В.:** *Учебный словарь сочетаемости слов русского языка. Около 2500 словарных статей.* Русский язык, Москва 1978.
36. **КВЕСЕЛЕВИЧ, Д. И.:** *Толковый словарь ненормативной лексики русского языка.* Астрель, Москва 2003.
37. **КОЗЛОВА, Т. В.:** *Идеографический словарь русских фразеологизмов с названиями животных.* Дело и Сервис, Москва 2001.

38. ЛЕХИН, И. В., ПЕТРОВ, Ф. Н., ШАУМЯН, Л. С.: *Словарь иностранных слов*. Русский язык, Москва 1982.
39. ЛОПАТИН, В. В., ЛОПАТИНА, Л. Е.: *Русский толковый словарь. Einsprachiges Lernwörterbuch Russisch*. Русский язык, Москва 1994.
40. МОКИЕНКО, В. М.: *Школьный словарь живых русских пословиц*. ОЛМА-ПРЕСС, Москва 2002.
41. ОЖЕГОВ, С. И., ШВЕДОВА, Н. Ю.: *Толковый словарь русского языка*. Азбуковник, Москва 1999.
42. ОЖЕГОВ, С. И., ШВЕДОВА, Н. Ю.: *Толковый словарь русского языка. 80 000 слов и фразеологических выражений*. Азбуковник, Москва 2001.
43. ФАСМЕР, М.: *Этимологический словарь русского языка. Том III*. Прогресс, Москва 1987.
44. ШАНСКИЙ, Н. М., ЗИМИН, В. И., ФИЛИППОВ, А. В.: *Школьный фразеологический словарь русского языка: Значение и происхождение словосочетаний*. Дрофа, Москва 2002.
45. ШАНСКИЙ, Н. М., ИВАНОВ, В. В., ШАНСКАЯ, Т. В.: *Краткий этимологический словарь русского языка. Пособие для учителя*. Просвещение, Москва 1971.

INTERNETOVÉ ZDROJE

1. <http://ru.wiktionary.org/wiki/>
2. <http://books.google.cz/books>
3. <http://www.pravoslavie.ru/polemika/5752.htm>
4. <http://www.redensarten.net/redewendungen.html>

SEZNAM ZKRATEK

1. ang.: anglický
2. BAВ: **БАБКИН, А. М.:** *Русская фразеология, ее развитие и источники.* Наука, Санкт-Петербург 1970.
3. bul.: bulharský
4. čes.: český
5. ČNFI: *Česko-německý frazeologický a idiomatický slovník.* FIN Publishing, Olomouc 1999.
6. ČNS^{AO}: **SIEBENSCHHEIN, H.:** *Česko-německý slovník: A – O.* Státní pedagogické nakladatelství, Praha 1983.
7. ČNS^{PŽ1}: **SIEBENSCHHEIN, H.:** *Česko-německý slovník: P – Ž.* Státní pedagogické nakladatelství, Praha 1968.
8. ČNS^{PŽ2}: **SIEBENSCHHEIN, H.:** *Česko-německý slovník: P – Ž.* Státní pedagogické nakladatelství, Praha 1986.
9. ČRF: **STĚPANOVA, L.:** *Česká a ruská frazeologie: Diachronní aspekty.* Univerzita Palackého v Olomouci, Olomouc 2004.
10. ČRFS: **MOKIENKO, V., WURM, A.:** *Česko-ruský frazeologický slovník.* Univerzita Palackého v Olomouci, Olomouc 2002.
11. DRW⁶⁵: **DAUM, E., SCHENK, W.:** *Deutsch-russisches Wörterbuch.* VEB Verlag Enzyklopädie, Leipzig 1965.

12. DTW: **BLAŽEJOVÁ, M., GOLDHAHN, H., HEŘMAN, K.:** *Deutsch-tschechisches Wörterbuch der Phraseologismen und festgeprägten Wendungen: A – L.* C. H. Beck, Praha 2010.
13. etw.: etwas
14. fr.: francouzský
15. FSRJ: **ВОЙНОВА, Л. А., ЖУКОВ, В. П., МОЛОТКОВ, А. И., ФЕДОРОВ, А. И.:** *Фразеологический словарь русского языка: Свыше 4000 словарных статей.* Русский язык, Москва 1986.
16. gót.: gótský
17. indogerm.: indogermánský
18. IRF: **КОЗЛОВА, Т. В.:** *Идеографический словарь русских фразеологизмов с названиями животных.* Дело и Сервис, Москва 2001.
19. j-d: jemand
20. j-n: jemanden
21. j-s: jemandes
22. lat.: latinský
23. lid.: lidové slovo
24. MHJ: **MRHAČOVÁ, E., HARTUNG, J., JANDOVÁ, E.:** *Pojmenování zvířat v české a německé frazeologii a idiomatice. Česko německý a německo-český slovník.* Tilia, Šenov u Ostravy 2000.

25. NČS: **SIEBENSCHNEIN, H.**: *Německo-český slovník: A – L*. Státní pedagogické nakladatelství, Praha 1970.
26. NRF: **БИНОВИЧ, Л. Э.**: *Немецко-русский фразеологический словарь*. Государственное издательство иностранных и национальных словарей, Москва 1956.
27. pol.: polský
28. RČF: **STĚPANOVA, L.**: *Rusko-český frazeologický slovník*. Univerzita Palackého v Olomouci, Olomouc 2007.
29. RF: **КОХТЕВ, Н. Н., РОЗЕНТАЛЬ, Д. Э.**: *Русская фразеология*. Русский язык, Москва 1986.
30. RSR: **DROSDOWSKI, G., SCHOLZE-SCHUBENRECHT, W.**: *Redewendungen und sprichwörtliche Redensarten: Wörterbuch der deutschen Idiomatik*. Dudenverlag, Mannheim, Leipzig, Wien, Zürich 1998.
31. řeck.: řecký
32. SRF: **БИРИХ, А. К., МОКИЕНКО, В. М., СТЕПАНОВА, Л. И.**: *Словарь русской фразеологии: Историко-этимологический справочник*. Санкт-Петербургский государственный университет, Санкт-Петербург 1998.
33. starohornoněm.: starohornoněmecký
34. středněhornoněm.: středněhornoněmecký
35. ŠSR: **ШАНСКИЙ, Н. М., ЗИМИН, В. И., ФИЛИППОВ, А. В.**: *Школьный фразеологический словарь русского языка: Значение и происхождение словосочетаний*. Дрофа, Москва 2002.

36. švéd.: švédský
37. ŠŽР: **МОКИЕНКО, В. М.**: *Школьный словарь живых русских пословиц.* ОЛМА-ПРЕСС, Москва 2002.
38. TLR: **КВЕСЕЛЕВИЧ, Д. И.**: *Толковый словарь ненормативной лексики русского языка.* Астрель, Москва 2003.
39. TSR: **ОЖЕГОВ, С. И., ШВЕДОВА, Н. Ю.**: *Толковый словарь русского языка.* Азбуковник, Москва 1999.
40. tur.: turecký
41. ZRF: **МОКИЕНКО, В. М.**: *Загадки русской фразеологии.* Высшая школа, Москва 1990.
42. ŽR: **БЕЛЯНИН, В. П., БУТЕНКО, И. А.**: *Живая речь: Словарь разговорных выражений.* Паимс, Москва 1994.

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha 1: Ruské a německé frazeologismy obsahující komponent *pes (Hund / собака)*

1 Úplné ekvivalenty

Ruský frazeologismus	Německý frazeologismus	Doslovný překlad
околеть (RČF: 715) / подохнуть как собака (NRF: 385)	wie ein Hund verrecken (RČF: 715)	chcípnout jak pes
предан как собака / пес (NRF: 385)	treu wie ein Hund sein (RČF: 715)	být věrný jak pes
жить как собака (NRF: 385)	leben wie ein Hund (RČF: 715)	žít jako pes
вот, где собака порылась (ČRF: 148) / зарыта (NRF: 385)	da liegt der Hund begraben (NRF: 385)	tady je pohřbený pes
у злых собак рваные уши (NRF: 385)	bissige Hunde haben zerrissene Ohren (RČF: 715) böse Hunde haben zerzauste Ohren (RČF: 715)	zlí psi mají rozdrásané uši zlí psi mají roztrhané uši

2 Částečné ekvivalenty

Ruský frazeologismus	Německý frazeologismus	Doslovný opis
собачий холод (RČF: 820)	Hundekälte (ČNFI: 339)	psí zima
последнего собаки рвут (NRF: 385)	den letzten beißen die Hunde (SRF: 538)	posledního psi koušou
устать как собака (RČF: 715) / пес (ČNFI: 339)	müde wie ein Hund sein (ČNFI: 339)	být unavený jako pes
предан как собака (RČF: 715) / как пес (NRF: 385)	hündische Ergebenheit (ČNS ^{PZ2} : 240)	psí oddanost
замерз / продрог как собака (NRF: 385) продрогнуть как пес (RČF: 829) дрожать как собака (NRF: 384)	frieren wie ein junger Hund (DTW: 996)	mrznout jako štěně
быть как собака (RČF: 715)	zu jemandem hundsgemein sein (ČNFI: 338)	být na někoho jako pes
скулить как собака (NRF: 667)	heulen wie ein Schloßhund (NRF: 667)	brečet jak uvázaný pes
бrehливые собаки не кусаются (NRF: 385)	Hunde, die bellen, beißen nicht (NČS: 603)	psi, kteří štěkají, nekoušou
он как цепной пес (DTW: 995)	ein scharfer Hund (DTW: 996)	ostrý pes
хороший хозяин собаку не выгонит (ČNFI: 339) погода такая, что хороший хозяин собаку на улицу не выгонит (ČNFI: 339) в такую погоду хороший хозяин и собаку из дома не выпустит (IRF: 21)	bei dem Wetter jagt man keinen Hund vor die Tür (ČNS ^{PZ2} : 31)	při takovém počasí psa přede dveře nevyženou
вот, где собака порылась (ČRF: 148) / зарыта (NRF: 385)	wissen, wo der Hund begraben liegt (DTW: 997)	vědět, kde je pohřbený pes
его зарыли в землю как бездомного пса (ČRFS: 375)	wie ein Hund verrecken (RČF: 715)	chcípnout jak pes
грызться как собаки (RČF: 716)	sich um etwas raufen wie die Hunde um den Knochen (ČNFI: 339)	prát se o něco jak psi o kosti
злой как собака (NRF: 385)	wie ein toller Hund sein (RČF: 715)	být jako vzteklý pes
собака лает, ветер носит (TSR: 739)	die Hunde bellen, und die Karawane zieht weiter (DTW: 999)	psi štěkají, a karavana táhne dál
собачий нюх (RČF: 468)	eine Hundenase haben (NRF: 386)	mít psí nos

жить как собака (NRF: 385)	ein Hundeleben führen (ČNFI: 340)	vést psí život
ладить как кошка с собакой (RČF: 339)	sich vertragen wie Hund und Katze (RČF: 715)	snášet se jak pes s kočkou
злая собака жиром не обрастает (NRF: 384)	ein blöder Hund wird selten fett (ČNFI: 338)	hloupý pes jen málokdy ztloustne
знать как пеструю собаку (SRF: 538)	bekannt sein wie ein bunter (NRF: 386) / scheckiger Hund (ČNFI: 340)	být známý jak strakatý pes
не буди спящую собаку (SRF: 538)	schlafende Hunde wecken (DTW: 999)	budit spící psy

3 Relativní ekvivalenty

Ruský frazeologismus	Německý frazeologismus	Doslovný opis
перегрызться как собаки из-за кости (RČF: 716)	sich um etwas raufen wie die Hunde um den Knochen (ČNFI: 339)	prát se o něco jak psi o kosti
пес знает (FSRJ: 39)	(das) weiss der Kuckuck! (NRF: 451)	to ví kukačka!
жить как кошка с собакой (ČRF: 95)	sich vertragen wie Hund und Katze (RČF: 153)	snášet se jak pes s kočkou
он выглядит как побитый пес (ČRFS: 374) / как побитая собака (DTW: 995)	herumlaufen wie ein geprügelter Hund (RČF: 153) aussehen wie ein gerupftes Huhn (DTW: 991) wie ein begossener Pudel dastehen / dasitzen / abziehen (DTW: 1599)	pobíhat jak zpráskaný pes vypadat jak oškubaný kohout stát tu / sedět tu / odtáhnout jak zmoklý pudl
голодный как собака (RČF: 715) голоден как пес (RČF: 715)	hungrig wie ein Wolf (ČRFS: 374) / Bär sein (DTW: 191)	být hladový jak vlk / medvěd
злая собака на каждый камень кидается (NRF: 127)	bissige Hunde fahren in jeden Stein (NRF: 127)	zlí psi se navážejí do každého kamene
пес возьми (кого) (TLR: 593)	hol dich der Kuckuck! (NRF: 451) hol's der Bock! (DTW: 295)	ať tě veme kukačka! ať to veme kozel!
(что) идет / пошло (летит / полетело) к чертям собачьим (RČF: 843)	zum Kuckuck gehen (NRF: 451) beim Kuckuck sein (DTW: 1186)	jít ke kukačce být u kukačky
гнать / прогнать (посылать / послать) (кого) к чертям собачьим (RČF: 842)	(j-n) zum Kuckuck jagen / schicken (DTW: 1186)	hnát / poslat (někoho) ke kukačce
ни одной собаки (ČNFI: 339)	keine Maus (DTW: 1362) / Sau (DTW: 1756) / kein Schwein (DTW: 1898)	žádná myš / svině / prase
иди / пошел к чертям собачьим! (RČF: 843) катись / ступай ты к свиньям собачьим! (RČF: 843) ну / а тебя к свиньям собачьим! (RČF: 843) катись / ступай ты к свиньям собачьим! (RČF: 843)	scher dich / geh zum Kuckuck! (DTW: 1186)	klid' se / jdi ke kukačce!
старый пес (NRF: 386)	ein alter Bock (sein) (DTW: 294)	(být) starý kozel

4 Frazeologické analogy

Ruský frazeologismus	Německý frazeologismus	Doslovný překlad
все пошло собаке / псу под хвост (RČF: 338)	für die Katz sein (ČNFI: 178) das ist für die Ratte (NRF: 610)	být na kočku to je pro / na krysu
каждая собака знает (кого, что) (RČF: 715)	bekannt sein wie ein scheckiger / bunter Hund (NRF: 386)	být známý jak strakatý pes
они без конца собачатся (ČRFS: 375)	sich um etwas raufen wie die Hunde um den Knochen (ČNFI: 339)	prát se o něco jak psi o kosti
собачий голод (RČF: 153)	hungrig wie ein Wolf sein (ČNFI: 338) einen Bärenhunger haben (DTW: 191)	být hladový jak vlk mít medvědí hlad
бред собачий (RČF: 47) ерунда собачья (TSR: 739)	einen dicken Hund ausbrüten (DTW: 995)	vymyslet tlustého psa
нужен как собаке пятая нога (RČF: 716) как собаке здарсьте (TLR: 796)	es bekommt ihm wie dem Hund das Gras (NRF: 107)	to mu svědčí jak psovi tráva
жить как собака (NRF: 385) собачья жизнь (RČF: 237)	zäh wie eine Katze sein (ČNFI: 178) eine Katzennatur haben (ČNS ^{AO} : 365)	být nezlomný jak kočka mít kočičí náтуру
какое (RČF: 186) / не твое собачье дело! (RČF: 187)	er fragt den Geier / Kuckuck danach (NRF: 252) mach mir nicht die Pferde scheu (NRF: 584)	ptá se na to supa / kukačky neplaš mi koně
гонять собак (RČF: 715)	auf der Bärenhaut liegen (NRF: 95) sich auf die Bärenhaut legen (NRF: 95) Mücken fangen (DTW: 1409)	ležet na medvědí kůži lehnout si na medvědí kůži chytat komáry
вешать / навешать / повесить всех собак (на кого) (RČF: 715) спускать собак / спустить собаку (на кого) (RČF: 715) вешать собак на шею (RČF: 715)	alle seine / ihre Hühner und Gänse herzählen (NRF: 382)	spočítat všechny jeho / její slepice a husy

<p>водить (кого) на поводке как собачку (RČF: 534)</p>	<p>hinter jemandem herlaufen wie ein Hündchen (ČNFI: 339) jemandem nachlaufen wie ein Hund (DTW: 997)</p>	<p>běhat za někým jak pejsek</p>
<p>с собаками не сыщешь (RČF: 715)</p>	<p>die Katze trägt es auf dem Schwanz fort / weg (DTW: 1060) etw. trägt die / eine Maus auf dem Schwanz weg / fort (DTW: 1363)</p>	<p>kočka to odnese na ocasu něco odnese myš na ocasu</p>
<p>свои собаки гризутся – чужая не мешай (NRF: 573)</p>	<p>eine Krähe hackt der anderen kein Auge aus (NRF: 444)</p>	<p>vrána vráně oko nevyklove</p>
<p>ни одной собаки (ČNFI: 339)</p>	<p>keine Katze war dort (NČS: 647)</p>	<p>nebyla tam žádná kočka</p>
<p>пес знает (FSRJ: 39)</p>	<p>der Kuckuck mag es wissen (DTW: 1185)</p>	<p>to může vědět kukačka</p>
<p>не бойся собаки брехливой, бойся молчаливой (NČS: 603)</p>	<p>Hunde, die bellen, beißen nicht (NČS: 603)</p>	<p>psi, kteří štěkají, nekoušou</p>
<p>быть собака собакой (с кем) (ČNS^{PZ2}: 240)</p>	<p>jemanden schlechter als einen Hund behandeln (RČF: 715) jemanden wie ein Hund behandeln (DTW: 997) zu jemandem hundsgemein sein (ČNFI: 338)</p>	<p>zacházet s někým hůř jak se psem zacházet s někým jak se psem být na někoho jako pes</p>
<p>ладить (RČF: 339) / жить как кошка с собакой (ČRF: 95)</p>	<p>mit j-m eine Strebekatze ziehen (NRF: 745) sich nicht leiden können wie Hund und Katze (DTW: 893) sich nicht leiden können wie die gemeine Hauskatze den Hund vom Nachbarn (DTW: 893)</p>	<p>chovat s někým vzpurnou kočku nemoci se vystát jak pes a kočka nemoci se vystát jak podlá kočka sousedova psa</p>
<p>караулить / сторожить / стеречь (кого / что) как (цепной / сторожевой) пес (RČF: 524)</p>	<p>aufpassen wie ein Schießhund (NRF: 659) / ein Luchs (DTW: 1300)</p>	<p>hlídat jak lovecký pes / rys</p>
<p>вот, где собака порылась (ČRF: 148) / зарыта (NRF: 385)</p>	<p>da / hier liegt der Hase im Pfeffer! (NRF: 347) das also war des Pudels Kern! (NRF: 598) wissen / erkennen (DTW: 879) / merken, wo der Hase liegt (NRF: 347) / läuft (DTW: 879)</p>	<p>tu / tady leží zajíc v pepři! to tedy bylo jádro pudla! všimnout si, kde leží zajíc / kam běží zajíc</p>
<p>ну / а тебя к свиньям собачьим! (RČF: 843)</p>	<p>zum Kuckuck gehen (NRF: 451)</p>	<p>jít ke kukačce</p>

ко всем псам (TLR: 593)	(j-n) zum Kuckuck wünschen (DTW: 1186)	žádat (<i>někoho</i>) ke kukačce
на него ни одна собака не обращает внимание (ČRFS: 373)	nach j-m / etw. kräht kein Huhn und kein Hahn (mehr) (DTW: 826)	po někom / něčem (už) ani kuře nezakrákorá ani kohout nezakokrhá
пес возьми (<i>кого</i>) (TLR: 593) собачий холод (RČF: 820)	der Kuckuck hat's gesehen es herrscht eine Lausekälte (DTW: 1232) keine zehn / zwölf / zwanzig / ... Pferde bringen mich dahin / herauf (NRF: 584)	to viděla kukačka! panuje vši zima neveme mě tam / sem ani deset / dvanáct / dvacet koní
собачий нюх (RČF: 468)	Mäuse merken / riechen (NRF: 513)	ucítit myši

5 Neekvivalentní frazeologismy obsahující komponent *pes (Hund / собака)*

5.1 Ruské neekvivalentní frazeologismy

Ruský frazeologismus	Český opis
бросаться / броситься как собака (<i>на кого</i>) (RČF: 715)	vrhat se na někoho jako pes
любить (<i>кого, что</i>) как собака палку (RČF: 715)	mít (<i>koho, co</i>) rád jak koza nůž
заживет как на собаке (RČF: 716)	o ráně, která se rychle hojí
знать каждую собаку (<i>где</i>) (RČF: 716)	znát to někde jako své boty
на кой пес (TLR: 593)	k čemu?!
пес с ним (TLR: 593)	čert s ním
собачья радость (RČF: 619)	ironické pojmenování levného nekvalitního salámu
собака бывает кусачей только от жизни собачьей (ŽR: 144)	charakter / povahu člověka ovlivňuje způsob jeho života
легавая собака (ŠSR: 112)	špicl, slídlil
как собака на заборе (TLR: 796)	neobratně, nešikovně
собаке собачья смерть (TSR: 739)	jaký život, taková smrt
брать на собаку (TLR: 797)	omámit někoho narkotiky s cílem ho oloupit nebo znásilnit (<i>idiom narkomanů</i>)
у попа была собака (TSR: 739)	je to pořád dokola, jak o červené punčošce
видит собака молоко, да рыло коротко (ŠŽP: 231)	o něčem, co je lákavé, ale nedostupné
как собак нерезаных (ČRF: 142)	jako psů, hodně
иметь нюх / чутье как у собаки (IRF: 51) иметь собачий нюх (<i>на кого-л./что-л.</i>) (IRF: 51)	dovtipit se, dokázat předvídat
встарь бывало: и собака с волком живала (ŠŽP: 231)	v životě se může udát ledaccos, dokonce i něco neskutečného

5.2 Německé neekvivalentní frazeologismy

Německý frazeologismus	Doslovný překlad	Český opis
da wird der Hund / das macht den Hund in der Pfanne verrückt (DTW: 998)	tu se zblázní pes / to poblázní psa v pánvi	nad tím zůstává rozum stát
sie schalt ihn wie einen jungen Hund (ČNS ^{PZ2} : 31)	nadala mu jak štěněti	vynadala mu jak psu
da beißt sich der Hund in den Schwanz (DTW: 996)	tu se kouše pes do ocasu	to je začarovaný kruh
da schießt der Hund ins Feuerzeug (RSR: 355)	tu sere pes do zapalovače	to si nepředstavíš, něco nepopsatelného
unter dem Hund sein (ČNFI: 339)	být pod psem	být pod psa
damit lockt man keinen Hund hinter dem Ofen hervor (DTW: 998) damit kann man keinen Hund vom Ofen locken (NČS: 603)	tím nikdo nevytláká žádného psa za pec tím nejde vytlákat psa od pece	na to se nikdo nenachytá
die Hunde bis Bautzen / Ulm tragen (NRF: 384) die Hunde nach Endebach / Lenkenbach tragen (NRF: 384) die Hunde nach Buschendorf führen (NRF: 384) Hunde flöhen (NRF: 384)	donést psy až do Budyšína / do Ulmu donést psy do Endebachu / Lenkenbachu vést psy do Buschendorfu zbavit psy blech	dělat nějakou nudnou práci
vor die Hunde gehen (NČS: 603)	jít před psy	přicházet nazmar
schnell (sein) wie ein Windhund (MHJ: 30)	(být) rychlý jako chrt	(být) rychlý jako chrt
hätte der Hund nicht gekackt, hätte er den Hasen gepackt (DTW: 997) wenn der Hund nicht gemusst / geschissen hätte, hätte er den Hasen gekriegt (DTW: 997)	kdyby pes nekakal, chytil by zajíce kdyby pes nemusel / nesral, chytil by zajíce	kdyby – chyby
j-n davonjagen, wie einen räubigen Hund (DTW: 996)	odehnat někoho jak prašivýho psa	odehnat někoho jak prašivýho psa
blinder Hund (DTW: 994)	slepý pes	vodová polévka
sich wie ein Hund schütteln (ČNFI: 339)	otřást se jak pes	oklepat se jako pes
j-n abknallen / erschießen wie einen tollen Hund (ČNFI: 339)	někoho odstřelit / zastřelit jako zuřivýho psa	seřezat někoho jako psa

etw. vor die Hunde werfen (DTW: 999)	házet něco před psy	promarnit něco
von dem nimmt kein Hund mehr einen Bissen Brot (DTW: 996) von dem nimmt kein Hund ein Stück Brot (DTW: 996) von dem nimmt kein Hund einen Bissen an (ČNS ^{PZ2} : 31)	od toho by si už ani pes sousto chleba nevezal od toho nebere ani pes kousek chleba od toho nepřijme ani pes žrádlo	od toho by kůrky ani pes nevezal
du elender (ČNS ^{PZ2} : 31) / verfluchter Hund! (NČS: 603)	ty mizerný / prokletý pse!	prokletý pse!
das sind Hundstage (ČNS ^{PZ2} : 240)	to jsou psí dny	je vrchol léta
das ist ein dicker Hund! (DTW: 995)	to je tlustý pes!	to je drzost!
einen ganz dicken Hund am Schwanz packen (DTW: 995)	chytnout dost tlustého psa za ocas	projednávat velmi citlivou věc

Příloha 2: Ruské a německé frazeologismy obsahující různé zoonymické komponenty

1 Úplné ekvivalenty

Ruský frazeologismus	Německý frazeologismus	Doslovný překlad
волк в овечьей шкуре (NRF: 860)	ein Wolf in Schaf(s)pelz (NRF: 860)	vlk v ovčí kůži
упрямый / упрям как осел (кто) (RČF: 487)	störrisch wie ein Esel (DTW: 490)	tvrdohlavý jak osel
глуп как осел (RČF: 487)	dumm (sein) wie ein Esel (DTW: 29)	(být) hloupý jak osel
голодный (IRF: 40) / голоден как волк (RČF: 92) / быть голодным как волк (RČF: 860)	hungrig wie ein Wolf sein (ČNFI: 338)	být hladový jako vlk
проворный (NRF: 196) / быстрый (IRF: 43) / ловкий как белка (IRF: 43)	flink wie ein Eichhörnchen (NRF: 196)	mrštný jak veverka
(кто-л.) толстая, как поросенок (IRF: 38)	dick (sein) wie ein Schwein (MHJ: 29)	(být) tlustá jako prase
(кто-л.) силен как медведь (IRF: 33)	stark wie ein Bär (NRF: 94)	silný jako medvěd
взять (NRF: 381) / брать (RF: 23) / хватать / схватить быка за рога (RČF: 52)	den Stier bei / an den Hörnern fassen / packen (NRF: 381)	uchopit / popadnout býka za rohy
работать (NRF: 166) / трудиться / вкалывать как вол (RČF: 92)	schuften wie ein Ochs / Ochse (DTW: 1502)	dřít se jako vůl
(кто-л.) худой как вобла (IRF: 37)	mager wie ein Stockfisch (NRF: 742)	hubený jak sušená treska
проворно / ловко как кошка (ČRFS: 233)	geschmeidig (NČS: 647) / flink wie eine Katze (ČNFI: 179)	mrštně jako kočka
работать (NRF: 584) / вкалывать / тянуть как лошадь (RČF: 377)	arbeiten (NRF: 584) / schuften wie ein Pferd (DTW: 1563)	pracovat / dřít jak kůň
есть как птичка (RČF: 607)	wie ein Vögelchen essen (DTW: 2279)	jíst jak ptáček
слабый как муха (RČF: 419)	matt sein wie eine Fliege (DTW: 589)	být slabý jak moucha
(у кого-л.) гусиная кожа (IRF: 45)	(jemand) hat (bei etw.) eine Gänsehaut (DTW: 656)	(někdo) má (při něčem) husí kůži

старая / хитрая лиса (NRF: 256) / лисица (RČF: 369) старый лис (RČF: 368)	ein alter / schlauer Fuchs (DTW: 624)	stará / vychytralá liška
заблудшая овца (RČF: 476)	ein verirrtes Schaf (DTW: 1768)	zbloudilá ovce
иметь заячье сердце (NRF: 348)	ein Hasenherz haben (DTW: 880)	mít zaječí srdce
извиваться / виться / петлять змеей (RČF: 270)	sich winden wie eine Schlange (DTW: 1819)	kroutit se jak had
скользящий как угорь (NRF: 21)	glatt wie ein Aal (NRF: 21) / sein (DTW: 1)	být kluzký jak had
распускать павлиний хвост (NRF: 582)	das Pfauenrad schlagen (NRF: 582)	rozvinout paví ocas
распускать хвост как павлин (NRF: 582)	wie ein Pfau (ein) Rad schlagen (NRF: 582)	rozvinout ocas jak páv
(кто-л.) навьюченный как ишак (IRF: 44)	beladen / bepackt (sein) wie ein Esel (MHJ: 29)	být naložený jak osel
ставить / поставить на верную лошадку (RČF: 377)	auf das richtige Pferd (NRF: 584) / den richtigen Gaul setzen (DTW: 663)	vsadit na správného koně
дойная корова (NRF: 452)	eine milchende / melkende Kuh (NRF: 452)	dojná kráva
сидеть тихо как мышка (RČF: 421)	still sitzen wie ein Mäuschen (DTW: 1363)	sedět tiše jak myška
(грязный) как поросенок (RČF: 566)	dreckig (sein) wie ein Schwein (MHJ: 29)	(být) špinavý jak prase
глаза как у рыси (RČF: 662)	Augen haben wie ein Luchs (DTW: 1300)	mít oči jako rys
слепой как крот (RČF: 347)	blind (sein) wie ein Maulwurf (MHJ: 29)	(být) slepý jak krtek
бедный / беден как церковная мышь (кто) (RČF: 350)	arm wie eine Kirchenmaus (NRF: 416)	chudý jak kostelní myš
с курами ложиться спать (NRF: 382)	mit den Hühnern schlafen (NRF: 382) / zu Bett gehen (DTW: 992)	jít spát se slepicemi
забрать львиную долю (NRF: 492)	sich den Löwenanteil nehmen (NRF: 492)	vzít si lví podíl
оказать кому-л. медвежьей услугу (NRF: 95)	j-m einen Bärenienst erweisen (NRF: 95) / leisten (DTW: 192)	prokázat někomu medvědí službu
сделать (RF: 79) / делать из (каждой) мухи слона (NRF: 205)	aus einer (jeder) Mücke einen Elefanten machen (NRF: 205)	dělat z (každé) mouchy komára

драться / сражаться как лев (RČF: 363)	wie ein Löwe kämpfen (DTW: 1300)	bojovat jako lev
мрут / дохнут как мухи (RČF: 419)	(Menschen, Tiere ...) sterben wie (die) Fliegen (DTW: 589)	(lidé, zvířata ...) umírají jako mouchy
вставать / встать с петухами (RČF: 522)	mit Hühnern aufstehen (DTW: 992)	vstávat s kohouty
он годится для этого, как осел для игры на лютне (NRF: 215)	er passt dazu wie der Esel zum Lautenschlagen (NRF: 215)	hodí se k tomu jak osel ke hře na loutnu
кто-л. трудолюбивый / усердный как муравей / пчела (IRF: 56)	emsig / fleißig wie eine Ameise (DTW: 44) / eine Biene (MHJ: 29)	být pilný jak mravenec / včela
кто-л. как рыба на суше (IRF: 45)	wie ein / der Fisch auf dem Trock(e)nen (DTW: 577)	jak ryba na suchu
чувствовать себя как рыба в воде (NRF: 243)	sich fühlen wie ein / der Fisch im Wasser (NRF: 243)	cítit se jak ryba ve vodě
ни рыба ни мясо (NRF: 243)	weder Fisch noch / nicht Fleisch (NRF: 243)	ani ryba ani maso
быть нем как рыба (RČF: 661)	stumm sein wie ein Fisch (DTW: 577)	být němý jak ryba
метать бисер перед свиньями (NRF: 580)	die Perlen vor die Säue werfen (NRF: 580)	házet perly sviním
что мы, вместе свиней пасли? (NRF: 688)	haben wir (etwa) zusammen Säue gehütet? (DTW: 1758)	pásli jsme (snad) spolu svině?
неуклюжий как медведь (кто) (RČF: 390)	plump wie ein Bär (NRF: 94)	neohrabaný jak medvěd
трещать как сорока (NRF: 206)	schwätzen wie eine Elster (NRF: 206)	brebentit jak straka
красть / тащить как сорока (NRF: 206)	stehlen wie eine Elster (NRF: 206)	krást jak straka
покупать (ČRF: 98) / купить кота в мешке (RF: 186)	die Katze im Sack kaufen (ČRF: 98)	kupovat kočku v pytli
поклоняться золотому тельцу (NRF: 397)	das Goldene (DTW: 1035) / goldene Kalb anbeten (NRF: 397)	vzývat zlaté tele
возродиться как феникс из пепла (NRF: 587)	wie ein Phönix aus der Asche erstehen / sich erheben (NRF: 587)	povstat jako fénix z popelu
кого-л. точит (какой-то) червь (IRF: 45) червь / червячок (чего) сосет / гложет (кого) (RČF: 835)	an j-m nagt der Wurm (DTW: 2403)	někoho hlodá červ
ворон ворону глаз не выклюет (NRF: 444)	eine Krähe hackt der anderen kein Auge aus (NRF: 444)	vrána vráně oko nevyklove
Ивиковы журавли (NRF: 444)	die Kraniche des Ibycus (NRF: 444)	Ibykovi jeřábi

крысы покидают тонущий корабль (NRF: 610)	die Ratten verlassen das sinkende Schiff (NRF: 610)	krysy opouštějí potápějící se loď
зарезать курицу чтобы достать яйцо (NRF: 361)	die Henne schlachten, um ein Ei zu gewinnen (NRF: 361)	zabít slepici, aby se získalo vejce
львы мышей не ловят (NRF: 492)	Löwen fangen keine Mäuse (NRF: 492)	lvi myši nechytají
иметь львиную глотку и заячье сердце (NRF: 492)	ein Löwenmaul und ein Hasenherz haben (NRF: 492)	mít lví tlamu a zaječí srdce
(одна) паршивая овца все стадо портит (NRF: 195)	ein räudiges Schaf steckt die ganze Herde an (NRF: 650)	jedna prašivá ovce nakazí celé stádo
осел в львиной шкуре (NRF: 215)	ein Esel in der Löwenhaut (NRF: 215)	osel ve lví kůži
синяя птица (NRF: 130)	blauer Vogel (NRF: 130)	modrý pták
красный как индюк (RČF: 287)	rot (sein) wie ein Truthahn (MHJ: 30)	(být) červený jako krocan
красный / нагровый как рак (RČF: 629)	rot (sein) wie ein Krebs (MHJ: 30)	(být) červený jak rak
силен / сильный как бык (RČF: 52)	stark (sein) wie ein Bulle / ein Stier (MHJ: 30)	(být) silný jako býk
сильный / выносливый как лошадь (IRF: 33)	stark (sein) wie ein Pferd (MHJ: 30)	(být) silný jako kůň

2 Částečné ekvivalenty

Ruský frazeologismus	Německý frazeologismus	Doslovný překlad
агнец божий (непорочный) (RČF: 12)	ein wahres Lamm (DTW: 1211)	hotový beránek
троянский конь (NRF: 781)	trojanisches Pferd (NRF: 781)	trojský kůň
пьян / пьяный как свинья (RČF: 675)	betrunken / besoffen (sein) wie eine Sau / ein Schwein (MHJ: 29)	(být) opilý / ožralý jako svině
кушать как птушаненок (IRF: 40) (lid.)	wie ein Vögelchen essen (DTW: 2279)	jíst jak ptáček
мерзнуть / замерзнуть / продрогнуть / дрожать как цуцик (RČF: 829) (lid.)	frieren wie ein junger Hund (DTW: 996)	mrznout jak štěně
кот в сапогах (NRF: 296)	der Gestiefelte Kater (NRF: 296)	kocour v botách
невинный агнец (RČF: 12)	unschuldig wie ein Lamm sein (DTW: 1211)	být nevinný jak beránek
(кто-л.) прожорлив как гусеница (IRF: 40)	wie eine neunköpfige Raupe essen / fressen (DTW: 1642)	jíst / žrát jak devítihlavá housenka
волчий голод (RČF: 153)	hungrig wie ein Wolf sein (ČNFI: 338)	být hladový jako vlk
(кто-л.) (мечется) как тигр в клетке (IRF: 45) бегать / носиться как угорелая кошка (ČRF: 144) нестись / лететь / мчаться как угорелая кошка (RČF: 339)	herumlaufen wie ein Löwe im Käfig (DTW: 1300) er ist gehetzt wie ein Hund (ČNS ^{PZ2} : 31)	pobíhat jak lev v kleci honí se jako pes
смотреть (на что-л.) как лиса на виноград (IRF: 33) как мышь на крупу (смотреть / уставиться) (RČF: 422) (кто-л.) глядит как сова (IRF: 36) бирюком смотреть / глядеть (на кого) (RČF: 31)	glotzen / gucken wie eine Gans, wenn's donnert / wetterleuchtet / blitzt / gewittert (DTW: 655) glotzen / gucken / stieren wie ein (ab)gestochenes Kalb (DTW: 1035) glotzen / gucken / stieren wie das Kalb aus der Wäsche (DTW: 1035) glotzen wie eine Katze wenn's wetterleuchtet (DTW: 1062) gucken wie eine Katze wenn's blitzt (DTW: 1061)	zírat / koukat jak husa, když hřmí / blýská se / je bouřka zírat / koukat / hledět vyjeveně jak zapíchnuté tele zírat / koukat / hledět vyjeveně jak tele z prádla zírat jako kočka, když je bouřka koukat jako kočka, když se blýská

уоставиться (NRF: 452) / глядеть / смотреть (<i>на кого/что</i>) как / точно / будто / словно баран на новые ворота / на гумно / на воду (RČF: 23)	wie die Kuh vorm neuen Tor da(stehen) (NRF: 452)	stát (tu) jak kráva před novými vraty
какая блоха (RČF: 34) / муха укусила (<i>кого</i>) (RČF: 419)	was für eine Laus ist dir denn über die Leber gelaufen?	co za veš ti přeběhla přes játra?
куриные / цыпляные (RČF: 408) / птичьи мозги (<i>у кого</i>) (IRF: 51) (<i>у кого-л.</i>) ослиный разум (IRF: 51)	ein Spatzenhirn / Spatzengehirn haben / sein (DTW: 1976) ein Gehirn wie ein Spatz haben (DTW: 1976)	mít / být vrabčí mozek mít mozek jako vrabec
оцеживать комара (BAB: 169)	Mücken seihen und Kamele verschlucken / verschlingen (NRF: 528)	cedit komáry a velbloudy polykat
упрямая как валаамова ослица (RČF: 488)	störrisch wie ein Esel (DTW: 490)	tvrdohlavý jak osel
(<i>кто-л.</i>) валаамова ослица (IRF: 51)	dumm (sein) wie ein Esel (DTW: 29)	(být) hloupý jak osel
(<i>кто-л.</i>) ученый осел (IRF: 51)	unsers Herrgott's Esel (NRF: 215)	osel našeho Pánaboha
он готов шкуру с блохи содрать шерсти ради (NRF: 467)	er würde eine Laus schinden um des Balges willen (NRF: 467)	kvůli kůži by stáhl veš z kůže
убить бобра (ZRF: 99)	einen Bock schießen (NRF: 137)	střelit kozla
(<i>кто-л.</i>) пухленький / толстенький поросенок (IRF: 38) (<i>кто-л.</i>) раздобрел / жирный / толстый как откормленный поросенок / индюк (IRF: 37)	dick (sein) wie ein Schwein (MHJ: 29)	(být) tlustý jako prase
(<i>кто-л.</i>) силен как медведь (IRF: 33)	Bärenkräfte haben (DTW: 191) Kraft haben wie ein Bär (DTW: 191)	mít medvědí síly mít sílu jako medvěd
уперся как баран (<i>кто</i>) (RČF: 23) упереться как бык (RČF: 52)	sich bockbeinig stellen / anstellen (DTW: 296)	postavit se jak kozel
(<i>кто-л.</i>) нажрался как свинья (IRF: 40)	voll (sein) wie eine Sau / Schwein / Hund (MHJ: 30)	(být) sytý jako svině / prase / pes
работа не волк, в лес не убежит (NRF: 256)	die Arbeit ist kein Frosch (NRF: 256) (sie hüpf nicht davon) (DTW: 90)	práce není žába (neodskáče)
кот в сапогах (NRF: 296)	aussehen wie der gestiefelte Kater (ČNFI: 178)	vypadat jak kocour v botách

здоров как бык (NRF: 94) / бугай (RČF: 50) здоровый волк / конь (IRF: 32) здоровая как корова (RČF: 334)	eine Bärengesundheit haben (DTW: 191) eine Bärennatur haben (DTW: 192) gesund wie ein / der Fisch im Wasser (DTW: 577)	mít medvědí zdraví mít medvědí náтуру zdravý jak ryba ve vodě
ну и гусь! (RČF: 172)	ein klarer Hecht! (NRF: 356) ein loser (DTW: 2278) / feiner Vogel! (NRF: 815)	jasná štika! volný / dobrý pták!
пугало воронье (RČF: 607)	wie eine Vogelscheuche aussehen (DTW: 2280)	vypadat jak strašák
вставать / встать с (первыми) петухами / до (первых) (ZRF: 23) петухов (RČF: 522)	beim / mit dem ersten Hahnenschrei aufstehen (DTW: 827)	vstávat při / s prvním kohoutím kokrháním
силы, как у воробья (у кого) (RČF: 97) (у кого-л.) как в комаре сила (IRF: 33)	matt sein wie eine Fliege (DTW: 589)	být slabý jak mucha
разбираться / смыслить (в чем) как свинья в апельсинах (RČF: 675)	von etw. so viel verstehen / Ahnung haben wie die Kuh vom Sonntag / Radfahren / Schachspielen (DTW: 1188) von etw. so viel verstehen / Ahnung haben wie der Hahn vom Eierlegen (DTW: 826) von etw. so viel verstehen / Ahnung haben wie die Krähe vom Sonntag (DTW: 1162) von etw. so viel verstehen / Ahnung haben wie der Ochse vom Klavierspielen (DTW: 1502) von etw. so viel verstehen / Ahnung haben wie der Esel vom Lautenschlagen (DTW: 791) soviel davon verstehen wie die Kuh vom Sonntag (NRF: 452) etw. wissen / verstehen wie ein Nashorn vom Zitherspiel (NRF: 549)	něčemu stejně rozumět / mít o něčem páru jako kráva o neděli / jízdě na kole / o hře v šachy něčemu stejně rozumět / mít o něčem páru jako kohout o snášení vajec něčemu stejně rozumět / mít o něčem páru jako jako vrána o neděli něčemu stejně rozumět / mít o něčem páru jak vůl o hře na klavír něčemu stejně rozumět / mít o něčem páru jako osel o hře na loutnu rozumět něčemu jak kráva neděli něco znát / něčemu rozumět jak nosorožec hře na citeru

сердце дрожит (<i>у него</i>), как овечий хвост	das Herz geht / wackelt ihm wie ein Lämmerschwänzchen (NRF: 367)	srdce mu jde / ním třese jak beráncí ocásek
ядовитый, как змея (IRF: 53)	so eine giftige Kröte! (DTW: 1181)	taková jedovatá ropucha!
ходить уточкой (IRF: 42) (кто-л.) ходит как гусь (IRF: 42)	(daher)watscheln wie eine Ente (DTW: 474)	kolébat se jako kačena
ввалиться как мышь в короб / мышеловку (IRF: 46) попасть, как в борщ таракан (IRF: 47) попадать / попасть / погаснуть / угодить как кур во щи / в ощи (RČF: 355) попасть / погаснуть, как ворона в суп (RČF: 97) пропадать / пропасть как цуцик (RČF: 829)	in die Mausefalle geraten (DTW: 1364)	ocnout se v pasti na myši
хитрый как лиса (RČF: 369)	ein schlauer Fuchs (DTW: 624) ein schlauer Hecht (NRF: 356)	vychytralá liška vychytralá štika
прикидываться / прикинуться лисой (RČF: 369) Лиса Патрикеевна (RČF: 369)	ein schlauer Fuchs (DTW: 624)	vychytralá liška
тактика троянского коня (RČF: 756)	trojanisches Pferd (RČF: 781)	trojský kůň
идти / ехать гуськом (RČF: 172)	im Gänsemarsch gehen (DTW: 656)	jít husím pochodem
спать как заяц (на слуху) (IRF: 35)	den Hasenschlaf haben (DTW: 881)	mít zaječí spánek
гора родила мышь (NRF: 110)	der kreiβende Berg gebar eine Maus (NRF: 110) die Berge kreiβen und gebären eine Maus (NRF: 110)	při porodu křičící hora rodila myš hory křičí při porodu a rodí myš
убивать / убить двух зайцев одним выстрелом / ударом (RČF: 262)	das sind zwei Fliegen mit einem Schlag (DTW: 589)	to jsou dvě mouchy jednou ránou
дрожать как заячий хвост (RČF: 812)	(jemand / etw.) wackelt / rutscht / geht wie ein Lämmerschwanz / Lämmerschwänzchen (DTW: 1211)	(někdo / něco) se kýve / smýká / jde jak beráncí ocas / ocásek

коварный как змея (кто) (RČF: 270)	eine falsche / heimtückische / hinterhältige Schlange (DTW:1819) du falsche / heimtückische / hinterhältige Schlange! (DTW: 1819)	falešný / zákeřný / lstivý had ty falešný / zákeřný / lstivý hade!
отдать ягненка под защиту волка (NRF: 460)	das Lamm beim Wolf verpfänden (NRF: 460) dem Wolf die Schafe (an)befehlen (NRF: 860)	dát jehně do zástavy vlkovi poručit vlku ovci
истощиться как волк (IRF: 37)	müde wie ein Hund sein (ČNFI: 339) hundemüde sein (ČNFI: 339)	být unavený jako pes
захотеть от козла молока (IRF: 39)	den Bock melken (DTW: 295) eine Henne (DTW: 917) / die Hühner (DTW: 992) / einen Ochsen melken (wollen) (DTW: 1502)	dojit kozla (chtít) dojit slepici / kuřata / vola
быть (для кого-л.) козлом отпущения (NRF: 598)	immer das Karnickel machen (NRF: 402) den Sündenbock machen / spielen (NRF: 755) den Prügelknaben (für j-n) abgeben (NRF: 598)	dělat vždy obětního beránka dělat / hrát obětního beránka dát (někomu) obětního beránka
пустить козла в огород (NRF: 136)	den Bock zum Gärtner machen / setzen (DTW: 295)	udělat kozla zahradníkem
дрожать / задрожать как заяц (RČF: 262)	einen Hasen im Busen haben (NRF: 348)	mít zajíce na prsou
садиться / сесть / усесться на (своего) любимого конька (RČF: 327) седлать / оседлать (своего) любимого конька (RČF: 327)	sein Steckenpferd reiten (NRF: 730)	jezdit na svém koníčku
(кто-л.) спит как медведь в берлоге (IRF: 41)	schnarchen (DTW: 191) / schlafen wie ein Bär (NRF: 94)	chrápat / spát jak medvěd
доить как корову (RF: 69)	(j-n. / etw.) zur Melkkuh machen (DTW: 1372) (j-n.) von der Melkkuh zum Melkelefanten machen (DTW: 1372)	udělat (z někoho / něčeho) dojnou krávu udělat z dojně krávy dojného velblouda
дойная корова (NRF: 452)	(jemand) wird zur Melkkuh (DTW: 1372)	(z někoho) se stane dojná kráva
(кто-л.) тихий как мышь (IRF: 53)	mäuschenstill sein (DTW: 1363)	být tichý jak myška

(и) мухи / муху / комара / курицы не обидит / не зашибет (кто) (RČF: 419)	(jemand) kann keiner Fliege (et)was zuleide tun / ein Leid zufügen / ein Bein ausreißen (DTW: 589) (jemand) kann keiner Fliege ein Bein krümmen (DTW: 589)	(někdo) nemůže mouše ublížit / nohu utrhnout (někdo) nezkříví mouše nohu
у кого-л. рысьи глаза (IRF: 44) кто-л. зоркий / глазастый как рысь (IRF:44)	Augen haben wie ein Luchs (DTW: 1300)	mít oči jako rys
кто-л. зоркий как кошка (IRF:44)	Augen wie eine Katze haben (ČNFI: 178)	mít oči jak kočka
за двумя зайцами погонишься, ни одного не поймаешь (NRF: 347)	wer zwei Hasen zugleich hetzt, fängt keinen (NRF: 347)	kdo se současně honí za dvěma zajíci, nechytí ani jednoho
ходить (вокруг да около) как кот вокруг горячей каши (IRF: 49)	irgendwo wie die Katze um den heißen Brei herumstreichen (ČNFI: 179)	někde přešlapovat jak kočka okolo horké kaše
не убив медведя, шкуры не продавай (NRF: 95) делить (NRF: 747) / продавать шкуру убитого медведя (RČF: 857)	man soll das Fell nicht verkaufen, ehe man (nicht) den Bären hat (NRF: 231) man soll nie das Bärenfell (DTW: 192) / die Bärenhaut verkaufen, bevor man den Bären erlegt hat (NRF: 95) sich um das Fell des Bären streiten (NRF: 747)	kůže se nemá prodávat, dokud člověk (ne)má medvěda medvědí kůže se nemá nikdy prodávat dřív, dokud se neskolí medvěd hádat se o kůži medvěda
ложиться с курами, встать с петухами (NRF: 383)	früh mit den Hühnern zu Bette und auf mit dem Hahn um die Wette (NRF: 383)	brzy se slepicemi do postele a vzhůru s kohoutem o závod
(просто) курам на смех! (NRF: 382) что-л. сделать курам на смех (IRF: 51)	da lachen (ja) die Hühner! (NRF: 382)	(vždyť) tomu se smějí slepice!
мокрый как мышь (NRF: 513) быть мокрым как мышь (RČF: 422)	wie eine gebadete / getaufte Maus (NRF: 513) nass wie eine gebadete Maus (DTW: 1362)	jak vykoupaná / pokřtěná myš mokrý jak vykoupaná myš
(кто-л.) свирепый как лев (IRF: 46)	wie ein toller Hund sein (RČF: 715)	být jako vzteklý pes
от этого даже лошадь издохнет (NRF: 270)	das bringt / haut einen Gaul (NRF: 270) / den stärksten Gaul um (DTW: 664)	to zabije / porazí koně / toho nejsilnějšího koně
старого воробья на мякине не проведешь (NRF: 713)	alte Sperlinge sind schwer zu fangen (NRF: 713)	staří vrabci se dají jen těžko chytit

<p>ставить / запрягать телегу впереди лошади (RČF: 759)</p>	<p>den Ochsen (DTW: 1502) / die Ochsen hinter den Pflug (NRF:563) spannen den Gaul (DTW: 664) / das Pferd hinter den Wagen spannen (DTW: 1563) den Gaul (NRF: 270) / das Pferd am Schwanz / beim Schwanz / vom Schwanz her aufzäumen (DTW: 1563) den Gaul (DTW: 664) / das Pferd von hinten aufzäumen (DTW: 1563)</p>	<p>zapřáhnout vola / voly za pluh zapřáhnout koně za povoz dávat koni uzdu na / za ocas / od ocasu dávat koni uzdu odzadu</p>
<p>рано пташечка запела, как бы кошечка не съела (NRF: 395)</p>	<p>Vögel, die zu früh singen, holt die Katze (NRF: 814)</p>	<p>ptáky, kteří pějí příliš brzy, chytí kočka</p>
<p>пристало как корове седло (NRF: 389)</p>	<p>das passt wie dem Ochsen ein Sattel (NRF: 563)</p>	<p>to se hodí jak k volovi sedlo</p>
<p>(как) два медведя в одной берлоге (RČF: 390)</p>	<p>wie zwei Hähne aufeinander losgehen (DTW: 827)</p>	<p>pustit se do sebe jak dva kohouti</p>
<p>это все равно, что осла грамоте учит (NRF: 216)</p>	<p>das hieße den Esel griechisch lehren (NRF: 216)</p>	<p>to je jak učit osla řecky</p>
<p>у кого-л. мухи / мушки в глазах (IRF: 32)</p>	<p>weiße Mäuse sehen (NRF: 513)</p>	<p>vidět bílé myši</p>
<p>молчать / быть нем как рыба (RČF: 661)</p>	<p>stumm bleiben wie ein Fisch (DTW: 577)</p>	<p>zůstat němým jak ryba</p>
<p>ввалиться как мышь в закром (IRF: 47)</p>	<p>leben wie die Mäuse in der Speckseite (NRF: 514)</p>	<p>žít jak myši na špekovém boku</p>
<p>жить как птица небесная / божия (RČF: 606)</p>	<p>es ist ihm wie dem Vogel im Hanfsamen (NRF: 345) ihm ist so wohl wie dem Vogel im Hanfsamen (NRF: 814)</p>	<p>je mu jak ptákovi v konopných semíncích je mu tak blaze jak ptákovi v konopných semíncích</p>
<p>едят тебя мухи с комарами (NRF: 527)</p>	<p>dass dich das Mäuschen (NRF: 514) / Mäuslein beiß(e)! (DTW: 1365) dass du die Motten kriegst! (NRF: 527)</p>	<p>aby tě myška kousla! aby jsi dostal moly!</p>
<p>кто-л. похотливая корова (IRF: 41) кто-л. блудливый как кот (IRF: 41) кто-л. блудливая как кошка (IRF: 41)</p>	<p>ein geiler Bock (sein) (DTW: 295)</p>	<p>(být) chlípny kozel</p>
<p>кто-л. трудится как муравей (IRF: 56)</p>	<p>emsig / fleißig wie eine Ameise (DTW: 44) wie die Ameisen sein (DTW: 44)</p>	<p>být pilný jak mravenec být jak mravenci</p>

кто-л. трудолюбив (RČF: 614) / трудолюбивый / усердный как пчела (IRF: 56)	ein fleißiges Bienchen (DTW: 253) eine fleißige Biene (DTW: 253)	pilná včelka pilná včela
кто-л. как рыба без воды (IRF: 45) быть / чувствовать себя (где) как рыба на песке (RČF: 661)	wie ein / der Fisch auf dem Trock(e)nen (DTW: 577)	jak ryba na souši
чувствовать себя как рыба в воде (NRF: 243)	sich frisch fühlen wie ein / der Fisch im Wasser (DTW: 578)	cítit se svěží jak ryba ve vodě
быть как рыба в воде (RČF: 661)	gesund / munter / fröhlich sein wie ein / der Fisch im Wasser (NRF: 243) munter wie ein Fisch im Wasser (DTW: 577)	být zdravý / čilý / veselý jak ryba ve vodě čilý jak ryba ve vodě
зачем метать бисер перед свиньями (NRF: 452)	die Perlen vor die Säue werfen (NRF: 580)	házet perly sviním
красть / тащить как сорока (NRF: 206)	eine diebische Elster (DTW: 465)	zlodějská straka
я с тобою свиней не пас (NRF: 647) что мы, вместе свиней пасли? (NRF: 688)	ich habe mit dir doch nicht die Säue gehütet (NRF: 647) wo haben wir zusammen Schweine gehütet? (NRF: 688) wir haben doch nicht zusammen Schweine gehütet, oder? (DTW: 1899) wir haben doch nicht zusammen Schweine gehütet, irre ich mich? (DTW: 1899)	přece jsem s tebou svině nepásl kde jsme (jen) spolu svině pásli? svině jsme přece spolu nepáslí, ne? svině jsme přece spolu nepáslí, nebo se mýlím?
(набито), как сельдей в бочке (кого, где) (RČF: 688)	(dicht) eingepfercht wie die Heringe (in der Tonne / im Fass / in der Dose) stehen / sitzen / liegen (DTW: 920) (dicht) eingepfercht / gedrängt / zusammengeschoben wie die Sardinen in der Büchse stehen / sitzen / liegen / sein (DTW: 1752)	stát / sedět / ležet (tak těsně) nacpaní jak sledi (v kádi / sudu / plechovce) stát / sedět / ležet (tak těsně) nacpaní / namačkaní / stlačení jak sardinky v plechovce
газетная утка (RČF: 799)	eine Ente sein (DTW: 474)	být kachna
с волками жить, по-волчьи выть (NRF: 861)	mit den Wölfen muss man heulen (NRF: 861)	s vlky se musí výt

волка ноги кормят (NRF: 619)	ein Wolf im Schlaf fing nie ein Schaf (NRF: 861)	vlk ve spánku ovci nikdy nechytí
как волка ни корми, он все в лес глядит (NRF: 94)	der Wolf stirbt in seiner Haut (NRF: 860)	vlk umírá ve své kůži
кого-л. точит (какой-то) червь (IRF: 45) червь / червячок (чего) сосет / гложет (кого) (RČF: 835)	einen Wurm im Kopf haben (NRF: 868)	mít v hlavě červa
кормить червей (IRF: 38) кого-л. давно уже черви съели (IRF: 38) стать пищей для червей (IRF: 38)	jemand wird (schon) von den Würmern gefressen (DTW: 2404)	někoho (už) sežrali červi
о волке речь, а он навстречь (NRF: 860)	wenn man vom Wolfe spricht, ist er nicht weit (NRF: 860) wenn man vom Wolfe spricht, guckt er über die Hecke (NRF: 860)	když se mluví o vlku, není daleko když se mluví o vlku, kouká se z křoví
волк линяет, но нрава своего не меняет (NRF: 94)	der Wolf ändert wohl sein Haar, doch bleibt er wie er war (NRF: 861)	vlk mění srst rád, přesto ale zůstává takovým, jakým byl
ждать, пока жаренные голуби сами в рот влетят (NRF: 763)	warten, dass einem die gebratenen Tauben in den Maul fliegen (NRF: 763)	čekat, až někomu pečení holubi do huby vletí
заливаться жаворонком (NRF: 358)	singen wie eine Heidelerche (NRF: 358)	zpívat jak skřivánek
виноват кролик (NRF: 403)	das Karnickel hat angefangen / hat's getan (NRF: 403)	králík začal / to udělal
от хозяйского глаза и конь добреет (NRF: 362)	des Herren Auge macht das Vieh fett (NRF: 362)	od pánova oka i dobytek tloustne
увидев коршуна, спасается ягненок (NRF: 460)	ein Lamm flieht, wenn's den Geier sieht (NRF: 460)	jehně prchá, když vidí supa
яйца курицу не учат (NRF: 195)	das Ei will klüger sein als die Henne (NRF: 195)	vejce chce být chytřejší než slepice
не хитра та лиса, у которой всего огна лазейка (NRF: 256)	es ist ein armer Fuchs, der nur ein Loch hat (NRF: 256)	chudá liška má jen jednu noru
пустить лошадь рысью (NRF: 776)	das Pferd in Trab setzen (NRF: 776)	dát koně do klusu
о человеке суди не по одежде, о лошади – не по седлу (NRF: 420)	das Kleid macht nicht den Mann, der Sattel macht kein Pferd (NRF: 420)	oblečení člověka nedělá, sedlo koně nedělá

сытую мышь мукой не соблазнишь (NRF: 513)	wenn / sobald die Maus satt ist, ist / schmeckt / wird das Körnchen (NRF: 513) / Mehl bitter (und ist das Brot nichts wert) (DTW: 1362)	když / jakmile je myš sytá, je zrníčko / mouka hořká / chutná mouka hořce / mouka zhořkne (a chleba nemá žádnou cenu)
осел нужен мельнику, пока его выючить можно (NRF: 215)	solange der Esel trägt, ist dem Müller wert (NRF: 215)	dokud osel nosí, má pro mlynáře hodnotu
гнезда осинога не трогай просто так, а трогаешь, так в ход пусти кулак (NRF: 848)	greif niemals in ein Wespennest! Doch wenn du greifst, so greife fest (NRF: 848)	nikdy nešáhej do vosího hnízda! A když už šáhneš, tak šáhni pořádně
неплохи те фрукты, которые любят осы (NRF: 256)	die schlechtesten Früchte sind es nicht, woran die Wespen nagen (NRF: 256)	nejhorší ovoce není to, které hryžou vosy
биться как рыба об лед (NRF: 243)	sich abmühen wie der Fisch auf dem Trocknen (NRF: 243)	lopotit se jak ryba na suchu
у тех, кто мучает скотину, плохая жизнь жене и сыну (NRF: 590)	wer plagt sein Pferd und Rind, hält's schlecht mit Weib und Kind (NRF: 590)	ten, kdo týrá svého koně a dobytek, chová se špatně k ženě a dítěti
(с)прятать голову как страус (NRF: 433)	sich benehmen wie der Strauß (NRF: 745) den Kopf in den Sand stecken wie der Strauß (NRF: 745)	chovat se jako pštros strkat hlavu do písku jak pštros
(кто) как сушеная вобла (RČF: 85)	mager wie ein Stockfisch (NRF: 742)	hubený jak sušená treska
(кто-л.) высох / высохший как вобла (IRF: 37)	schmal wie ein ausgeweideter Hering sein (DTW: 919)	hubený jak vykuchaný sled'
(кто-л.) селедка в корсете (IRF: 37)	dünn wie ein Hering sein (DTW: 919)	být hubený jak sled'
работать / вкалывать / тянуть как ломовая лошадь (RČF: 377)	er ist ein guter Karrengaul (NRF: 403)	je dobrý tažný kůň
	arbeiten wie ein Pferd (NRF: 584)	pracovat jako kůň

3 Relativní ekvivalenty

Ruský frazeologismus	Německý frazeologismus	Doslovný překlad
волк в овечьей шкуре (NRF: 860)	ein Wolf in Schafskleidern (NRF: 860)	vlk v ovčím rouše
кто-л. лохматый / косматый / обросший как медведь (IRF: 38)	behaart (sein) wie ein Affe (MHJ: 29)	být chlupatý jak opice
быть кроток как агнец (RČF: 12)	ein wahres Lamm (DTW: 1211)	hotový beránek
(кто-л.) безобидный как / словно голубь (IRF: 54)	unschuldig wie ein Lamm sein (DTW: 1211)	být nevinný jak beránek
согнуть / скрутить (кого-л.) в бараний рог (NRF: 137)	j-n ins Bockshorn jagen / treiben / stoßen / zwingen (NRF: 137)	zahnat / hnát / strkat / nutit někoho do kozlího rohu
жирный / толстый как свинья (RČF: 675)	dick (sein) wie ein Schwein (MHJ: 29)	(být) tlustý jako prase
волк в овчарне (RČF: 92)	der Hecht im Karpfenteich (NRF: 356)	štika v kapří sádce
взять (NRF: 381) / брать (RF: 23) / хватать / схватить быка за рога (RČF: 52)	den Ochsen beim Horn fassen (NRF: 563)	uchopit vola za roh
(кто-л.) ест как лошадь (IRF: 40) есть / жрать как свинья (IRF: 40) есть / жрать по-свински (IRF: 40)	essen wie ein Dachs (NRF: 166) wie eine neunköpfige Raupe essen / fressen (DTW: 1642)	jíst jak jezevec jíst / žrát jak devítihlavá housenka
упрям как баран (RČF: 23) упрям как бык (RČF: 52)	stur wie ein Bock (DTW: 295)	tvrdohlavý jako kozel
установиться (NRF: 452) / глядеть / смотреть (на кого/что) как / точно / будто / словно баран на новые ворота / на гумно / на воду (RČF: 23)	dastehen wie der Ochs / Ochse (DTW: 1502) / Kuh vorm neuen Tor / vorm Scheunentor (DTW: 1181) wie ein Schwein ins Uhrwerk schauen / blicken / gucken / glotzen (DTW: 1899)	stát tu jak vůl / kráva před novými vraty / před vraty od stodoly hledět / zírat / koukat jak prase na hodinkový mechanismus
глуп как баран (кто) (RČF: 22) (кто-л.) пустой как ворона (IRF: 51) глуп как сивый мерин (RČF: 392)	ein blöder / dämmlicher / dummer Affe (DTW: 30) dumm wie ein Bock sein (DTW: 294) ein blöder Hund (DTW: 994)	hloupá opice být hloupý jak kozel hloupý pes
(кто-л.) замерз как кошка (IRF: 45)	frieren wie ein junger Hund (DTW: 996)	mrznout jak štěně

<p>(кто-л.) проворный / быстрый как птица (IRF: 43)</p> <p>(кто-л.) ловкий как обезьяна (IRF: 43)</p> <p>юркий как вьюн (RČF: 125)</p>	<p>flink wie ein Eichhörnchen (NRF: 196)</p>	<p>mrštný jak veverka</p>
<p>(кто-л.) шустрый / юркий / проворный как мышь (IRF: 43)</p> <p>(кто-л.) юрий / проворный как ящерица (IRF: 43)</p>	<p>geschmeidig (NČS: 647) / flink wie eine Katze (ČNFI: 179) / ein Wiesel sein (DTW: 589)</p>	<p>být mrštný jako kočka / lasička</p>
<p>здоров как бык (NRF: 94) / бугай (RČF: 50)</p> <p>здоровый волк / конь (IRF: 32)</p> <p>здоровая как корова (RČF: 334)</p>	<p>gesund wie ein Bär sein (DTW: 191)</p>	<p>být zdravý jak medvěd</p>
<p>легче верблюду пройти сквозь игольное ушко (RČF: 65)</p> <p>скорее верблюд пройдет в игольное ушко (RČF: 65)</p>	<p>eher geht ein Kamel durch Nadelöhr, als dass ... (DTW: 1039)</p>	<p>spíš projde velbloud uchem jehly, než ...</p>
<p>худой как глиста (IRF: 37)</p> <p>(кто-л.) тощий как килька (IRF: 37)</p> <p>(кто-л.) тощий / костлявый как осел (IRF: 37)</p> <p>(кто-л.) тонкая как щука (IRF: 37)</p>	<p>dürr (sein) wie ein Klepper / eine Mähre / ein Specht / eine Ziege (MHJ: 29)</p> <p>dünn wie ein Hering sein (DTW: 919)</p>	<p>(být) hubený jako stará herka / stará kobyla / datel / koza</p> <p>být hubený jak sled'</p>
<p>(кто-л.) слабый как цыпленок (IRF: 33)</p>	<p>matt sein wie eine Fliege (DTW: 589)</p>	<p>být slabý jak moucha</p>
<p>работать (NRF: 584) / вкалывать / тянуть как лошадь (RČF: 377)</p>	<p>arbeiten / schuftten wie ein Stier (DTW: 2041)</p>	<p>pracovat / dřít jak býk</p>
<p>старую лису второй раз в капкан не заманишь (NRF: 256)</p>	<p>ein alter Fuchs geht nicht zum zweiten Mal ins Garn (NRF: 256)</p>	<p>stará liška podruhé do sítě nepůjde</p>
<p>старый / травленный / стреляный волк</p> <p>стреляный / старый воробей (RČF: 97)</p> <p>(кто-л. в чем-л.) старая птица (IRF: 51)</p> <p>стреляная птица (BAV: 11)</p>	<p>ein alter Hase (DTW: 879) / Hirsch (NRF: 374)</p>	<p>starý zajíc / jelen</p>
<p>есть как воробышек (RČF: 97) / курочка (IRF: 40)</p>	<p>wie ein Vögelchen essen (DTW: 2279)</p>	<p>jíst jak ptáček</p>

закусивать, как воробей (IRF: 40)	essen wie ein Spatz (DTW: 1975)	jíst jak vrabec
клевать как птичка (RČF: 607)	wie ein Vögelchen essen (DTW: 2279)	jíst jak ptáček
<i>(кто-л.)</i> клюют как цыплята (IRF: 40)	wie ein Vögelchen essen (DTW: 2279) essen wie ein Spatz (DTW: 1975)	jíst jak ptáček jíst jak vrabec
<i>(кто-л.)</i> разодетый / нарядный как павлин (IRF: 42)	geschmückt / herausgeputzt sein wie ein Pfingstochse (DTW: 1567)	být nastrojený / ozdobený jak svatodušní vůl
белая ворона (NRF: 603)	ein weißer Rabe (NRF: 603) (ein) schwarzes Schaf (DTW: 1768)	bílý havran černá ovce
покрываться гусиной кожей (NRF: 267) <i>(у кого-л.)</i> гусиная кожа (IRF: 45)	eine Gänsehaut bekommen / kriegen (NRF: 267) <i>(jemand)</i> bekommt / kriegt <i>(bei etw.)</i> eine Gänsehaut (DTW: 656)	dostat husí kůži <i>(někdo)</i> dostal <i>(při něčem)</i> husí kůži
хитрая лиса (NRF: 256)	ein schlauer Hecht (NRF: 356) ein gerissener Hund sein (DTW: 995) ein durchgetriebener Vogel (DTW: 2278)	vychytralá štika být prohnaný pes prohnaný pták
<i>(кто-л.)</i> настоящая лиса (IRF: 55)	ein alter / schlauer Fuchs (DTW: 624)	stará / vychytralá liška
тронуть осиное гнездо (NRF: 848)	in ein Wespennest greifen / stechen (NRF: 848) einen Stich ins Wespennest führen (DTW: 2352)	sáhnout / píchnout to vosího hnízda
хорош гусь! (NRF: 356) гусь лапчатый (RČF: 172) гусь порядочный / хороший <i>(кто)</i> (RČF: 172)	ein klarer Hecht! (NRF: 356) ein loser (DTW: 2278) / feiner Vogel! (NRF: 815)	jasná štika! volný / dobrý pták!
убивать / убить двух зайцев одним выстрелом / ударом (RČF: 262)	mehrere (DTW: 589) / zwei Fliegen mit einer Klappe / auf einen Schlag schlagen (NRF: 247) / treffen (DTW: 589) zwei Krähe mit einem Schuss / einer Klappe erledigen (DTW: 1162)	bouchnout / zasáhnout víc much / dvě mouchy jednou plácačkou / jedním úderem vyřídít dvě vrány jedním výstřelem / jednou plácačkou
спать соловьиным сном (IRF: 35)	den Hasenschlaf schlafen (DTW: 881)	spát zaječím spánkem
дрожать как овечий хвост (RČF: 812)	<i>(jemand)</i> wackelt / rutscht / geht wie ein Lämmerschwanz (DTW: 1211)	<i>(někdo)</i> se kýve / smýká / jde jak beránčí ocas

заячья душа (<i>у кого</i>) (RČF: 218)	ein Hasenherz haben (DTW: 880)	mít zaječí srdce
гоняться / гнаться / погнаться за двумя зайцами (RF: 72)	zwei Hasen nachlaufen (DTW: 880) hinter zwei Hasen zugleich herlaufen (DTW: 880)	běžet za dvěma zajíci běžet současně za dvěma zajíci
извиваться / виться / петлять змеей (RČF: 270)	sich wie ein Aal winden (NRF: 21) sich winden (und drehen) / krümmen wie ein Aal (DTW: 1) sich winden / krümmen wie ein getretener Wurm (DTW: 2404)	kroutit se jako úhoř kroutit se (a točit) / ohýbat se jako úhoř kroutit se / ohýbat se jak zašlápnutý červ
<i>кто-л.</i> некрасивый как змей (IRF: 35)	eine hässliche Eule (DTW: 494)	ošklivá sova
(<i>кто-л.</i>) сущая лошадь (IRF: 36)	ein ungeleckter (NRF: 94) / rechter / richtiger / ungelenker Bär (DTW: 191)	nemotorný / pravý / opravdový / neobratný medvěd
назудился как суслик (IRF: 34) пить / напиваться / напиток / нажираться / налакаться как (последняя) свинья (RČF: 675) <i>кто-л.</i> напился как поросенок шелудивый (IRF: 34)	saufen wie ein Igel (NRF: 389)	chlastat jako ježek
красный как индюк (RČF: 287) красный / нагровый как рак (RČF: 629)	rot wie ein Zinshahn (NRF: 883)	červený jak cínový kohout
надутый как индюк / надутая как индюшка (RČF: 287)	ein eigebildeter Affe (DTW: 30) ein aufgeblasener Frosch (DTW: 621)	nafoukaná opice nafoukaná žába
важничать, как петух на навозной куче (NRF: 199)	stolzieren / einherstolzieren / herumstolzieren / umherstolzieren wie der Hahn auf dem Mist (DTW: 827)	vykračovat si jak kohout na hnojišti
это идет как (к) корове седло (NRF: 226)	das passt wie dem Ochsen ein Sattel (NRF: 563)	to se hodí jak k volovi sedlo
сделать (<i>кого-л.</i>) козлом отпущения (NRF: 755)	sich einen Sündenbock (<i>für etw.</i>) aussuchen (DTW: 2087)	vybrat si obětního beránka (<i>pro něco</i>)

спать как сурок (NRF: 166)	schlafen wie ein Dachs (NRF: 166) / ein Bär (NRF: 94) / eine Ratte (NRF: 610) / ein Murmeltier (NRF: 662)	spát jak jezevec / jak medvěd / jako krysa / jak svišť
(кто-л.) тихий / спокойный как курочка / как теленок / как мышь (IRF: 53)	still sein wie ein Mäuschen (DTW: 1363)	být tichý jak myška
даровому (RČF: 328) / дареному коню в зубы не смотрят (NRF: 270)	einem Geschenktен (DTW: 663) / geschenktен Gaul sieht / guckt / schaut man nicht ins Maul (NRF: 270)	darovanému koni se do huby nedívá
гордый / горд как павлин (RČF: 504)	stolz wie ein Hahn auf dem Mist / im Hühnerstall / auf dem Hühnerhof sein (DTW: 827)	být pyšný jak kohout na hnojišti / v kurníku / ve slepičárni
сидеть тихо как мышь (RČF: 421)	still sitzen wie ein Mäuschen (DTW: 1363)	sedět tiše jak myška
пригреть (NRF: 550) / отогреть / отогреть / пригреть / согреть / согреть змею на (своей) груди / за пазухой (RČF: 270)	eine Natter (NRF: 550) / Schlange am Busen nähren (NRF: 663)	živit si na prsou užovku / hada
грязный как свинья (RČF: 675) грязный, как медведь / черный ворон (IRF: 38)	dreckig (sein) wie ein Schwein (MHJ: 29)	(být) špinavý jak prase
(кто-л.) веселый чиж (IRF: 53)	ein fideles Huhn (NRF: 383)	veselé kuře
старый кот (RČFI: 337)	ein alter Bock (sein) (DTW: 294)	(být) starý kozel
у кого-л. очи соколы (IRF: 36)	Augen haben wie ein Luchs (DTW: 1300) Augen wie eine Katze haben (ČNFI: 178)	mít oči jako rys mít oči jak kočka
бедный / беден как церковная крыса (кто) (RČF: 350)	arm wie eine Kirchenmaus (NRF: 416)	chudý jak kostelní myš
писать как курица лапой (NRF: 420)	wie eine gesengte Sau schreiben (DTW: 1756)	psát jak připálená svině
(как) мокрая курица (кто) (RČF: 355)	wie verregnete Hühner (DTW: 992)	jak zmoklé slepice
забрать львиную долю (NRF: 492)	den Löwenanteil davontragen (NRF: 492) / bekommen / erhalten (DTW: 1300) sich den Löwenanteil sichern (DTW: 1300)	odnést si / dostat lví podíl zajistit si lví podíl
заблудшая овца / овечка (RČF: 476)	ein verlorenes Schaf	ztracená ovce

холодный как лягушка (RČF: 380)	kalt wie eine Hundeschnauze (ČNS ^{PZ2} : 240) kalt wie ein Fisch (DTW: 577)	studený jak psí čumák studený jak ryba
врать как сивый мерин (RČF: 392)	wie eine gesengte Sau lügen (DTW: 1756)	lhát jak připálená svině
злиться как мопс (NRF: 525)	sich ärgern wie ein Mops (NRF: 525) sich wehren wie ein Dachs (NRF: 166) / eine Wildkatze (ČNFI: 179) fauchen wie eine Wildkatze / Katze (ČNFI: 178)	zlobit se jak mops bránit se jak jezevec / jak divoká kočka prskat jak divoká kočka / jak kočka
скучать как мопс (NRF: 525)	sich langweilen wie ein Mops (NRF: 525)	nudit se jak mops
сделать (RF: 79) / делать из (каждой) мухи слона (NRF: 205)	aus einem Maulwurfshaufen / Maulwurfshügel einen Berg / ein Matterhorn machen (DTW: 1361)	dělat z krtiny horu / Matterhorn
ставить / запрягать телегу впереди лошади (RČF: 759)	den Pflug vor die Ochsen spannen (NRF: 563)	zapřahat pluh před voly
драться / сражаться как лев (RČF: 363) драться как петухи (RČF: 522)	wie die Löwen kämpfen (DTW: 1300)	bojovat jako lvi
пьян / пьяный как свинья (RČF: 675)	betrunken / besoffen (sein) wie ein Hund (MHJ: 29)	(být) opilý / ožralý jak pes
отделить овец от козлиц (NRF: 137)	die Böcke von den Schafen scheiden / sondern / trennen (DTW: 296)	oddělit kozly od ovcí
он годится для этого, как осел для игры на лютне (NRF: 215)	(jemand) taugt (zu etw.) wie der Ochse (DTW: 1502) / die Kuh zum Seiltanzen (DTW: 1188)	(někdo) se (k něčemu) hodí jak vůl / kráva k provazoleectví
кричать как валаамова ослица (RČF: 488)	brüllen wie ein Löwe (DTW: 1299) / ein Stier (DTW: 2041) wie eine gesengte Sau brüllen / sich benehmen (DTW: 1756)	řvát jak lev / býk řvát / chovat se jak připálená svině
пускать / пустить / подпускать / подпустить красного петуха (на крышу) (кому) (RČF: 522) / поджечь (NRF: 326)	j-m den (roten) Hahn aufs Dach setzen (DTW: 826)	někomu posadit na střechu červeného kohouta
кто-л. трудолюбив (RČF: 614) / трудолюбивый / усердный как пчела (IRF: 56)	emsig / fleißig wie eine Ameise (DTW: 44) / eine Biene (DTW: 253)	pilný jak mravenec / včela

быть как рак на мели (RČF: 629)	wie ein / der Fisch auf dem Trock(e)nen (DTW: 577)	jak ryba na suchu
рассыпать бисер перед свиньями (RČF: 31)	die Perlen vor die Säue werfen (NRF: 580)	házet perly sviním
вести себя как слон в посудной лавке (NRF: 205)	sich benehmen wie ein Elephant im Porzellanladen (NRF: 205) sich benehmen wie ein Storch im Salat (DTW: 2054)	chovat se jak slon v obchodě s porcelánem chovat se jak čáp v salátu
трещать как сорока (NRF: 206)	plaudern wie Kantors Star (NRF: 728)	žvanit jak dirigentův špaček
красть / тащить как сорока (NRF: 206)	stehlen wie die Raben (NRF: 603)	krást jak krkavci
плестись / тащиться как черепаха / кляча (IRF: 44)	dahinkriechen / dahinschleichen wie eine Schnecke (DTW: 1850)	lézt / loudat se jak šnek
идти как черепаха / как кляча (IRF: 44)	kriechen wie eine Schnecke (NRF: 670)	lézt jak šnek
желторотый цыпленок (RČF: 830)	ein junger Hund (DTW: 996) / Dachs (DTW: 355)	mladý pes / jezevec
быка бойся спереди, коня сзади, а попа отовсюду (NRF: 564)	der Ochs stößt von vorne, das Pferd von hinten, der Pfaffe von allen Seiten (NRF: 564)	vůl trká zepředu, kůň zezadu, kněžour ze všech stran
быка берут за рога, человека ловят на слове (NRF: 381)	am Horne fasst man den Ochsen, beim Worte den Mann (NRF: 381)	vola chytají za roh, člověka za slovo
кому паит, у того и бык доит (NRF: 307)	wer Glück hat, dem kalb(e)t ein Ochs(e) (NRF: 307)	kdo má štěstí, tomu i býk otelí
стрелять из пушек по воробьям (NRF: 400)	mit Kanonen nach Spatzen schießen (NRF: 400)	střílet kanony po vrabcích
на мух с дубинами не ходят (NRF: 413)	man schlägt nicht Mücken mit Keulen tot (NRF: 413)	kyjem se mouchy nezabíjí
лучше синица в руках, чем журавль в небе (NRF: 711)	besser ein Sperling (NRF: 713) / Spatz in der Hand als die Taube auf dem Dache (NRF: 711) besser ein Vogel im Bauer, denn tausend in der Luft (NRF: 814)	lepší vrabec v ruce než holub na střeše lepší jeden pták v kleci než tisíc ve vzduchu
и черная корова дает белое молоко (NRF: 452)	schwarze Kühe geben auch weiße Milch (NRF: 452)	i černé krávy dávají bílé mléko
кошке игрушки, а мышке слезки (RDW: 300)	der Katze Scherz, der Mäuse Tod (NRF: 407)	kočce šprým, myši smrt
кошка мне дорогу перебежала (NRF: 347)	mir ist ein Hase über den Weg gelaufen (NRF: 347)	zajíc mi přes cestu přeběhl

плоятся / множатся что голуби (IRF: 33) кто-л. размножаются / кишат как саранча (IRF:33)	sich vermehren wie (die) Kaninchen (DTW: 1042)	množit se jak králíci
одна ласточка весны не делает (NRF: 685)	eine Schwalbe macht noch keinen Sommer (NRF: 685)	jedna vlaštovka ještě léto nedělá
у всякой пташки свои замашки (NRF: 501)	jedes Tierchen hat sein Pläsierchen (NRF: 768)	každé zvířátko má své radůstky

4 Frazeologické analogy

Ruský frazeologismus	Německý frazeologismus	Doslovný překlad
прикидываться / прикинуться агнцем (RČF: 12) / овечкой (RČF: 476) прикидываться безобидной овечкой (NRF: 650) волк в овечьей шкуре (NRF: 860)	sich den Schafspelz umhängen (DTW: 1770) mein Name ist Hase (ich wohne im Walde) und weiß von nichts (DTW: 879)	přehodit přes sebe ovčí kůži jmenuji se zajíc (žiji v lese) a nevím o ničem
вертеться (NRF: 446) / кружиться / крутиться как белка в колесе (RČF: 28)	es reißt ihn ´rum wie einen kranken Star (NRF: 728)	otáčí to s ním jak se starým špačkem
питаться акридами и (диким) медом (IRF: 40) питаться как птица небесная (RČF: 606)	von seinem eigenen Schmalz leben wie ein Dachs (NRF: 166)	žít ze svého vlastního tuku jak jezevec
(кто-л.) прожорлив как акула / волк / саранча (IRF: 40) утиного zobу не накормишь / не напоишь (IRF: 40) (кто-л.) за один присест быка съест (IRF: 40) (кто-л.) разъелась, как дойная корова (IRF: 40) (кто-л.) и барана съест не заметит (IRF: 40)	essen wie ein Dachs (NRF: 166) wie eine neunköpfige Raupe essen / fressen (DTW: 1642)	jíst jak jezevec jíst / žrát jak devítihlavá housenka
лететь как бабочки на огонь (NRF: 527) как мухи на мед (RČF: 419)	wie Motten, die das Licht umschwärmen (DTW: 1407) wie Motten das Licht umschwärmen (DTW: 1407) wie die Motten vom Licht angezogen (NRF: 527)	jak moli, kteří létají okolo světla létat okolo světla jak moli být lákán jak moli světlem
беличий бег в колесе (IRF: 40)	er ist gehetzt wie ein Hund (ČNS ^{PZ2} : 31) herumlaufen wie ein Löwe im Käfig (DTW: 1300)	honí se jako pes pobíhat jak lev v kleci
не баран начихал (RČF: 23) что комарья (кого) (RČF: 323)	etw. gibt es zum Schweine füttern (DTW: 1899)	něco je ke krmení prasat
искать / ловить блох (в чем) (RČF: 34)	Mücken seihen und Kamele verschlucken / verschlingen (NRF: 528)	cedit komáry a velbloudy polykat

(тоже) убил бобра! (NRF: 617)	ein Esel schimpft den andern Langohr (NRF: 216)	jeden osel nadává druhému „ušatci“
не кот начихал (NRF: 360)	mühsam (er)nährt sich das Eichhörnchen (DTW: 442) etwas ist kein Katzendreck (DTW: 1063)	veverka se těžce uživí to není kočičí výkal
упрям / уперся как баран (кто) (RČF: 23) упрям / упереться как бык (RČF: 52) упрямый / упряма как осел (кто) (RČF: 487) упрямый как валаамова ослица (RČF: 488)	der Bock stößt ihn (NRF: 136) jemand hat einen Bock / ein Böckchen / seinen Bock ein sturer Bock sein (DTW: 295)	strká do něho kozel někdo má kozla / kozílka / svého kozla být tvrdohlavý kotel
работа не волк, в лес не убежит (NRF: 256)	Arbeit und Schulden sind keine Hasen	práce a povinnosti nejsou zajíci
согнуть / скрутить (кого-л.) в бараний рог (NRF: 137)	j-n durch die Rolle drehen (NRF: 629) j-n wie einen Wurm zertreten (DTW: 2404) der hat mir aber ein Würmchen abgetrieben! (NRF: 869)	točit někoho skrz mandl zašlápnout někoho jako červa ten mi ale vyhnal červíčka!
(у кого-л.) жабы глаза (IRF: 36)	dastehen wie ein lackierter Affe (NRF: 458) wie der Ochs am Berge stehen (NRF: 563) dasitzen / dastehen wie ein Schwein vorm / vor dem Uhrwerk (DTW: 899) dastehen / gucken wie die Kuh, wenn´s donnert (DTW: 1181) Augen machen wie ein (ab)gestochenes Kalb (NRF: 75)	stát tu jak nalakovaná opice stát jak vůl na kopci sedět / stát tu jak prase před hodinkovým mechanismem stát tu / koukat jak kráva, když hřmí kulit oči jak zapíchnuté tele
(кто-л.) с рачьими глазами (IRF: 36)	aussehen / ein Gesicht machen wie die Gans wenn´s wetterleuchtet / donnert (NRF: 267) / blitzt / gewittert (DTW: 655) dreinschauen wie eine Katze wenn´s blitzt (DTW: 1061) ein Gesicht machen wie eine Katze, wenn´s donnert (DTW: 1062) dastehen wie der Ochs / Ochse vorm / vor dem Berg / am Berg (DTW: 1502)	vypadat / tvářit se jak husa, když se blýská / hřmí / blýská se / je bouřka tvářit se jako kočka, když se blýská tvářit se jako kočka, když duní stát tu jak osel před kopcem / na kopci

наелся как бык – не знаю, как быть (IRF: 40)	voll (sein) wie eine Sau / Schwein / Hund (MHJ: 30)	(být) sytý jako svině / prase / pes
доходит как до жирафа (<i>до кого</i>) (RČF: 238) ослиная голова (RČF: 145) (кто-л.) тупая скотина (IRF: 51) (кто-л.) настоящий теленок (IRF: 51)	jemand ist so dumm, dass ihn die Gänse beißen (DTW: 655) Kalb Moses (DTW: 1035) das größte Kamel auf Gottes Erdboden sein (DTW: 1039) nur / nichts als Hühnerscheiße im Kopf haben (DTW: 993) sich vom Schaf beißen lassen (NRF: 650) Spatzen im Kopf haben (NRF: 711)	někdo je tak hloupý, že ho štípou husy tele Mojžísovo být největší velbloud na božím světě mít v hlavě jen / nic než jen slepičince nechat se kousnout od ovce mít v hlavě vrabce
готов барана (RČF: 23) / быка съестъ (<i>кто</i>) (RČF: 52) барана бы съел (<i>кто</i>) (RČF: 23) (такой голодный, что) вола бы съел (RČF: 92) волком смотреть (<i>на еду</i>) (IRF: 40)	hungrig wie ein Bär sein (DTW: 191) einen Bärenhunger haben (DTW: 191) hungrig wie ein Wolf sein (ČNFI: 338)	být hladový jak medvěd mít medvědí hlad být hladový jak vlk
лезть / вскарабкаться / взбираться (<i>на что-л.</i>) как кошка / с кошачьей ловкостью (IRF: 43) (кто-л.) лазают как медвежата (IRF: 43)	flink wie ein Eichhörnchen (NRF: 196) geschmeidig (NČS: 647) / flink wie eine Katze (ČNFI: 179) / ein Wiesel sein (DTW: 589)	mrštný jak veverka být mrštný jako kočka / lasička
(по)ставить не на ту лошадь (RČF: 377)	einen (groben) Bock (DTW: 295) / Bockmist machen / verzapfen (DTW: 297)	udělat (velkého) kozla / udělat / čepovat nesmysl
(что-л.) покрылось белыми барашками (IRF: 22)	weiße Hunde (NRF: 840)	bílí psi
(кто-л.) ходит как мишка косолапый (IRF: 42)	(daher)watscheln wie eine Ente (DTW: 474)	kolébat se jako kačena
(кто-л.) растолстел / разжирел как боров (IRF: 37) (кто-л.) (разбух) как сытая пиявка (IRF: 37)	dick (sein) wie ein Schwein (MHJ: 29)	(být) tlustý jako prase
бирюком жить (RČF: 31) кошка, которая гуляла сама по себе (RČF: 339)	sich wie eine Raupe einspinnen (NRF: 612) sich in sein Schneckenhaus zurückziehen (DTW: 850)	zapříst se jak housenka stáhnout se do své ulity

<p>словно блоха укусила (кого) (RČF: 34) будто / точно / словно (какая-то [шальная]) муха укусила (кого) (RČF: 418) как / будто / словно / ровно / точно муху проглотил (кто) (RČF: 419) (кто-л.) недовольный / надутый как сыч (IRF: 46)</p>	<p>jemand hat wohl einen Spatz gefrühstückt (DTW: 1975)</p>	<p>někdo asi snídal vrabce</p>
<p>жаба душит (кого) (RČF: 230)</p>	<p>nasser Fuchs (DTW: 624) auf etw. aus sein wie der Fuchs auf die Henne / aufs Geflüge (DTW: 624) einen Igel in der Tasche haben (DTW: 1010)</p>	<p>mokrá liška být z něčeho pryč jak liška ze slepice / z drůbeže mít ježka v kapse</p>
<p>работать (NRF: 166) / трудиться / вкалывать как вол (RČF: 92) работать (NRF: 584) / вкалывать / тянуть как (ломовая) лошадь (RČF: 377)</p>	<p>wie ein Maulwurf wühlen (DTW: 1361)</p>	<p>rýt jak krtek</p>
<p>(кто-л.) глиста – глистой (IRF: 37) (кто-л.) змея в корсете (IRF: 37) (кто-л.) козы / козельи мощи (IRF: 37) (обо)драная кошка (RČF: 339) (кого-л.) (и) муха крылом перешибет (IRF: 37)</p>	<p>sie kann den Bock zwischen die Hörner küssen (NRF: 136)</p>	<p>může políbit kozla mezi rohy</p>
<p>волком выть / взвыть / завыть (RČF: 93) хоть волком вой (RČF: 123)</p>	<p>es kann einen Hund jammern (NČS: 603)</p>	<p>pes může naříkat</p>
<p>(кто-л.) мудрый как змея / змий (IRF: 51) (кого-л.) на козе / вороних / саврасой не объедешь (IRF: 55) на кривой козе не обскачешь / не объедешь (RČF: 317) щука ерша не возьмет с хвоста (IRF: 55)</p>	<p>ich bin doch nicht vom wilden Affen gebissen (NRF: 36)</p>	<p>přece mě nekousla divoká opice</p>

разбираться / смыслить (<i>в чем</i>) как свинья в апельсинах (RČF: 675)	über eine Sache reden wie der Hahn vom Eierlegen (DTW: 826) nicht die blasseste Laus von etw. wissen (NRF: 468)	mluvit o něčem jak kohout o snášení vajec neznat o něčem ani nejbledší vši
с воробьиный нос (RČF: 464) (все равно) что / как слону дробина / дробинка (<i>кому что</i>) кот наплакал (RČF: 338)	die Katze trägt es auf dem Schwanz fort / weg (DTW: 1060) etw. trägt die / eine Maus auf dem Schwanz weg / fort (DTW: 1363)	kočka to odnese na ocasu něco odnese myš na ocasu
(<i>кто-л.</i>) воловый конь (IRF: 33)	Bärenkräfte haben (DTW: 191) Kraft haben wie ein Bär (DTW: 191) stark (sein) wie ein Pferd (MHJ: 30)	mít medvědí síly mít sílu jako medvěd být silný jako medvěd
волков бояться – в лес не ходить (IRF: 49)	wer Honig lecken will, darf die Biene / den Stachel nicht scheuen (DTW: 979)	kdo chce med lízat, nesmí se bát včely / žihadla
ворона в павлиньих перьях (<i>кто</i>) (RČF: 97) рядиться в павлиньи перья (RČF: 520)	mit fremdem Kalb pflügen (NRF: 397)	orat s cizím teletem
(<i>на ком-л.</i>) ослиные уши (IRF: 41)	aussehen wie der gestiefelte Kater (ČNFI: 178) der Gestiefelte Kater (NRF: 296)	vypadat jak kocour v botách kocour v botách
(как) вареная курица (<i>кто</i>) (RČF: 355) умирающий лебедь (RČF: 363) (<i>кого-л.</i>) (и) муха крылом перешибет (IRF:33)	matt sein wie eine Fliege (DTW: 589)	být slabý jak moucha
(<i>кто-л.</i>) (одет) как конь на ярмарке (IRF: 42) (<i>что-л.</i>) идет / пристало (<i>к кому-л.</i>) как (к) корове седло (IRF: 41) (<i>что-л.</i>) сидит (<i>на ком-л.</i>) как на корове седло (IRF: 41) (<i>что-л.</i>) как на корове сиделко / хомут (IRF: 41) (<i>что-л. на ком-л.</i>) как седло на крокодиле (IRF: 42)	geschmückt / herausgeputzt sein wie ein Pflingstochse (DTW: 1567) wie eine Vogelscheuche aussehen (DTW: 2280)	být nastrojený / ozdobený jak svatodušní vůl vypadat jak strašák

<p>(кто-л.) наивный как / словно голубь (IRF: 55) карась – идеалист (RČF: 302)</p> <p>(кто-л.) желторотый птенец (IRF: 52)</p> <p>(кто-л.) настоящий теленок (IRF: 51)</p>	<p>jemand hätte eher geglaubt, dass die Ochsen kalben (DTW: 1503)</p>	<p>někdo by spíš věřil, že se vůl otelí</p>
<p>(кто-л.) темная лошадка (IRF: 55)</p> <p>(кто-л.) гусь лапчатый! (IRF: 55)</p>	<p>der Fuchs weiß mehr als ein Loch (NRF: 257) Füchse prellen (NRF: 256) sie ist mit allen Hunden gehetzt (NČS: 603) mit Katzenpfoten streicheln (NRF: 408) es so dick hinter den Ohren haben wie die Sau die Läuse (NRF: 647)</p>	<p>liška zná víc než brloh okamat lišky je všemi psy popuzován hladit kočičími tlapkami mít tak hustě za ušima jak svině vší</p>
<p>(как) гад ползучий (кто) (RČF: 126) змея подколодная (RČF: 270)</p>	<p>so eine giftige Kröte! (DTW: 1181)</p>	<p>taková jedovatá ropucha!</p>
<p>дразнить / раздражить гусей (RČF: 172)</p>	<p>in ein Wespennest greifen / stechen (NRF: 848) einen Stich ins Wespennest führen (DTW: 2352)</p>	<p>sáhnout / píchnout to vosího hnízda</p>
<p>каков / ничего себе / тот еще гусь (оказался)! (RČF: 172)</p>	<p>ein klarer Hecht! (NRF: 356) ein loser (DTW: 2278) / feiner Vogel! (NRF: 815)</p>	<p>jasná štika! volný / dobrý pták!</p>
<p>жареный петух клюнул (кого) (RČF: 522)</p>	<p>das falsche Schwein geschlachtet haben (DTW: 1898) eine Sau machen (DTW: 1757)</p>	<p>porazit špatné prase udělat svini</p>
<p>давать / дать дрозда (кому) (RČF: 210) получить / получать дрозда (от кого) (RČF: 210) показать (кому-л.), где раки замиют (NRF: 96)</p>	<p>(j-m) die Motten aus dem Pelz klopfen (NRF: 579) (j-m) den Wurm segnen (DTW: 2404)</p>	<p>(někomu) klepat moly z kožichu (někomu) žehnat červa</p>
<p>(кто-л.) вертится точно / словно на ежа сел (IRF: 43)</p> <p>(кто-л.) ногайская кобыла (IRF: 43)</p> <p>(кто-л.) скачет как коза / козлом (IRF: 43)</p> <p>быть перелетной птицей (IRF: 53)</p>	<p>eine wilde Hummel (NRF: 383)</p>	<p>divoký čmelák</p>

(и) ежу понятно / ясно (что) (RČF: 229)	da kommt der Fuchs zum Lock(e) heraus (DTW: 624)	tady přijde lišák na vábničku
ни пава, ни ворона (NRF: 217)	die Eule unter Krähen (NRF: 217)	sova mezi vránami
быть в ежовых рукавицах (кого, чьих, у кого) (RČF: 659)	angebunden sein wie ein Kettenhund (ČNFI: 339)	být uvázaný jak hlídací pes
сулить журавля в небе (NRF: 130)	als Tiger springen und als Bettvorleger landen (DTW: 2137)	skákat jako tigr a přistát jak předložka před postel
(кто-л.) растерянный, как заяц (IRF: 52) сбиться с пути / блуждать как овца (отбившаяся от стада) (IRF: 52)	ein verlorenes / verirrtes Schaf (DTW: 1768)	ztracená / zbloudilá ovce
быть трусливым (NRF: 348) / труслив как заяц (кто) (RČF: 263) (кто-л.) пугливый / боязливый, как муха / птица (IRF: 46) (кто-л.) (от всего шарахается / всего пугается) как пугливая лошадь (IRF: 45) как кур воровал (RČF: 355)	einen Hasenfuß in der Tasche haben (NRF: 348) ein Hasenfuß sein (DTW: 880)	mít v kapsi zaječí nohu být zaječí noha
змея / змеишко кому-л. в руки / в хайло (IRF: 48)	ich hab's schon einer anderen Sau versprochen (DTW: 1757)	už jsem to slíbil jiné svini
сидеть как рак на мели (NRF: 768)	sich ein Kuckucksei ins Nest legen (DTW: 1186)	položit si do hnízda kukaččí vejce
напиться (NRF: 452) / напиваться / допиваться / допить до зеленого змия (RČF: 270) медведя подороть (IRF: 41) / водить (IRF: 34) урезать (BAB: 96) / убить муху (IRF: 41) / мушку (BAB: 96) муху раздавить / задавить / зашибить (IRF: 41) (кто-л.) нажрется, что и свиньям не гош (IRF: 34) (кто-л.) (нажрался), как свинья чужого добра напился (IRF: 34)	sich einen Affen kaufen (NRF: 36) / holen / antrinken (DTW: 31)	koupit si / přinést si / vypít opici

выкормить змейку на свою шейку (NRF: 550)	erziehst du dir ´nen Raben, wird er dir die Augen ausgraben (NRF: 603)	vychováš-li si krkavce, vyhrabe ti oči
(не) пришей кобыле хвост (RČF: 315)	sich (<i>dabei / bei etw.</i>) anstellen wie der Ochs beim Seiltanzen (DTW: 1502)	postavit se (<i>k tomu / k něčemu</i>) jak osel k provazolezectví
багроветь / побагроветь (от злости / ярости / гнева) как индюк (RČF: 287) (кто-л.) рак раком (словно из бани вышел) (IRF: 35) (кто-л.) стал красным (IRF: 46) / покраснеть как (вареный) рак (RČF: 629)	rot wie ein Zinshahn (NRF: 883)	červený jak cínový kohout
(и) на козе не подъедешь (<i>к кому</i>) (RČF: 317)	ein Ochsen / Frosch sein (DTW: 119)	být vůl / žába
(кто-л.) горделивая / важная как пава / гусыня (IRF: 36)	eitel sein wie ein Hahn, der glaubt, die Sonne sei aufgegangen, um ihn krähen zu hören (DTW: 826) sich fühlen wie der Hahn im Hühnerhof (DTW: 826) sich aufs hohe Pferd setzen (DTW: 1563) auf dem hohen Pferd sitzen / reiten (DTW: 1563) Schwalben schießen (DTW: 1891)	být domýšlivý jak kohout, který si myslí, že slunce vyšlo kvůli tomu, aby ho slyšelo kokrhát cítit se jak kohout ve slepičárni posadit se na vysokého koně sedět / jezdit na vysokém koni střílet vlaštovky
(кто-л.) как коза на кровлю мостится (IRF: 43) (кто-л.) как корова на льду (IRF: 43) (кто-л.) слоном шатается (IRF: 43)	ein ungeleckter (NRF: 94) / rechter / richtiger / ungelenker Bär (DTW: 191)	nemotorný / pravý / opravdový / neobratný medvěd
(кто-л.) козьи / козельи мощи (IRF: 34) усталому коню хомут не хомут (IRF: 45) укатали сивку крутые горки (IRF: 34) как слон болтаться (туда – сюды) (IRF: 33)	müde wie ein Hund sein (ČNFI: 339) hundemüde sein (ČNFI: 339)	být unavený jak pes
(кто-л.) захотел от кошки лепешки, от собаки блинов (IRF: 39) (кто-л.) у мертвых пчел меду захотел (IRF: 39)	den Bock melken (DTW: 295) eine Henne (DTW: 917) / die Hühner (DTW: 992) / einen Ochsen melken (wollen) (DTW: 1502)	dojit kozla (chtít) dojit slepici / kuřata / vola

отставной козы барабанщик (RČF: 317) (нужен) как рыбе / рыбке зонтик (RČF: 661)	es bekommt ihm wie dem Hund das Gras (NRF: 107)	to mu svědčí jak psovi tráva
сделать (кого-л.) козлом отпущения (NRF: 755)	(j-n) als Sündenbock abschlachten (NRF: 755) einen Sündenbock in die Wüste jagen / schicken (NRF: 755)	zabít (někoho) jako obětního beránka zahnat / poslat obětního beránka do pouště
отдать ягненка под защиту волка (NRF: 460) пустить козла в огород (NRF: 136)	den Hund nach Bratwürsten schicken (NRF: 384)	poslat psa do klobásek
садиться / сесть / усесться на (своего) любимого конька (RČF: 327) седлать / оседлать (своего) любимого конька (RČF: 327)	(j-s. / seinem) Affen Zucker geben (DTW: 31)	dávat cukr (něčí / své) opici
был конь, да изъездился / заездился (IRF: 33) (кто-л.) (уже) и мышей не ловит (IRF:33)	(etw.) stammt aus der Mottenkiste (DTW: 1408) (etw.) gehört in die Mottenkiste (DTW: 1408)	(něco) pochází z bedny molů (něco) patří do bedny molů
(от кого-л.) пахнет / несет конем (IRF: 38)	stinken wie ein Bock / Wiedehopf (NRF: 741)	smrdět jak kozel / dudek
делать / сделать ход конем (RČF: 818)	einen dicken Fisch an Land ziehen (DTW: 577)	vytáhnout na souš tlustou rybu
пристало как корове седло (NRF: 389)	das passt ihm wie der Sau das Halsband (NRF: 647) / wie ein Fisch aufs Trockene (NRF: 576)	to se k němu hodí jak ke svini náhrdelník / ryba na souš
кота гонят (TLR: 360)	den Esel meinen, aber den Sack schlagen (DTW: 491) auf den Sack schlägt man, den Esel meint man (NRF: 641)	myslet osla, ale mlátit pytel mlátí-li se do pytle, myslí se osel
стельная корова (IRF: 33)	eine Frau ist vom Storch (ins Bein) gebissen (DTW: 2053)	ženu štípl (do nohy) čáp
спать как коней продавши (IRF: 35) медведь лапу сосет (IRF: 35) (кто-л.) спит как удав, переваривающий кролика (IRF: 41)	schlafen wie ein Dachs (NRF: 166) / ein Bär (NRF: 94) / eine Ratte (NRF: 610) / ein Murmeltier (NRF: 662)	spát jak jezevec / jak medvěd / jako krysa / jak svišť

это идет как (к) корове седло (NRF: 226)	(<i>etw. / es</i>) passt (<i>zu etw.</i>) wie der Igel zum Handtuch / Taschentuch (NRF: 389) / zur Türklinke / zum Arschwisch (DTW: 1009) (<i>zu etw.</i>) passen wie der Esel zum Lautenschlagen (DTW: 491)	(<i>něco / to</i>) se (<i>k něčemu</i>) hodí jak ježek k ručníku / ke kapesníku / ke klice / k utírání zadku hodit se (<i>k něčemu</i>) jak osel ke hře na loutnu
(кто-л.) божья коровка (IRF: 53)	still sein / sitzen wie ein Mäuschen (DTW: 1363) mäuschenstill sein (DTW: 1363)	být tichý / sedět tiše jak myška být tichý jak myška
(кто-л.) ходит тряпишным коршуном (IRF: 38) (кто-л.) ходит, как свинья (IRF: 38) жить как свинья (IRF: 38) (кто-л.) вывалялся / вывозился (в грязи) как свинья (IRF: 38)	dreckig (sein) wie ein Schwein (MHJ: 29) ein Schwein sein (DTW: 1899)	(být) špinavý jak prase být čuně
топтаться на одном месте как тетерев (на току) (IRF: 48)	irgendwo wie die Katze um den heißen Brei herumstreichen (ČNFI: 179)	někde přešlapovat jak kočka okolo horké kaše
все пошло коту под хвост (RČF: 338)	für die Katz sein (ČNFI: 178) das ist für die Ratte (NRF: 610)	být na kočku to je pro / na krysu
по-кошачьи (ČRFS: 233)	wie eine Katze schleichen (ČNFI: 179)	plížit se jak kočka
тихо как кошка (ČRFS: 233)	still sein wie ein Mäuschen (DTW: 1363)	být tichý jak myška
(кто-л.) игривый кот (IRF: 53)	ein fideles Huhn (NRF: 383)	veselé kuře
важная / крупная птица (RČF: 606) птица высокого полета (RF: 191)	ein großer / dicker Fisch (DTW: 577) ein großes Tier (NRF: 768) der große Hund (NRF: 386)	velká / tlustá ryba velké zvíře velký pes
жирный кот (TLR: 360) у него денег куры не клюют (NRF: 522)	dicke Mäuse haben (NRF: 513) Pferdchen im Stall haben (NRF: 584)	mít tlusté myši mít koníčky ve stáji
кот Леопольд (RČF: 337) безобидный как муха (RČF: 418)	(<i>jemand</i>) kann keiner Fliege (et)was zuleide tun / ein Leid zufügen / ein Bein ausreißen (DTW: 589) (<i>jemand</i>) kann keiner Fliege ein Bein krümmen (DTW: 589)	(<i>někdo</i>) nemůže mouše ublížit / nohu utrhnout (<i>někdo</i>) nezkríví mouše nohu

живуч как кошка (RČF: 339) петух поет, а дня нет (IRF: 39)	zäh wie eine Katze sein (ČNFI: 178) eine Katzennatur haben (ČNS ^{AO} : 365)	být nezlomný jak kočka mít kočičí náuru
гол как сокол (NRF: 541)	nackt und bloß wie ein gerupfter / geruppter Hahn (NRF: 541)	nahý a holý jak oškubaný kohout
влюблена как кошка (TLR: 362)	einen Affen an j-m gefressen haben (NRF: 36)	užrat na někom opici
как кошки насрали во рту (TLR: 362)	Schaf im Mund haben (DTW: 1768)	mít v ústech ovci
кто-л. слепой, как курица (IRF: 44) слепая курица (RČF: 355)	blind (sein) wie ein Huhn (MHJ: 29)	(být) slepý jak kuře
кто-л. как перелетна кукушка / птичка (IRF: 53) быть перелетной птицей (IRF: 53) кто-л. перелетный чирок (IRF: 53)	wie ein Schmetterling von einer Blume zur anderen flattern (DTW: 1842)	přeletovat z jedné květiny na druhou jak motýl
жить как кукушка (IRF: 39)	ein leichtsinniges Huhn (DTW: 991) ein lockerer Vogel (DTW: 2278)	lehkovážné kuře volný pták
всяк кулик на своем болоте велик (NRF: 362)	jeder ist Hahn auf seinem Mist (DTW: 824) der Hahn ist König auf seinem Mist (DTW: 824)	na svém hnojišti je každý kohoutem kohout je král na svém hnojišti
(просто) курам на смех! (NRF: 382) что-л. сделать курам на смех (IRF: 51)	da müsste ja eine Kuh lachen (NRF: 452)	tomu by se musela kráva smát
у кого-л. чашки – ложки под столом, курица в комодe (IRF: 38)	irgendwo sieht es aus wie in einem Schweinestall (DTW: 1900) irgendwo ist ein (regelrechter) Schweinestall (DTW: 1900)	někde to vypadá jak v chlívku někde je (pořádný) chlívek
писать как курица лапой (NRF: 420)	er schreibt hundsmiserabel (ČNS ^{PZ2} : 31) / hundsübel / hundselend (ČNS ^{PZ1} : 667) eine Schrift haben wie eine gesengte Sau (DTW: 1756) kratzen / krakeln / schmieren wie eine Wildkatze (ČNFI: 178)	píše pramizerně / špatně / prabídně mít rukopis jak připálená svině škrábat / čmárat jak divoká kočka
от этого даже лошадь издохнет (NRF: 270)	Pferdearbeit und Spatzenfutter (NRF: 584)	koňská práce a vrabčí zob

промокнуть как курица (IRF: 34) / как мышь (RČF: 422) промокший как мышь (IRF: 34)	pudelnass werden (DTW: 1599)	být mokrý jak pudl
быть потным как мышь (RČF: 422)	schwitzen wie ein Bär (DTW: 191) / eine Sau (NRF: 647) / ein Schwein / Schweinebraten (DTW: 1898)	potit si jak medvěd / svině / prase / vepřová pečeně
кто-л. как лунь седой / белый (IRF: 36)	der (graue) Esel fährt / guckt heraus (NRF: 215)	šedý osel vyjíždí / čouhá
холодный как лягушка (RČF: 380)	Fischblut haben (DTW: 578)	mít rybí krev
ставить / запрягать телегу впереди лошади (RČF: 759)	den Aal beim Schwanz fassen (NRF: 21) wer den Aal hält beim Schwanz, dem bleibt er weder halb noch ganz (NRF: 21) Brot im Hundestall suchen (NRF: 386) die Kuh (DIW: 1188) / das Kalb beim Schwanz(e) nehmen (NRF: 397)	chytit úhoře za ocas kdo úhoře za ocas chytí, tomu nezůstane ani jeho polovina hledat chléb v psinci vzít krávu / tele za ocas
делить (NRF: 747) / продавать шкуру неубитого медведя (RČF: 857) не убив медведя, шкуры не продавай (NRF: 95)	das sind noch ungefangene Fische (für j-n) (DTW: 579) am Abend werden die Hühner gezählt (DTW: 992)	to jsou ještě (pro někoho) neulovené ryby kuřata se počítají večer
медвежий край (RČF: 782) / угол / уголок (IRF: 22) в медвежьем углу (NRF: 257)	dort, wo die Füchse gute Nacht sagen (NRF: 257) wo kein Hahn kräht (DTW: 826) dort, wo sich Fuchs und Hase gute Nacht sagen (NRF: 257) wo die Hunde mit dem Schwanz bellen (DTW: 999) wo die Hirsche ihre Geweihe abwerfen (DTW: 963)	tam, kde říkají lišky dobrou noc kde nekokrhá žádný kohout tam, kde si liška a zajíc říkají dobrou noc kde psi štěkají ocasem kde jeleni shazují své parohy
попасть как медведь в берлог (IRF: 47)	jemand sitzt wie die Läuse im Grind (DTW: 1232) leben wie der Hahn auf der Futterkiste (DTW: 826) er sitzt / lebt wie die Made im Speck (NRF: 499) sich (wohl) fühlen wie die Made im Speck / Käse (DTW: 1322)	někdo sedí jak vši na svrabu žít jak kohout na bedně se zobem sedí / žije červ na špeku cítit se (dobře) jak červ ve špeku / v sýru

ранняя пташка / птичка (RČF: 606)	beim / mit dem ersten Hahnenschrei aufstehen (DTW: 827)	vstávat při / s prvním kohoutím kokrháním
птица невысокого / низкого полета (RČF: 552) не велика птица (кто) (RČF: 606)	ein kleiner Fisch (DTW: 578)	malá ryba
быть с (ZRF: 134) / под мухой (NRF: 450) / (в голове) (IRF: 34) у кого-л. слюна тянется как глиста (IRF: 38) свиньей ходить (IRF: 34)	einen (schweren) (DTW: 30) Affen (NRF: 36) / Käfer haben (NRF: 396) jemand hat den großen Katzenjammer (DTW: 1063) mit einem Affen nach Hause kommen (DTW: 32) eine Kuh für eine Kanne ansehen (DTW: 1188)	mít (těžkou) opici / brouka někdo má velkou kocovinu přijít domů s opicí považovat krávu za konev
мышей не ловит (кто) (RČF: 422) быть как сонная муха (RČF: 418)	eine lahme Ente sein (DTW: 474)	být chromá kachna
мышинный жеребчик (RČF: 232) кто-л. (как) кот мартовский (IRF: 41) у кого-л. скотский / зверский нрав (IRF: 41)	ein geiler Bock (sein) (DTW: 295)	(být) chlípny kozel
свет с овчинку покажется (RČF: 672) кто-л. смотрит как кролик на удава (IRF: 46)	ins Bockhorn kriechen (NRF: 137)	lézt do kozlího rohu
это все равно, что осла грамоте учит (NRF: 216)	das ist den Mäusen gepfiffen (NRF: 514) an j-m läuft alles / Kritik ab wie das Wasser am Entenflügel / an der Gans (DTW: 11)	to je myšim pískáno z někoho všechno / kritika stéká jak voda z kachního křídla / z husy
он годится для этого, как осел для игры на лютне (NRF: 215)	ein / der Kuckuck unter Nachtigallen sein (DTW: 1185)	být kukačkou mezi slavíky
на птичьих правах (RČF: 578) дело телячье (RČF: 185)	er fragt den Geier / Kuckuck danach (NRF: 252) mach mir nicht die Pferde scheu (NRF: 584)	ptá se na to supa / kukačky neplaš mi koně
у кого-л. свиная статья (IRF: 36)	wie ein Affe / Äffchen auf dem Schleifstein sitzen (DTW: 31)	sedět jak opice / opička na brousku

<p>валаамова ослица (RČF: 488)</p>	<p>so eine Kuh ist noch nicht da gewesen! (DTW: 1188) blöde / dumme Kuh (DTW: 1187) / Ziege (DTW: 2439) ein dummes / blödes / albernes Huhn (DTW: 991) eine alberne / blöde (DTW: 655) / dumme Gans (NRF: 267)</p>	<p>takové krávy tu ještě nebylo! hloupá kráva / koza hloupá slepice hloupá husa</p>
<p>нарядиться как кукушка (IRF: 42) (кто-л.) яркий / пестрый как попугай (IRF: 42) (кто-л.) (одет) как конь на ярмарке (IRF: 42) (кто-л.) ходит павлином (IRF: 42) как пава (NRF: 452)</p>	<p>geschmückt / herausgeputzt sein wie ein Pfingstochse (DTW: 1567) eine bunte Kuh (NRF: 452)</p>	<p>být nastrojený / ozdobený jak svatodušní vůl pestrá kráva</p>
<p>лететь быстрее птицы (IRF: 43)</p>	<p>einen Affenzahn draufhaben (DTW: 32) mit einem Affenzahn / Affentempo fahren (DTW: 32) wie eine gesengte Sau rennen / fahren / losrasen (DTW: 1756)</p>	<p>mít na tom opičí zub jet s opičím zubem / opičím tempem utíkat / jet / hnát se jak připálená svině</p>
<p>когда / скорее рак (на горе) свистнет (и рыба запоет) (RČF: 629)</p>	<p>(am Nimmerstag) (DTW: 296) wenn die Böcke lammen (NRF: 137) wenn die Katze ein Ei legt (DTW: 1061) wenn die Hunde mit dem Schwanz bellen (DTW: 999) wenn der Hahn Eier legt (DTW: 826)</p>	<p>(na svatého Dyndy) až se budou kozlové bahnit až kočka vejce snese až pes ocasem zašteká až kohout vejce snese</p>
<p>знать, где раки зимуют (NRF: 96)</p>	<p>Eul' und Känzlein zu setzen wissen (NRF: 217) wissen, wo die Gäule daheim sind (NRF: 270) wissen / sehen, wie der Hase läuft (NRF: 347) so (also) läuft der Hase! (DTW: 880)</p>	<p>znát, jak usadit sovy a sýčky znát, kde jsou koně doma znát, vidět, jak zajíc utíká tak (tedy) běží zajíc!</p>
<p>слона-то я и не приметил! (IRF: 53)</p>	<p>da soll doch der Affe kegeln! (DTW: 31) ich glaube / denke, mich küsst ein Elch (DTW: 463) ich werde zum Elch (DTW: 463)</p>	<p>tu by měla panáčkovat opice! myslím, že mě políbil los budu los</p>

скотинино пойло (IRF: 39)	etw. schmeckt wie Hund (DTW: 997) Schafskacke mit Krabben (DTW: 1770)	něco chutná jako pes ovčí lejno s kraby
подкладывать (RČF: 674) / подложить свинью кому-л. (NRF: 144)	j-m. ein Kuckucksei ins Nest legen	položít někomu do hnízda kukaččí vejce
(ну и мороз), птицы на лету замерзают (IRF: 21) морозы злые, как комарики (IRF: 21)	es herrscht eine Lausekälte (DTW: 1232)	panuje vši zima
галок (BAB: 102) / ворон считать (NRF: 513) слонов (BAB: 102) / слоны продавать / слонять / водить / гонять (RČF: 707) ловить мух (ртом) (RČF: 918) забить / забивать козла (RČF: 318)	auf der Bärenhaut liegen (NRF: 95) sich auf die Bärenhaut legen (NRF: 95) Mücken fangen (DTW: 1409)	ležet na medvědí kůži lehnout si na medvědí kůži chytat komáry
подстреленного сокола и ворона носом долбит (NRF: 492)	den toten Löwen kann jeder Hase an Barte zupfen (NRF: 492) den toten Löwen einen Fußtritt versetzen (NRF: 492)	mrtvého lva může tahat za vousy každý zajíc kopnout mrtvého lva
сорока на хвосте принесла (NRF: 815)	die Spatzen pfeifen´s von allen Dächern (NRF: 711) das wissen die Spatzen auf den Dächern (NRF: 711) er hat ein Vögelchen davon singen hören (NRF: 815) etw. hat der Fuchs mit dem Schwanz gemessen (DTW: 624) jemand hat den Vögel pfeifen hören (DTW: 2279) das hat mir mein Vögelchen gesungen / gepfiffen (DTW: 2279) davon habe ich ein Vögelchen singen / pfeifen hören (DTW: 2279) das / etw. pfeifen / zwitschern (schon) die Spatzen von allen / den Dächern (DTW: 1976)	vrabci to pískají ze všech střech to ví vrabci na střechách slyšel o tom zpívat ptáčka něco měřila liška ocasem někdo slyšel ptáka pískat to mi zpíval / pískal můj ptáček o tom jsem slyšel zpívat / pískat ptáčka o tom / něčem (už) pískají / to / něco (už) švitoří vrabci ze (všech) střech

от нечего делать и таракан на полати лезет (IRF: 41)	ein fauler Hund (DTW: 995) / eine faule Sau (DTW: 1756) den Hund hinken lassen (NRF: 384)	líný pes / líná svině nechat kulhat psa
тетереву вся зима – одна ночь (IRF: 41) сонная тетеря (RČF: 762)	sich Maden in die Augen schlafen	uspat si červy v očích
желторотый цыпленок (RČF: 830)	er hat noch die Jungvogel-daunen dran (NRF: 396)	má na sobě ještě prachové peří jak mladý pták
трещать как сорока (NRF: 206)	der ist mit Staren gefüttert (NRF: 728) j-m geht das Maul wie ein Entenarsch (DTW: 475) jemand hat Maul wie ein Entenarsch (DTW: 475)	ten je krmen špačky někomu jede huba jak kachně prdel někdo má hubu jak kachní prdel
красть / тащить как сорока (NRF: 206)	nach den Mäusen werfen (NRF: 514)	házet po myších
быть в телячьем восторге (NRF: 671) телячий восторг (RČF: 99) впадать / впасть в телячий восторг (RČF: 99)	sich freuen wie ein Stint (NRF: 741)	radovat se jak koruška smrdutá
кого-л. точит (какой-то) червь (IRF: 45) червь / червячок (чего) сосет / гложет (кого) (RČF: 835)	Raupen im Kopf haben (NRF: 612)	mít v hlavě housenky
кормить воронье (IRF: 38)	jemand hört keinen Hahn mehr krähen (DTW: 826)	někdo už neslyší kohouta kokrhát
кто-л. движется черепашным шагом / ходом (IRF: 44) идти / тащиться черепашным шагом (RČF: 850) кто-л. прыток / боек как черепаха (IRF: 44)	im Scheckentempo / im Sneckengang gehen / fahren / vorangehen / kriechen / vorwärts gehen / sich bewegen (DTW: 1850) den Schneckengang gehen / einlegen (DTW: 1850)	jít / jet / jít vpřed / lézt / jít kupředu / pohybovat se šnečím tempem / hlemýždí chůzí jít hlemýždí chůzí / nasadit hlemýždí tempo
кошке игрушки, а мышке слезки (RDW: 300)	was dem einen seine Eule ist, ist dem anderen seine Nachtigall (NRF: 540)	co je pro někoho savou, to je pro druhého slavíkem
с него все как с гуся вода (NRF: 26)	ablaufen wie das Wasser am Entenflügel (NRF: 829)	stéct jak voda na kachním křídle
о волке речь, а он навстречь (NRF: 860)	wenn man den Esel nennt, kommt er gerennt (NRF: 215)	zmíní-li se osel, přiběhne

где волчьи зубы, а где лиций хвост (NRF: 492)	wo die Löwenhaut nicht reicht, muss man den Fuchsbalg annähen (NRF: 492) was der Löwe nicht kann, das kann der Fuchs (NRF: 492)	kde lví kůže nestačí, musí se našít liščí kožich co lev nemůže, to může liška
как волка ни корми, он все в лес глядит (NRF: 94)	Bär bleibt Bär, fährt man ihn auch übers Meer (NRF: 94) die Katze lässt das Mäusen (DTW: 1061) und saß´ er auch auf goldenem Stuhl, der Frosch hüpft wieder in den Pfuhl (NRF: 587)	medvěd zůstane medvědem, i kdyby ho přes moře převezl kočka myš nepustí a i kdyby seděl na zlaté židli, skočí žába opět do tůně
пуганая ворона куста боится (NRF: 347)	ein beschossener Hase flieht vor jedem Gebüsch (NRF: 347) begossene Hunde fürchten das Wasser (NRF: 385) gebrühte Katze scheut auch kaltes Wasser (NRF: 407) gesottene Katze scheut den kochenden Kessel (NRF: 407)	ostřelovaný zajíc prchá před každým křovím zmoklí psi se bojí vody opařená kočka se i studené vody bojí uvařená kočka se bojí vařícího kotle
ворона за море летала, а ума не достала (NRF: 267)	flög´ eine Gans über´s Meer, kam´ eine Gans wieder her es flog ein Gänschen übern Rhein und kam als Gickgack wieder heim (NRF: 267)	letěla-li by husa přes moře, vrátila by se opět husa letěla husička přes Rýn a domů se opět vrátila jako štěbetnice
волк лияет, но нрава своего не меняет (NRF: 94)	der Bär schnappt stets nach Honig (NRF: 94)	medvěd chňapne vždycky po medu
из пушек по воробьям не стреляют (NRF: 413)	man schlägt nicht Mücken mit Keulen tot (NRF: 413)	kyjem se mouchy nezabíjí
лучше синицу в руки чем журавля в небе (NRF: 463) не сули журавля в небе, а дай синицу в руки (NRF: 195)	besser ein Sperling (NRF: 713) / Spatz in der Hand als die Taube auf dem Dache (NRF: 711) besser ein Vogel im Bauer, denn tausend in der Luft (NRF: 814)	lepší vrabec v ruce než holub na střeše lepší jeden pták v kleci než tisíc ve vzduchu
была бы корова, а подойник всегда найдется (NRF: 173) была бы лошадь, а хомут найдется (NRF: 686)	kommt man über den Hund, kommt man auch über den Schwanz (NRF: 386)	projde-li se přes psa, přejde se i přes ocas

как / словно / быдто корова языком слизнула (кого / что-л.) (BAB: 92)	etwas hat (wohl) die Katze gefressen (DTW: 1060)	něco (asi) kočka sežrala
овчинка выделки не стоит (RČF: 476)	das Ei kostet mehr als die Henne (DTW: 440)	vejce stojí víc jak slepice
всяк кулик свое болото хвалит (NRF: 217)	jeden dünkt seine Eule ein Falke (NRF: 217) der Kuckuck ruft seinen eigenen Namen (NRF: 451) einem jeden Vogel gefällt sein Nest (DTW: 814)	každému se zdá jeho sova jako sokol kukačka volá své vlastní jméno každému ptákovi se líbí jeho hnízdo
знает / чует кошка, чье мясо съела (RČF: 339)	sich davonstehlen wie die Katze vom Taubenschlag (NRF: 763)	odplížit se jak kočka od holubníku
не прикидывайся овцой – волк съест (NRF: 460) сделайся только овцой, а волки будут (NRF: 650)	wer sich zum Lamm macht, den fressen die Wölfe (NRF: 460) wer sich zum Esel macht, muss Säcke tragen (NRF: 216)	kdo ze sebe dělá beránka, toho sežerou vlci kdo ze sebe dělá osla, musí pytle nosit
с паршивой овцы хоть шерсти клоч (NRF: 191)	stirbt der Fuchs, so gilt der Balg (NRF: 257)	pojde-li vlk, platí kůže
видно птицу по полету (RČF: 607) видна птица по полету (RČF: 607) видать / видеть / узнавать птицу по полету (RČF: 607)	man kennt die Vögel an de Federn (NRF: 814)	ptáci se poznají podle peří
птичьего молока ему подавай! (NRF: 743)	der will einen Storch (extra) gebraten haben! (NRF: 743)	ten chce mít čápa (extra) upečeného!
на безрыбье и рак рыба (NRF: 247)	in der Not frisst der Teufel Fliegen (NRF: 247)	v nouzi žere d'ábel mouchy
без труда не вытащишь и рыбки из пруда (NRF: 528) без труда не вынешь и рыбку из пруда (NRF: 246)	Tauben fliegen einem nicht gebraten ins Maul (NRF: 763)	pečení holubi nikomu do huby nelétají
всяк сверчок знай свой шесток (NRF: 881)	die Ziege muss grasen, wo sie angebunden ist (NRF: 881)	koza se musí pást tam, kde je uvázaná
надуться как мышь на крупку (NRF: 514)	als hätten ihm die Hühner das Brot genommen / gefressen (NRF: 382) aussehen wie ein Topf voll Mäuse (NRF: 514)	jako by mu slepice vzaly / sezobaly chleba vypadat jak hrnec plný myší
дай бог нашему теляти поймати! (NRF: 564)	der Ochs will den Hasen erlaufen! (NRF: 564)	vůl chce předhonit zajíce

яйца курицу не учат (NRF: 195)	das Kalb will klüger sein als die Kuh (NRF: 397) das Kücken will klüger sein als die Henne (NRF: 451)	tele chce být chytřejší než kráva kuře chce být chytřejší než slepice
на то и щука в море, чтоб карась не дремал (NRF: 356)	die Hechte im Teich lassen die Fische nicht faul werden (NRF: 356) die Raben müssen einen Geier haben (NRF: 603)	štíky v rybníce nenechají ryby zlenivět krkavci musí mít supa
быть козлом отпущения (NRF: 402)	der Sündenbock sein (DTW: 2087) / abgeben (NRF: 755) das Karnickel sein (NRF: 402)	být obětním beránkem
искать козла отпущения (NRF: 598)	einen Prügelknaben (<i>für etw.</i>) suchen (NRF: 598)	hledat (<i>na něco</i>) obětního beránka
сделать (<i>кого-л.</i>) козлом отпущения (NRF: 755)	(<i>j-n</i>) zum Sündenbock (<i>für etw.</i>) machen (DTW: 2087)	udělat (<i>někoho na něco</i>) obětním beránkem
<i>кто-л.</i> настоящая обезьяна (IRF: 35)	eine alte Eule (DTW: 494)	stará sova
(<i>кто-л.</i>) и толста, и пестра (с виду), а рыло свиное (IRF: 35)	eine graue Maus (DTW: 1362)	šedá myš
(<i>у кого-л.</i>) ерши по телу встали (IRF: 45)	etw. jagt j-m eine Gänsehaut über den Rücken (DTW: 656)	něco někomu honí husí kůži přes záda
обращаться с кем-л. по-свински (NRF: 647)	mit j-m umgehen wie die Sau mit dem Bettelsack (NRF: 647) j-n anfahren wie die Sau den Bettelsack (NRF: 647)	zacházet s někým jak svině s žebradlem do někoho se navázat jak svině do žebradla
слон родился, слон и есть (IRF: 53) не видала Москва таракана! (IRF: 53)	da brat' mir einer 'nen Storch (aber die Beine recht knusprig)! (NRF: 743)	pečou mi tu čápa (ale nohy správně dokřupava)!
раздавать слонов (кому) (RČF: 707)	j-n / etw. zur Sau machen (DTW: 1757)	udělat z někoho / něčeho svini
слона-то я и не заметил (BAB: 118)	jemand findet den Esel nicht, auf dem er sitzt (DTW: 491)	někdo nenajde osla, na kterém sedí

5 Neekvivalentní frazeologismy

5.1 Ruské neekvivalentní frazeologismy

Ruský frazeologismus	Český opis
ночная бабочка (RČF: 20)	noční motýl
(быть) как стадо баранов / овец (RČF: 731)	o lidech, kteří nemají vlastní názor a slepě se drží jiných
подносить / поднести барашка в бумажке (RČF: 23)	dávat úplatky
барашек в бумажке (RČF: 23)	úplatek
подковать блоху (RČF: 34)	být velmi zručný, vynalézavý
давить блох (RČF: 34)	mocet se nudou ukousat
выпить на быка / как бык (IRF: 41) выпить / выпивать бычком (IRF: 41)	vypít na ex
сказка про белого бычка (BAB: 5)	jak o červené punčošce, pořád dokola
у кого-л. бычья / воловья шея (IRF: 36)	někdo má krátký, tlustý krk
у кого-л. шея, как у быка хвост (IRF: 36)	někdo má štíhlý krk
волчий зуб (IRF: 32)	křivý zub, rostoucí mimo ostatní zuby
кружиться / вертеться как волчок / волчком (RČF: 94) быть как волчок (RČF: 94) вертеться / виться вьюном (около кого) (RČF: 125)	být jak šídlo, otáčet se jak čamrda
смотреть / глядеть волком (RČF: 93)	tvářit se jak vrah
волчий аппетит (RČF: 16)	vlčí apetyt
каркать как ворона (RČF: 97)	malovat čerta na zeď
гусиной квас (IRF: 39)	voda
куда ворон костей не заносил / занашивал / заносит (BAB: 101) куда Макар телят не гонял / гоняет (BAB: 101)	neznámo kam, daleko
кормить вшей (да клопов) (RČF: 100)	být donucen přebývat v nehygienických podmínkách
гусиные лапки (IRF: 35) заячья лапка (IRF: 35)	vrásky okolo očí
колючий как еж (кто) (RČF: 229)	pichlavý, hned vyskakuje až do stropu
ежовые рукавицы (RČF: 659)	drastická opatření
журавлиные ноги (у кого) (RČF: 458)	dlouhé nohy jak čáp
держат кого-л. в ежовых рукавицах (NRF: 257) брать / взять в ежовые рукавицы (RČF: 659)	držet někoho na uzdě, přitáhnout někomu opratě
кто-л. сущая жаба / каракатица (IRF: 37)	někdo má malou, ošklivou postavu
ездить / ехать / проехать зайцем (RČF: 262)	jezdit načerno

по Волге зайчики бегают (IRF: 39)	pěna na pivu
заячья губа (IRF: 32)	vrozená deformace horního rtu
зеленый змий (RČF: 270)	alkohol, opilství
у кого-л. коса как змея (IRF: 36)	někdo má dlouhý cop
змий – искушитель (RČF: 270)	pokušitel
придавить комарика / клопа (RČF: 323) давить медведя (RČF: 390)	dát si šlofika
у кого-л. козлиная бородка (IRF: 36)	někdo má dlouhé, husté vousy
драть / выдрать / лупить / излупить / отлупить / бить / избить / пороть / выпороть (кого) как сидорову козу (RČF: 317)	ztráskat někoho hlava nehlava
у кого-л. бровенки как козочки (IRF: 35)	někdo má pěkní obočí
козья тропа (IRF: 22)	obtížně průchozí, horská pěšinka
любовь зла, полюбишь и козла (NRF: 521)	láska zaslepuje
комаров ловить (IRF: 35) дремать как курица (IRF: 35) (носом) окуней ловить (IRF: 35)	dřímat
как петровский комар кусит (IRF: 32)	něco je malá bolest
комар носу / носа не подточит (RČF: 323)	čistá bezchybná práce; nemít ani potuchy
у кого-л. конькова грива (IRF: 36)	někdo má dlouhé, husté vlasy
кто-л. вытянулся / вырос как конь (IRF: 39)	někdo se rychle vytáhl, rychle vyrostl
коня заморить (IRF: 40) заморить червячка (ZRF: 41) / червяка (IRF: 40)	posilnit se, trochu pojíst, zakousnout si
у кого-л. конская грива (после сенокоса) (IRF: 38)	někdo má špinavé, nečesané vlasy
на белом коне (въехать куда) (RČF: 328) (еще и) конь не валялся (где / у кого) (RČF: 328)	být vítězem, vjet na bílém koni
быть на коне (RČF: 328)	být silný v kramflecích
молоко от бешевой коровки (IRF: 39)	víno
корова ляжет, хвоста не протянуть (IRF: 37) кто-л. слон-слоном (IRF: 37)	dlohán
коровья катушка (IRF: 21)	náledí
не все коту масленица (RČF: 338)	každý den není posvícení
корова борок нагрела (IRF: 21)	počátek jara
(как корова жевала (кого / что) (RČF: 334)	vypadá, jako by v tom spal
(как) священная корова (RČF: 334)	o někom váženém
пьют как кошки молоко (IRF: 34)	chlstat jak duha
есть как кролик (IRF: 40)	jíst předními zuby
подопытный кролик (RČF: 347)	pokusný králík
крысиный хвостик (IRF: 36)	řídké vlasy

впиваться / впитаться / вцепляться / вцепиться (в кого) как клещ (RČF: 313) липнуть как муха (RČF: 419) присосаться как пиявка (к кому) (RČF: 526)	držet se někoho jako klíště, být dotěrný
надоедливый / назойливый / неотвязный как осенняя муха (RČF: 419) назойлив как оса (кто) (RČF: 487)	být dotěrný
канцелярская / чернильная крыса (RČF: 350)	kancelářská krysa
носиться как курица с яйцом (с кем / чем) (RČF: 355)	starat se jak kvočna o kuřata, ten toho nadělá s čím, chovat jako vzácnost
лебединая песня / песнь (чья / кого) (NRF: 122)	poslední – nejvýznamnější dílo
салонный / светский лев (RČF: 363)	lev salónů
лошадиная фамилия (RČF: 805)	slovo, které si člověk nemůže vzpomenout
ржать / заржать как лошадь (RČF: 377)	řehtat se jak kůň
лошадиная доза (RČF: 200)	koňská dávka
у кого-л. брови, что медведь лежат (IRF: 35)	mít husté obočí
медведь на ухо наступил кому-л. (BAB: 29) медведь ухо отдал (кому) (RČF: 390)	o někom bez hudebního sluchu
медвежья болезнь (RČF: 41)	průjem
слышно как муха пролетит (RČF: 419)	slyšet špendlík spadnout
до белых мух (RČF: 418)	než napadne sníh
и муха укусит, так вспухнет (IRF: 32)	o velké bolesti
мухидохнут / мрут (от скуки) (где) (RČF: 419)	zdechl pes (kde)
ловить мышей (RČF: 422)	ten se vyzná
даже мышь не проскочит (RČF: 422)	ani myš neproklouzne
мышины тропки (IRF: 21)	Mléčná dráha
Буриданов осел (RF: 28)	nerozhodný člověk
пускать / пустить / давать / дать петуха (RČF: 522)	kiksout při zpěvu, řeči
кит-рыба под землею дрожит / на другой бок переваливается (IRF: 21)	zemětřesení
первые / вторые / третьи петухи пели / пропели / поют (RČF: 522)	je půlnoc / před svítáním / svítá
петухи поют (IRF: 21)	svítá
белые мухи (RČF: 419)	sníh

гулять до петухов (RČF: 522)	být venku až do svítání
край непуганых птиц (RČF: 340)	panenská příroda
птица Феникс (RČF: 606)	symbol věčnosti
гоняться / погнаться за синей птицей (RČF: 607)	hledat štěstí
с (высоты) птичьего полета (RČF: 552)	z ptačí perspektivy
пойти раков ловить (IRF: 38) кормить рыб (RČF: 661)	utopit se
пятиться как рак (RČF: 629)	lézt jak rak, pozpátku
дышать / задышаться как рыба на берегу (IRF: 34) глотать воздух как рыба (IRF: 34)	zadýchat se
в мутной воде рыбу ловить (NRF: 243)	lovit v kalných vodách
свинья за углом кого-л. вспоминает (IRF: 34)	o někom, kdo škytá
ходить / топтать как слон (RČF: 706)	dupat jak slon
ноги как у слона (у кого) (RČF: 458)	mít velké nohy jak slon
пережить поповскую собаку (IRF: 39)	žít dlouho
собачьи грибы (IRF: 22)	žampiony
соколя соль (IRF: 22)	přírodní sůl
сорочинская крупа (IRF: 39)	rýže
любопытная как сорока (RČF: 723)	zvědavá jak opice
у кого-л. лицо, что сорочье яйцо (IRF: 35)	mít pihovatý obličej
страусова / страусовая политика (RČF: 552)	zbabělá snaha utéci před skutečností
телячьи нежности (RČF: 444)	něžnůstky, mazlení
гадкий утенок (RČF: 799)	ošklivé káčátko
подсадная утка (RČF: 799)	volavka
глухая тетеря / глухой тетерев (RČF: 762)	hluchý jak pařez
резвиться как щенок (RČF: 864)	být jak štěně
бозрыми щенками брать (RČF: 864)	brát úplatky

5.2 Německé neekvivalentní frazeologismy

Německý frazeologismus	Doslovný překlad	Český opis
den Adler fliegen lehren (NRF: 35) Eulen nach Athen tragen (NRF: 217)	učit orla létat nosit sovy do Atén	nosit dříví do lesa
nach / mit dem Adlersuchsystem schreiben (DTW: 29)	psát podle orlího systému vyhledávání / orlím systémem vyhledávání	psát dvěma prsty, datlovat
(ich denke / glaube) mich laust der Affe! (DTW: 31) ich dachte, mich kratzt der Affe (NRF: 36)	(myslím / věřím), že mě podvedla opice! myslel jsem, že mě škrábla opice	to snad není pravda!
seinen Affen tanzen lassen / loslassen (DTW: 32) die Kuh fliegen lassen (DTW: 1188)	nechat tancovat svou opici nechat létat krávu	vyhodit si z kopýtka
sich wie ein wild gewordener Affe benehmen (DTW: 31)	chovat se jak zdivočelá opice	vyvádět jak pomínutý
j-n beißt der Affe (DTW: 30) j-n hat der Affe gebissen (DTW: 30) jemand ist vom Floh (DTW: 590) / von der Kuh gebissen (DTW: 1189) j-n hat ein Floh gebissen (DTW: 590) eine Ratte im Kopf haben (NRF: 610) j-s Vogel ist Amok gelaufen (DTW: 2279)	někoho kouše opice někoho kousla opice někoho kousla blecha / kráva někoho kousla blecha mít v hlavě krysu něčí pták chytil amok	někdo se zbláznil
ich bin doch nicht vom blauen Affen gebissen! (NRF: 36)	přece mě nekousla modrá opice!	přece nejsem blázen!
j-n zum Affen machen (DTW: 32)	dělat z někoho opici	dělat si z někoho blázny
es geht zu / es stinkt wie in einem Affenkäfig / Affenstall (DTW: 32)	je to / smrdí to jak v opičí kleci / v opičárně	jak v blázinci, v opičárně
sich zum Affen machen (DTW: 32)	udělat ze sebe opici	být za blázna, znemožnit se
jemand hat Ameisen (DTW. 44) / Hummeln im Hintern / Gesäß / Steiß / Arsch (DTW: 994)	někdo má v zadku / zadnici / řiti / prdeli mravence / čmeláky	mít roupy
es wimmelt dort / geht zu / sind Zustände wie in einem Ameisenhaufen (DTW: 44)	hemží se / je / jsou tam poměry jak v mraveništi	hemží se to tam jak v mraveništi

brummen wie ein Bär (DTW: 191)	bručet jak medvěd	bručet jak medvěd
j-m den Bären machen (DTW: 192)	dělat někomu medvěda	dělat někomu poskoka
einen Bär anbinden (NRF: 94)	přivázat medvěda	věšet bulíky na nos, nakukat
j-m einen Bär aufbinden (NRF: 94) was vom Pferd erzählen (DTW: 1564)	uvázat k někomu medvěda vyprávět něco o koni	povídat báchorky, klamat
ist der Bock gesattelt? (DTW: 295)	je kozel osedlaný?	tak co, jdem?
jetzt ist der Bock (aber) fett (DTW: 295) das kostet der Katze den Schwanz! (DTW: 1061)	teď už je (ale) kozel tlustý to stojí kočku ocas!	tak a dost!
j-n zum Esel machen (NRF: 216)	dělat z někoho osla	dělat si z někoho blázný
(das) macht Bock (DTW: 295)	(to) dělá kozel	to mě baví (i iron.)
den Bock bei dem Hörnern packen (DTW: 296)	popadnout kozla za rohy	chytit příležitost za pačesy
er hat Ohren wie ein Eichhörnchen (NRF: 196) Flöhe husten / niesen hören (NRF: 247) jemand hat Ohren wie ein Luchs (DTW: 1300) die Mäuse husten hören (DTW: 1363)	má uši jak veverka slyšet blechy kašlat / kýchat někdo má uši jak rys	mít dobrý sluch
j-m einen Elefanten machen (DTW: 463)	dělat někomu slona	dělat někomu třetího
schwimmen wie eine bleierne Ente (auf trockener Landstraße) (DTW: 474)	plavat jak olověná kachna (na suché okresce)	plavat jak sekyrka ke dnu, neumět plavat
der faule Esel trägt sich auf einmal tot (DTW: 490)	líný osel se utahá napoprve k smrti	líný se strhal, protože nechtěl jít dvakrát
wie ein Esel vor dem Berg stehen (DTW: 492)	stát jak osel před kopcem	být v koncích
j-n hat der Esel im Galopp verloren (DTW: 491) jemand hat einen Floh im Ohr (DTW: 590) vom Hahn bet trampelt sein (DTW: 827)	někoho ztratil v trysku osel někdo má v uchu blechu být podupaný kohoutem	někdo je padlý na hlavu
ein Gesicht machen wie ein Eule am Mittag / Nachmittag (DTW: 494)	tvářit se jak sova v poledne / odpoledne	vypadat jak vyoraná myš
einmal muss der Fuchs doch zum Loch hinaus (NRF: 256)	jednou přece musí liška z nory ven	je třeba dopídit se pravdy

frische Fische – gute Fische (NRF: 243)	čerstvé ryby - dobré ryby	co můžeš udělat dnes, neodkládej na zítřek
die Fische füttern (DTW: 579)	krmit ryby	mít mořskou nemoc
j-m einen Floh (NRF: 247) / Flöhe ins Ohr setzen (DTW: 590) j-m eine Laus in den Pelz (NRF: 467) / ins Fell setzen (DTW: 1232) j-m Raupen in den Kopf setzen (DTW: 1643)	někomu nasadit blechu do ucha nasadit někomu veš do kožichu / kožešiny nasadit někomu housenky do hlavy	nasadit někomu brouka do hlavy
sei kein Frosch (NRF: 256)	nebuď žába	nekaž hru
j-n mit dem Fuchsschwanz schlagen (DTW: 625)	bít někoho liščím ocasem	potrestat někoho příliš mírně
die Gänse gehen überall barfuß (NRF: 267)	husy chodí všude bosy	svět je všude tentýž
das hält ja kein Gaul (DTW: 663) / Pferd aus! (DTW: 1563) du kriegst / (ich denke,) ich kriege die Motten (DTW: 1408)	vždyť to nevydrží žádný kůň! chytíš / (myslím, že) chytím moly	to je k nevydržení!
den Hasen laufen lassen (NRF: 347) ein paar Mäuse springen lassen (DTW: 1364)	nechat zajíce utíkat nechat pár myši skákat	prásknout se přes kapsu
eine Hasen (DTW: 880) / eine / die Fliege (DTW: 589) / Mücke machen (DTW: 1409) das Hasenpanier ergreifen (DTW: 880) ausreißen wie Schafleder (DTW: 1770)	dělat zajíce / mouchu / komára uchopit zaječí prapor zdrhnout jak ovčí kůže	vzít do zaječích
ein toller Hecht (DTW: 901)	báječná štika	správný chlapík
kluge Hennen (NRF: 361) / Hühner legen auch einmal in die Nesseln (NRF: 383) auch ein geschertes Huhn legt die Eier neben das Nest (DTW: 991)	i chytré slepice jednou snesou vejce do kopřiv i přistřižená slepice snáší vejce vedle hnízda	i mistr tesař se někdy utne
an einem Hering acht Tage essen (NRF: 362)	jednoho sledě jíst osm dní	protloukat se, sotva se držet
ein verrücktes Huhn (NRF: 383)	ztreštěné kuře	blázen
ein versoffenes Huhn (DTW: 991)	ožralé kuře	ožrala
ein Huhn im Topf(e) haben (DTW: 991)	mít kuře v hrnci	mít vystaráno
den Affen loslassen (NRF: 36)	vypustit opici	být veselý

große Hummeln im Kopfe haben (NRF: 383)	mít v hlavě velké čmeláky	mít velké plány
einen Igel im Leib haben (NRF: 389)	mít v břichu ježka	mít velkou žízeň
ein hübscher / flotter / kesser (DTW: 1032) / netter / niedlicher / reizender Käfer (NRF: 396) eine dufte / flotte / hübsche / kesse Biene (DTW: 253) eine fescche Katze (DTW: 1060) eine süße Maus sein (DTW: 1362)	pěkný / veselý / půvabný / milý / líbezný / rozkošný brouček správná / veselá / pěkná / půvabná včela hezká kočka být sladká myš	pěkná holka, „kočka“
mit fremdem Kalb(e) pflügen (DTW: 1035)	orat cizím teletem	využít někoho
das Kalb / Kälbchen austreiben (NRF: 397)	vyhnat tele / telátko	vyvádět, bláznit
ich Kamel! / du Kamel! (DTW: 1039)	já velbloud! / ty velbloude!	já osel!
ein flotter Hirsch (DTW: 963)	švihácký jelen	frajer, elegán
einen Katzenbuckel machen (DTW: 1063)	dělat kočičí hřbet	podlízat někomu
eine Katze fällt immer auf die Pfoten (DTW: 1060) wie eine Katze auf die Füße / auf alle Viere fallen (ČNFI: 179) Schwein (NRF: 688) / Sau haben (DTW: 1757) Schweinebraten gefressen haben (DTW: 1899)	kočka dopadá vždycky na tlapky dopadnout na nohy / na všechny čtyři jako kočka mít prase / svini sežrat vepřovou pečení	mít štěstí
da beißt sich die Katze (DTW: 1060) / die Schlange in den Schwanz (DTW: 1819)	tu se kouše kočka / had do ocasu	to je začarovaný kruh
am Katzentisch sitzen (DTW: 1064)	sedět u kočičího stolu	stát stranou
es ist nur ein Katzensprung (DTW: 1063)	je to jen jeden kočičí skok	je to co by kamenem dohodil
der Katze die Schelle anbinden (NRF: 406) / umhängen (NRF: 407)	přivázat kočce / pověsit na kočku zvoneček	nebát se nazývat věci svými jmény
mit den Augen funkeln wie eine Katze (ČNFI: 178)	blýskat očima jako kočka	svítit očima jako kočka
da wird uns die Katze den Magen nicht forttragen (DTW: 1060)	tu by nám kočka žaludek neodnesla	to si dáme do nosu
schnurren wie eine Katze (ČNFI: 178)	příst jako kočka	příst jako kočka

die Katze aus dem Sack lassen (DRW ⁶⁵ : 320)	pustit kočku z pytle	přiznat pravdu
auf etw. lauern wie die Katze vor dem Mäuseloch (ČNFI: 179)	číhat na něco jak kočka před myší dírou	číhat na něco jako kočka na myš
immer noch besser als der Katze am Arsch gelect (DTW: 1061) besser eine Laus im Kohl als gar kein Fleisch (NRF: 468)	pořád lepší než lízat kočce prdel raději mšici v zelí než vůbec žádné maso	lepší než drátem do oka, lepší než nic
sich einkuscheln wie ein Kätzchen (ČNFI: 178)	stočit se do klubička jako kočička	stočit se do klubička jako kočka
Krallen wie eine Katze haben (ČNFI: 178)	mít drápy jako kočka	mít drápy jak kocour
das macht der Katze keinen Buckel (1061)	to kočce hřbet neohne	to už vyjde nastejno
eine / die Kröte schlucken (müssen) (DTW: 1181)	(muset) spolknout ropuchu	muset spolknout hořkou pilulku
der Kuckuck soll mich holen, wenn ... (DTW: 1185)	ať mě kukačka veme, jestli ...	ať mě veme čert, jestli ...
des Kuckucks sein (NRF: 451) den Vogel kriegen (NRF: 815)	být kukačky chytit ptáka	pomást se
wenn die Kuh den Schwanz verloren hat (NRF: 452)	když kráva ocas ztratila	máš mě, nedbáš mne; ztratíš mě, poznáš mne
die Kuh des kleinen Mannes (DTW: 1187)	kráva malého pána	koza
blinde Kuh mit j-m spielen	hrát s někým slepou krávu	hrát na slepou bábu
einen Geschmack haben wie eune Kuh (DTW: 1188)	mít vkus jak kráva	nemít žádný vkus
geduldig wie ein Lamm sein / tun (etw.) (DTW: 1211) (eine) Lammsgeduld / Lammesgeduld (mit / bei etw.) haben (DTW: 1211)	být trpělivý / dělat (něco) trpělivě jak beránek mít s něčím / při něčem beránčí trpělivost	mít svatou trpělivost
warten, bis man Läuse kriegt (NRF: 467)	čekat, až se chytanou vši	čekat donekonečna
Läuse in den Bauch kriegen (DTW: 1232)	chytit vši do břicha	mít žáby v žaludku
ich glaube, dass dich das Mäuschen beißt (DTW: 1363)	myslím, že tě kousla myška	ty ses zbláznil
jemand würde (vor Scham / Angst / Verlegenheit ...) am liebsten in ein Mausloch kriechen (DTW: 1364)	někdo by se (hanbou, strachy, z rozpaků) nejradši dostal do myší díry	nejradši by se hanbou propadl
das ist unterm Mops (NRF: 525) unter aller Sau (DTW: 1755)	to je pod mopsa pod celou svini	to je pod psa
gelbe Raben (NRF: 603)	žlutí havrani	peníze

<p>es ist eine Maus im Mehl (DTW: 1363)</p> <p>etw. hat einen Pferdefuß (DTW: 1566)</p> <p>da schaut / guckt der Pferdefuß heraus (DTW: 1565)</p> <p>da zeigt sich der Pferdefuß (DTW: 1565)</p> <p>da ist ein Pferdefuß dran (DTW: 1565)</p> <p>da / hier kommt der Pferdefuß zum Vorschein (DTW: 1565)</p>	<p>v mouce je myš</p> <p>něco má koňskou nohu</p> <p>z toho kouká koňská noha</p> <p>tu se objevuje koňská noha</p> <p>v tom je koňská noha</p> <p>tu / tady se objevuje čertova noha</p>	<p>je v tom háček</p>
<p>die Motten im Kopf haben (DTW: 1407)</p> <p>jemand hat (große) Raupen im Kopf (DTW: 1642)</p>	<p>mít v hlavě moly</p> <p>někdo má v hlavě (velké) housenky</p>	<p>mít bláznivé nápady</p>
<p>j-m die Motten austreiben / vertreiben / ausklopfen (DTW: 1407)</p>	<p>někomu vyhnat / zahnat / vyklepat moly</p>	<p>vyhnat brouky z hlavy</p>
<p>man muss nicht nach jeder Mücke schlagen (DTW: 1408)</p>	<p>nemusí se bít po každém komáru</p>	<p>člověk nemusí dělat všechno</p>
<p>und täglich grüßt das Murmeltier (DTW: 1424)</p>	<p>u svišť' zdraví denně</p>	<p>a historie se opakuje</p>
<p>bei j-m hat sich der Kuckuck zu Tode geschrien (DTW: 1185)</p>	<p>někomu se kukačka ukřičela k smrti</p>	<p>někdo je stále svobodný</p>
<p>gut gebrüllt, Löwe! (DTW: 1299)</p>	<p>pěkně zařváno, lve!</p>	<p>pěkně řečeno!</p>
<p>einen Ochsen auf der Zunge haben (DTW: 1502)</p>	<p>mít na jazyku vola</p>	<p>ztratit řeč</p>
<p>Pfau, schau deine Beine! (NRF: 582)</p>	<p>páve, podívej se na své nohy!</p>	<p>nesud' druhých, ale nejdřív sebe</p>
<p>einen Pferdemagen (DTW:1566) / Straußenmagen haben (NRF: 745)</p>	<p>mít koní / pštroší žaludek</p>	<p>mít dobrý žaludek</p>
<p>das beste Pferd im Stall! (DTW: 1563)</p>	<p>nejlepší kůň ve stáji!</p>	<p>ten nejlepší! jednička!</p>
<p>fluchen wie ein Pferdeknecht (DTW: 1566)</p> <p>schimpfen wie ein (junger) Spatz / Rohrspatz (DTW: 1975)</p>	<p>nadávat jak čeledín od koní</p> <p>nadávat jak (mladý) špaček / strnad</p>	<p>nadávat jak špaček</p>
<p>ich denk / glaub, mich tritt ein Pferd! (DTW: 1563)</p>	<p>myslím / věřím, že po mně šlape kůň!</p>	<p>to snad není možné!</p>
<p>ich werd (noch) zur Sau! (DTW: 1758)</p>	<p>(ještě) ze mě bude svině!</p>	<p>já se z toho pomínu!</p>
<p>j-n zur Schnecke machen (DTW: 1850)</p>	<p>udělat z někoho šneka</p>	<p>seřvat někoho</p>

ich glaub, mein Schwein pfeift! (DTW: 1898)	věřím, že moje prase hvízdá!	to se mi snad jenom zdá!
ich werde zum Schwein! (DTW: 1899)	bude ze mě prase!	jsem z toho pař!
den Raben überliefern (NRF: 603)	přenechat krkavcům	popravit
einen Rattenschwanz hinter sich herziehen (NRF: 610)	táhnout za sebou krysí ocas	něco nemá konce
das / der fehlt mir (gerade) noch in meiner / unserer Raupensammlung! (DTW: 1643) das / der geht noch ab in der Raupensammlung (DTW: 1643)	to / ten mi (zrovna) ještě chybí v mé / naší sbírce housenek! to / ten ještě chybí ve sbírce housenek	to ještě scházelo!
wie eine gesengte Sau küssen (DTW: 1756)	líbat jak připálená svině	vášnivě líbat
schreien wie eine gestochene Sau (NRF: 647)	křičet jak zapíchlá svině	kvičet jak prase
sich wie ein Schwein benehmen (DTW: 1899)	chovat se jak prase	chovat se jak dobytek
dich hat wohl ein Storch gebissen? (DTW: 2053)	tebe snad štípl čáp?	a jinak jsi normální?
man wird dir einen Storch braten! (NRF: 743)	upečou ti čápa!	to je neslýchané!
jetzt / nun brat mir einer einen Storch! (DTW: 2054)	nyní / teď mi upečou čápa!	no to mě podrž!
einen (ausgewachsenen / herrlichen) Vogel haben (DTW: 2279) j-s Vogel braucht Futter / Wasser (DTW: 2278) einen Vogel haben (NRF: 815)	mít (vzrostlého / nádherného) ptáka něčí pták potřebuje zob / vodu mít ptáka	nemít to v hlavě v pořádku
der frühe Vogel fängt den Wurm (DTW: 2278)	ranější pták chytí červa	kdo dřív přijde, ten dřív mele

ANOTACE

Příjmení a jméno autora: Hrušková Lenka

Fakulta: Filozofická fakulta

Katedra: Katedra slavistiky

Název: Ruské a německé zoonymní frazeologismy

Vedoucí práce: doc. Ludmila Stěpanova, CSc.

Počet znaků: 203 528 (bez mezer), 239 280 (s mezerami)

Počet příloh: 2

Počet titulů použité literatury: 45

Klíčová slova: frazeologie, frazeologismus, frazeologický ekvivalent, zoonymní frazeologismus

Charakteristika práce: v práci jsou vysvětleny pojmy: frazeologie, frazeologické jednotky, zoonymní frazeologismy, je představena klasifikace frazeologismů a popsán vliv ostatních evropských jazyků na vývoj ruštiny hlavně za vlády Petra I. Dále se v práci zabývá dělením ruských a německých frazeologismů obsahujících různé zoonymní komponenty, se zaměřením na komponent *coбaкa / nec – Hund*. Frazeologismy jsou děleny do skupin podle míry ekvivalentnosti. Z výsledků zkoumání jsou vyvozeny závěry.